SIR ARTHUR CONAN DOYLE

DÖRTLÜ İTTİFAK

SHERLOCK HOLMES

Sir Arthur Conan Doyle

SHERLOCK HOLMES

DÖRTLÜ İTTİFAK

Çeviren: Uğur Gülsün

Cep Yayın No: 31
Sherlock Holmes - Dörtlü İttifak
Sir Arthur Conan Doyle
Genel Yayın Yönetmeni / Ahmet İzci
Editör / İrfan Bülbül
Çeviren / Uğur Gülsün
İç Tasarım / Adem Şenel
Kapak / Yunus Karaaslan

İstanbul, Ağustos 2012
ISBN: 978-9944-979-67-2
T. C. Kültür Bakanlığı Sertifika No:14111

Avrupa Yakası Yayınları, İlgi Yayınlarının markasıdır.

Avrupa Yakası Yayıncılık
Çatalçeşme Sokak. No: 27/10
Cağaloğlu / İSTANBUL
Tel: 0212 526 39 75
Belgegeçer: 0212 526 39 76
www.avrupayakasiyayinevi.com

Sir Arthur Conan Doyle

Bölüm I

Kestirim Bilimi

Sherlock Holmes, şömine rafının köşesinden şişeyi, halis maroken kutusundan da şırıngayı aldı. Uzun, beyaz, titreyen parmaklarıyla ince uçlu iğneyi ayarladı ve sol kolunu sıvadı. Düşünceli bakışları bir süre sayısız iğne izleriyle dolu adaleli kolunda ve bileğinde dolaştı. Nihayet iğnenin ucunu kolundan içeri daldırdı, küçük pistonu aşağı doğru bastırdı ve keyifle derin bir nefes vererek kadife çizgili koltuğuna gömüldü.

Aylar boyu günde üç kez bu gösteriye tanıklık ettim ama bir türlü alışamadım. Aksine gün geçtikçe bu manzara beni daha çok rahatsız ediyor, bu duruma bir dur deme cesaretini gösteremediğim için, her gece içim kabarıp duruyordu. Buna müdahale etmek için kaç kez karar verdim ama dostumun o sakin ve soğukkanlı havası, bu hamleyi yapmama engel oluyordu. Güçlü kişiliği, ustaca tutumu, defalarca tecrübe ettiğim olağanüstü nitelikleri yüzünden onunla didişmekten hep çekindim.

Ta ki o güne kadar... Öğle yemeğinden sonra içtiğim Beaune[1]'den mi yoksa onun bu tutumuna sürekli kafa yormamın verdiği yorgunluk ve bıkkınlıktan mıdır bilmem, birden artık daha fazla dayanamayacağımı hissettim:

“Bugünkü hangisi?” diye sordum, “morfin mi, kokain mi?”

Bitap düşmüş gözlerini gotik yazılı eski ciltli kitaptan kaldırdı.”Bu kokain,” dedi, - “yüzde yedilik bir çözelti. Denemek ister misin?”

“Aman, kalsın!” diye tersledim. “Benim bünyem Afgan seferinden bu yana toparlanamadı. Daha fazlasına katlanamam.”

Bu tavrıma gülümseyerek karşılık verdi. “Belki de haklısın, Watson.” dedi. “Sanırım fiziksel etkileri açısından oldukça zararlı olduğu söylenebilir. Ne var ki, onun ruhumu uyandırıcı, zihnimi berraklaştırıcı etkileri yanında, yan etkileri önemsiz kalıyor.”

“Ama düşün bir!” dedim ısrarla. “Bunun nelere mal olabileceğini bir hesap et! Beynin, söylediğin gibi canlanıyor ve uyanıyor olabilir, ancak bu doku değişimlerini hızlandıran ve en sonunda kalıcı bir hasar bırakabilen patolojik, yıkıcı bir süreç. Arkasından nasıl etkiler bıraktığını sen de biliyorsun. Çektiğin eziyetlere değer mi? Kısa sürede geçecek bir zevk için, sana bahşedilmiş o büyük güçleri kaybetme riskine neden girersin? Unutma ki bunları yalnızca bir

dost olarak değil, bir tıp adamı olarak da söylüyorum.”

Gücenmiş gibi görünmüyordu. Aksine, sohbetten keyif alıyormuş gibi parmak uçlarını birleştirdi, dirseklerini koltuğun kolçaklarına koydu:

“Aklım,” dedi, “durağanlığa isyan ediyor. Bana sorunlar getir, iş getir, en derin şifreleri ve karmaşık analizleri ver, bunları çözmem için uygun atmosferi sağla. Ancak öyle bu yapay uyarıcıları bırakabilirim. Ama varoluşun donukluğu beni tiksindiriyor. Ruhumun yücelmesi için can atıyorum. Bu özel mesleği işte bu yüzden seçtim. Belki de yarattım demeliyim, çünkü bu konuda dünyada tekim.”

“Serbest çalışan tek dedektif olarak mı?” dedim kaşlarımı kaldırarak.

“Serbest çalışan tek uzman dedektif.” diye cevapladı.”Ben dedektiflik konusunda başvurulabilecek en son ve en yüksek merciyim. Gregson, Lestrade veya Athelney Jones altından kalkamayacakları bir durumla karşılaştıklarında - genelde karşılaşırlar - konu benim önüme gelir. Bir uzman olarak, verileri inceler ve uzman görüşümü belirtirim. Böyle vakalarda ücret bile talep etmem. Adım gazete manşetlerine de taşınsın istemem. Bana özgü güçleri kullanabileceğim bir alan bulmuş olmanın keyfiyle işin kendisi tek başına benim için en yüksek ödül olur. Gerçi Jefferson Hope vakasında zaten çalışma yöntemlerim hakkında sen de biraz fikir sahibi olmuşsundur.”

“Evet, oldum.” dedim, içtenlikle.”Hayatım boyunca hiçbir şey benim için bu denli çarpıcı olmamıştı. Öyle ki, bu çalışmayı bir kitapçık halinde, biraz da fantastik bir başlıkla kaleme almıştım: ‘Kızıl Soruşturma.’”

Memnuniyetsiz bir ifadeyle başını salladı.

“Şöyle bir göz atmıştım.” dedi. “Dürüst olmak gerekirse, bunun için seni takdir edemeyeceğim. Dedektiflik, tam anlamıyla bir bilimdir ya da öyle olmalıdır. Aynen bilimde olduğu gibi de duygusallıktan uzak ve soğukkanlı yaklaşım gerektirir. Sense Öklid’in beşinci teorisinin içine bir aşk ya da ihanet öyküsü sokuşturur gibi, bu konuya romantizm ile renk katmaya çalışmışsın.”

“Ama orada aşk vardı.” diye gürledim. “Gerçekleri çarpıtamazdım.”

“Bazı gerçeklerin bastırılması gerekir ya da en azından onlara yaklaşırken adil bir orantı gözetilmelidir. O vakada bahse değer tek önemli nokta, sebep ve sonuçlar bağlamında merak ve analitik akıl yürütme idi ki ben bu sayede vakayı aydınlığa kavuşturdum.”

Sırf onu mutlu etmek için hazırladığım bir çalışmayı böylesine eleştirmesi beni rahatsız etmişti. İtiraf etmeliyim ki ben de, hazırladığım kitapçığın sadece satır satır onun yaptığı işlere ayrılması gerektiği yönündeki egoizminden rahatsız oldum. Baker Caddesi'nde onunla birlikte yaşadığım yıllar boyunca ortağımın o sakin ve öğretici tutumunun altında bir parça kibrin de yattığına çok defa şahit olmuşumdur. Bir açıklama yapmadan yaralı bacağımı ovuşturmak için oturdum. Bir süre önce bacağıma bir Jezail[2] mermisi yemiştim. Gerçi yürümeme engel olmuyor ama her hava değişiminde ince ince sızlıyordu.

Bir süre sonra gül kökünden yapılmış piposunu doldururken Holmes: "Artık benim şanım tüm Kıta'ya yayılmış durumda. Geçen hafta Francois Le Villard benden yardım istedi. Senin de muhtemelen bildiğin gibi kendisi Fransız dedektif servisinde son günlerde oldukça yıldızı parlayan bir isim. Keltlere has hızlı sezgileri var ancak yeteneklerini daha da yukarılara taşımak için ihtiyacı olan geniş yelpazede sağlam ve doğru bilgiden yoksun. Vaka bir vasiyet ile ilgiliydi ve ilgi çekici özellikler taşıyordu. Ona, bu duruma benzer iki vakadan bahsettim, bir tanesi 1857 yılında Riga'da, diğeri de 1871'de St. Louis'te meydana gelmişti. Bu iki vaka sayesinde çözüme ulaştı. Bu da bu sabah aldığım teşekkür mektubu." Konuşurken yabancı malı buruşuk bir kâğıdı bana doğru fırlattı. Gözlerim yere düşen kâğıt üzerinde dolaşırken, Fransız'ın ateşli hayranlığını yansıtan "güzel", "çarpıcı ustalık", "zoru başarmak" gibi bir yığın ifadeye rastladım.

"Bir çırağın ustasıyla konuştuğu gibi yazmış," dedim.

"Evet, yaptığım yardımı oldukça önemli buluyor." dedi Sherlock Holmes, yumuşak bir edayla. "Onun da hatırı sayılır düzeyde Allah vergisi yetenekleri var. İdeal bir dedektifin sahip olması gereken üç özellikten ikisini taşıyor. Gözlem ve kestirim gücü var. Yalnızca bilgi yok ama bu da zamanla edinilebilir. Bugünlerde birtakım küçük çalışmalarımı Fransızcaya çeviriyor."

"Çalışmaların mı?"

"Evet, haberin yok muydu?" diye bağırdı, gülerek. "Evet, birkaç makale yazma gafletinde bulundum. Bunlar hep teknik konular üzerine. Mesela işte bir tanesi: 'Değişik Tütün Cinslerinin Külleri Arasındaki Farklar Üzerine'. Bu makalede yüz kırk çeşit puro, sigara ve pipo tütününü renkli tablolarla sıralayarak külleri arasındaki farkları gözler önüne serdim. Bu detay, ceza davalarında hep dikkate alınır ve yer yer kanıt olarak olağanüstü değer taşır.

Eğer net bir şekilde söyleyebilirsen, mesela, ‘bu cinayet Hint ‘lunka’sı içen bir adam tarafından işlenmiştir’, kesinlikle bu, araştırma bölgeni oldukça daraltacaktır. Eğitimli bir göz için Trichinopoly’nin kara külü ile, kuşgözünün beyaz kabarık külü arasındaki fark, lahana ile patates arasındaki fark kadar büyüktür.”

“Küçücük ayrıntılar konusunda sende olağanüstü bir yetenek var,” dedim.

“Ayrıntılara önem veririm. Burada da iz sürme üzerine bir makalem var. İçinde izleri korumak amacıyla alçı kullanımı üzerine bazı önemli notlar var. Bu da, çatıcılar, denizciler, mantarcılar, dizgiciler, dokumacılar ve elmas parlatıcılar gibi meslek erbabının yaptıkları işlerin el yapıları üzerine etkisi konusunda merak uyandırıcı küçük bir çalışmam. Bilimsel çalışmayı seven bir dedektif için, özellikle tanımlanmamış cesetleri teşhis etmede ya da suçluların çalışma geçmişini öğrenmede büyük pratik önemi vardır. Neyse, bunlar benim hobilerim; bunlarla seni sıkmayayım.”

“Hayır” dedim içtenlikle. “Hele de bunları uygulamalı olarak gördükten sonra oldukça ilgimi çekiyor bu yöntemler. Ama şu gözlem ve kestirim konusundan yeni bahsediyorsun. Kuşkusuz biri diğerini bir dereceye kadar içeriyor.”

“Pek de değil,” diye cevapladı, koltuğuna keyifle kurulup piposundan yoğun ve mavi duman halkaları çıkarırken. “Örneğin, gözlem bana senin bu sabah Wigmore Caddesi Postanesi’ne gittiğini söylüyor. Kestirim ise postanede telgraf çektiğini bilmemi sağlıyor.”

“Doğru,” dedim. “Her ikisi de doğru! Ama açıkçası nasıl bu sonuçlara vardığını anlayamadım. Benim açımdan bir anlık bir karardı ve bundan hiç kimseye söz etmedim.”

“Çok basit,” dedi bıyık altından gülerek, -- “o kadar basit ki açıklamaya ihtiyaç bırakmıyor; ama gözlem ve kestirim arasındaki farkı gözler önüne sermesi açısından açıklamakta yarar var. Gözlem bana ayakkabının burnunda kırmızımsı bir toz olduğunu söylüyor. Wigmore Caddesi Postanesinin tam karşısında kaldırım kazılmış ve oraya biraz toprak atılmıştı; o toprağa basmadan postaneye girmek oldukça zor. Toprağın kendine has kırmızı bir rengi var, yörede de bildiğim kadarıyla başka yerde bu cins toprak yok. Buraya kadarı gözlem, bundan sonrası kestirim…”

“Peki, telgraf çektiğimi nasıl kestirdin?”

"Bütün sabah karşında oturdum. Mektup falan yazmadın, bunu biliyorum. Açılmış masanda bir tabaka pul ve kalın bir deste kartpostal var. Öyleyse postaneye telgraf çekmekten başka ne için gitmiş olabilirsin? Olmayacak ihtimalleri elersen, geriye gerçekler kalır."

"Biraz düşündükten sonra cevap verdim: "Bu hadisede gerçek tam da bu, ama yine senin söylediğin gibi mesele çok ama çok basit. Eğer haddimi aştığımı düşünmezsen bu teorilerini daha ciddi bir testten geçirebilir miyim?"

"Aksine," dedi, "böylece ikinci bir doz kokain almamın önüne geçmiş olursun. Karşıma çıkaracağın her tür problem beni mutlu eder."

"Bir ara bir insanın günlük kullandığı bir eşyada kişiliğinin izlerini bırakmamasının çok zor olduğundan ve eğitimli bir gözlemcinin bu izleri okuyabileceğinden bahsetmiştin. Yakın bir zamanda elime geçen bir saatim var. Rica etsem, saate bakarak, eski sahibinin kişiliği ve alışkanlıkları hakkında bana biraz fikir verebilir misin?"

Saati ona uzattım, bu testi çözmesinin imkânsız olduğunu düşünüyordum ve bu duyguyla sevinçten içim içime sığmıyordu. Böylelikle zaman zaman takındığı dogmatik tavra karşı da bir ders vermiş olacaktım. Saati eliyle şöyle bir tarttı, minesini dikkatle inceledi, arkasını açtı, önce çıplak gözle, sonra da güçlü, dışbükey bir mercekle bakarak çalışmasını inceledi. Süngüsü düşmüş suratına bakarken gülmemek için kendimi zor tutuyordum, sonunda kapağını kapatarak saati bana geri uzattı.

"Hemen hemen hiçbir veri yok." dedi. Saat temizleneli çok olmamış, bu da bana ışık tutacak verilerin çoğunun kaybolmuş olduğu anlamına geliyor."

"Haklısın," dedim. "Bana gönderilmeden önce temizlenmiş." İçimden, ortağımın ne kadar güçsüz ve sakat bir bahanenin arkasına sığındığını düşünüyordum. Temizlenmemiş bir saatte ne bulabilecekti ki?

"Tatmin edici değilse de, incelemem o kadar da sonuçsuz kalmadı," dedi hülyalı ve donuk gözlerini tavana dikerek. "Yanlışsam düzelt, saat senin ağabeyine ait, o da babandan miras almış."

"Bunu tabii ki saatin arkasında yazan H.W. ifadesinden çıkardın, değil mi?"

"Elbette. W. harfi senin kendi soyadın. Saat yaklaşık elli yıllık, yazılarsa neredeyse saatle yaşıt: Evladiyelik olarak üretilmiş. Genelde ziynet eşyaları, yaşça en büyük erkek çocuğa miras kalır. Genellikle baba ismi de bu çocuğa

verilir. Eğer doğru hatırlıyorsam baban öleli çok oldu. Bu yüzden, en büyük ağabeyindeydi bu saat."

"Şimdiye kadar doğru," dedim. "Daha başka?"

"Çok düzensiz biriydi. Hem düzensiz hem de dikkatsiz. Güzel umutlarla yola çıkmış ama tüm fırsatları kaçırmış. Kısa süreli refah dönemleri yaşamışsa da genelde fakirlik içinde yaşamış. Sonunda da kendini içkiye vermiş ve ölmüş. Tüm çıkarabildiklerim bunlar."

Sandalyeden yay gibi fırladım. Yüreğimde hatırı sayılır bir acıyla odanın içinde dönüp durmaya başladım:

"Bu sana hiç yakışmıyor, Holmes," dedim. "Bu yola başvurmuş olabileceğine inanamıyorum. Zavallı ağabeyimin hayat hikâyesini öğrenmişsin, şimdi de bu bilgileri şu tuhaf yöntemlerinle çıkarmış gibi yapıyorsun. Tüm bunları şu eski saatten öğrendiğine beni inandıramazsın! Bu hiç nazik değil, açıkça söylemek gerekirse şarlatanca bir hareket!

"Sevgili doktorum," dedi nazikçe, "yalvarırım özrümü kabul et. Vakayı böyle soyut bir problem olarak ele alınca, kişisel dünyanda bunun sana ne kadar acı verebileceğini düşünemedim. Ancak seni temin ederim, sen bana bu saati uzatıncaya kadar, senin bir erkek kardeşin olduğunu bile bilmiyordum."

"Peki, öyleyse söyler misin, tüm güzellikler adına, bu bilgilere nasıl ulaştın? En ince ayrıntısına kadar hepsi doğru…"

"Şansım yaver gitti diyelim. Olasılıklar üzerinden düşündüm yalnızca. Hepsinin tam tamına doğrulanacağını hiç tahmin etmemiştim."

"Herhalde sırf tahmin değildi?"

"Hayır, hayır: Ben asla tahmin yürütmem. Tahmin yürütmek, beynin mantık fakültelerinde şok etkisi yapan bir alışkanlıktır. Söylediklerim sana garip geliyor, çünkü benim düşünce sıralamamı takip etmiyor, seni büyük çıkarımlara götürebilecek küçük gerçekleri benim gibi gözlemlemiyorsun. Mesela ağabeyinin özensiz biri olduğunu söylemekle başladım. Saat kutusunun alt kısmını incelediğin zaman göreceksin ki bir yarık var ve saatin her tarafı çizikler içinde. Bu çiziklerin nedeni, saatin her zaman bozuk para ya da anahtar gibi diğer sert cisimlerle aynı cepte taşınması… Elli Gine[3]'lik bir saate böyle rahat muamele eden birinin özensiz olduğu çıkarımını yapmak büyük bir marifet değildir. Ayrıca kendisine böyle değerli bir şey kalmış birinin

hayatının başlangıcında birçok imkâna sahip olduğunu söylemek de zor varılacak bir sonuç değil.”

Ona hak verdiğimi göstermek için başımı salladım.

“İngiltere’deki rehineciler arasında yaygın bir uygulama vardır. Bir saat geldiğinde, kutunun içindeki etikette yazan sayıyı iğne ucuyla çizerler. Böylece sayının kaybolma veya değiştirilme olasılığı ortadan kalkar. Düz etiketlemeden daha kullanışlı bir yöntemdir. Bu kutunun içinde merceğimle görebildiğim kadarıyla en az dört tane böyle sayı var. Sonuç; ağabeyin sık sık paraya sıkışan biriymiş. İkinci sonuç; zaman zaman da parasal açıdan rahata kavuşmuş, öyle olmasa saatini rehineciden geri alamazdı. Son olarak, iç tabakaya bakmanı istiyorum, anahtar deliği olan yere. Anahtar deliğinin etrafındaki binlerce çiziği görüyor musun? Ayık bir adam anahtarı deliğe sokarken bu kadar zorlanır mı? Ancak bir ayyaşın saatinde böyle çizikler oluşur. Saatini gece kuruyormuş, titreyen ellerinin izlerini anahtar deliğinde bırakarak. Tüm bunlarda gizem filan yok.”

“Gerçekten de gün ışığı gibi berrak.” diye cevap verdim. “İtiraf ediyorum, sana karşı haksızlık yaptım. Fevkalade yeteneklerine güvenmek konusunda daha cesur olmalıydım. Sorabilir miyim acaba, hâlihazırda takip ettiğin bir dosya var mı?”

“Hayır. Sadece kokain. Beyin aktivitesi olmadan yaşayamıyorum. Başka ne için yaşanır ki? Burada, pencere önünde tüm gün dikil. Bu kadar tatsız, neşesiz, faydasız bir dünya olabilir mi? Bak şu sarı sis, nasıl da caddeden aşağı dönerek ilerliyor, boz renkli evler arasından süzülüp gidiyor. Bundan daha umutsuz, sıradan ve ruhsuz ne olabilir? Eğer uygulayacağın bir alan yoksa birtakım güçlere sahip olmanın yararı nedir, doktor? Suçlar sıradan, varoluş sıradan ve hiçbir nitelik tüm bu sıradanlıklara dünya üzerinde bir işlev kazandırmıyor.”

Bu nutka bir cevap vereyim diye ağzımı açmıştım ki heyecanla çalınan kapıdan içeri elinde taşıdığı pirinç tepside bir kart ile birlikte ev sahibesi girdi.

“Genç bir bayan sizi görmek istiyor, efendim,” dedi, arkadaşıma bakarak.

Holmes kartı okudu: “Bayan Mary Morstan… Hmm! Bu ismi hatırlamıyorum. Bayan Hudson, hanımefendiye gelmesini söyleyin. Sen de gitme doktor, kalmanı istiyorum.”

Bölüm II

Durumun Özeti

Bayan Morstan kapıdan emin adımlarla ve özgüven içinde girdi. Sarışın, ufak tefek, tatlı, genç bir bayandı. Eldivenleri ve elbisesi kusursuz bir zevkin ürünüydü. Yine de kıyafetinde imkânlarının kısıtlı olduğu izlenimi veren bir sadelik, basitlik göze çarpıyordu. Elbisesi soluk griye çalan bej renkteydi, üzerinde örgü ya da desen yoktu. Başında da aynı donuk tonda bir başlık bulunuyordu. Başlığın yanında da biraz olsun ona renk katan beyaz bir tüy dikkat çekiyordu. Yüz hatlarında geometrik bir uyum, simasında belirgin bir güzellik görülmüyordu ama sevimli ve cana yakın bir yüz ifadesi vardı. Kocaman mavi gözleri de ayrıca sempatikti ve insanın içine işliyordu. Üç ayrı kıtada birçok ulusa uzanan kadın belleğimle böylesine saf ve duyarlı izlenim veren bir yüze rastlamamıştım. Sherlock Holmes'in gösterdiği yere otururken, dudakları kıpırdadı, elleri titredi, her halinde bir gerginlik gözleniyordu.

"Bay Holmes, size geldim, çünkü daha önce de patronum Bayan Cecil Forrester'in küçük bir ailevi sorununu çözmesine yardımcı olmuşsunuz. Nezaket ve yeteneğinizden oldukça etkilenmiş."

"Bayan Cecil Forrester," diye düşünceli şekilde tekrarladı. "Sanırım kendisine çok az bir yardımım dokundu. Gerçi hatırladığım kadarıyla vaka da oldukça basitti."

"O öyle düşünmüyor ama. Gerçi benim sorunum o kadar basit değil. Kendimi içinde bulduğum bu durumdan daha ilginç ve daha izahı zor bir durumu hayal bile edemiyorum."

Holmes ellerini ovuşturdu, gözleri parladı. Yüzünde beliren net, şahince bakışlarıyla sandalyesinde öne doğru eğildi. Anlatılacaklara kulak kesilmiş şekilde: "Konuyu anlatın." dedi. Sesinde canlılık ve ciddiyet vardı.

O an orada olmaktan biraz çekinmiştim. Sandalyemden kalkarken: "Ben izninizle kalkayım." dedim.

Birden şaşırtıcı bir şekilde beni durdurmak için eldivenli elini uzattı:

"Eğer arkadaşınız da lutfedip durur ve dinlerse benim için tarifi imkânsız bir iyilik olur bu."

Tekrar sandalyeme çöktüm.

“Kısaca, mesele şöyle:” diye devam etti. “Babam bir Hint alayında subaydı ve beni henüz çok küçük bir çocukken memlekete geri gönderdi. Annem ölmüştü, İngiltere’de hiç akrabam yoktu. Edinburg’ta çok rahat bir yatılı okula yerleştirildim, on yedi yaşıma kadar da orada kaldım. 1878 yılında babam birlik komutanı olarak yıllık izinle memlekete geldi. Sağ salim yurda döndüğüne dair Londra’dan bir telgraf çekti. En kısa zamanda verdiği adrese, ‘Langham Oteli’ne gelmemi istiyordu. Hatırladığım kadarıyla sevgi ve içtenlik dolu bir mesajdı. Londra’ya ulaştıktan sonra Langham’a gittim ve öğrendim ki Yüzbaşı Morstan orada kalıyordu ama bir gece önce oradan ayrılmış ve henüz geri dönmemişti. Bir haber almaksızın tüm gün onu bekledim. O gece, otel yöneticisinin tavsiyesi üzerine polise başvurdum, ertesi sabah da tüm gazetelere ilanlar verdik. Aramalarımız bir sonuç vermedi. O gün bugündür talihsiz babam hakkında tek kelime bile haber alamadım. Memleketine kalbinde umutlarla gelmişti, biraz olsun huzur ve rahat istemişti ama onun yerine…” Elini boynuna koydu, patlayan bir hıçkırık, cümlesini yarıda kesti.

“Tarih?” diye sordu, Holmes, not defterini açarken.

“1878 yılının 3 Aralık tarihinde ortadan kayboldu, neredeyse on yıl önce.”

“Valizi?”

“Otelde kalmıştı. İçinde delil olabilecek hiçbir şey yoktu. Giysiler, kitaplar, Andaman Adaları’ndan alınmış hatırı sayılır miktarda hediyelik eşya. Orada mahkûmlardan sorumlu bir birlikte subaylık yapmıştı.”

“Memlekette hiç arkadaşı var mıydı?”

“Tek bildiğimiz kişi, kendisiyle aynı birlikten, 34. Bombay Piyadesi’nden, Binbaşı Sholto idi. Binbaşı kısa bir süre önce emekli oldu. Yukarı Norwood’da yaşıyordu. Onunla da tabii ki iletişime geçtik ama silah arkadaşının İngiltere’ye geldiğinden bile haberi yoktu.”

“Sıradışı bir vaka,” dedi Holmes.

“En sıradışı kısmını henüz anlatmadım. Yaklaşık altı yıl önce, kesin tarih söylemek gerekirse 4 Mayıs 1882’de, Times Gazetesi’nde Bayan Mary Morstan’ın adresini soran ve ortaya çıkmasının kendi hayrına olacağını söyleyen bir ilan yayımlandı. İlanın altında ne bir isim ne de bir adres vardı. O sıralar Bayan Cecil Forrester’in evinde dadı olarak çalışmaya yeni başlamıştım. Onun tavsiyesiyle adresimi ilan sütununda yayımladım. Aynı gün postadan üzerinde adresim yazılı küçük mukavva bir kutu geldi. Kutuyu

açtığımda çok büyük ve göz kamaştırıcı bir inci buldum. İçinde bir kelime olsun yazı yoktu. O gün bugündür her yıl aynı gün, benzer bir kutu, benzer bir inciyle ve göndericiye ilişkin başka bir ipucu olmaksızın bana geliyor. Bir uzman, bu incilerin çok nadir bulunan bir tür olduğunu ve hatırı sayılır bir değeri olduğunu söylemişti. Ne kadar güzel olduklarını buyurun gözlerinizle görün." Konuşurken bir yandan da düz bir kutuyu açtı ve o güne kadar gördüğüm en güzel incilerden altı tanesini gösterdi.

"Gerçekten de durumunuz oldukça ilginç," dedi Sherlock Holmes, "Başka bir şey oldu mu peki?"

"Bugüne kadar hayır. Zaten bu yüzden size geldim. Bu sabah bu mektubu aldım, belki kendiniz okumak istersiniz."

"Teşekkürler," dedi Holmes. "Zarfı da alayım lütfen: Londra damgalı. Güney Batı yakası. 7 Temmuz. Hmm.! Bir parmak izi var köşede, muhtemelen postacıya ait. En iyi kalite kağıt. Zarf da, paketi altı peni olanlardan. Kullandığı kırtasiyeye bakılırsa özel biri olduğu belli. Adres yok:

'Bu akşam saat yedide Lyceum Tiyatrosu'nun dışında soldan üçüncü sütunda bekleyin. Eğer korkuyorsanız yanınızda iki arkadaş getirebilirsiniz. Siz mağdur bir kadınsınız ve hakkınızda adalet yerini bulacak. Polis getirmeyin. Getirirseniz her şey boşa gider.

Meçhul Arkadaşınız'

"Pekâlâ, oldukça esrarengiz bir durum. Ne yapmayı düşünüyorsunuz Bayan Morstan?"

"Benim size sormak istediğim tam da bu."

"Öyleyse kesinlikle gideceğiz. Siz ve ben, bir de tabii ki Dr. Watson. Mektubu yazan, iki arkadaş getirebileceğinizi söylüyor. Dr. Watson ile daha önce de beraber çalışmıştık."

"Fakat gelir mi acaba?" diye sordu. Sesinde ve yüz ifadesinde yalvaran bir hal vardı.

"Onur duyarım, mutlu olurum," dedim, hevesle, "bir yardımım olacaksa."

"Sizler çok naziksiniz," dedi. "Hayattan elini eteğini çekmiş bir kimseyim, böyle bir iş için yardım isteyebileceğim hiç dostum yok. Saat altıda burada

olursam sanırım uygun olur, değil mi?”

“Geç kalmamalısınız,” dedi Holmes. “Yalnız bunlardan önce bir nokta daha var. Kutuların üzerindeki adreslerde kullanılan el yazısı ile mektuptaki el yazısı aynı mı?”

“Onları da getirdim,” diye cevap verdi ve yarım düzine kâğıt parçası çıkardı.

“Kesinlikle örnek bir müşterisiniz. Doğru sezgileriniz var. Şimdi bir bakalım.” Kâğıtları masaya yaydı, kısa ve ok gibi hızlı bakışlarla hepsini gözden geçirdi. “Mektuptaki yazı hariç diğer tüm yazılarda yazısını değiştirmeye çalışmış.” dedi birden, “ama yazan konusunda hiç şüpheye yer yok. Şu Yunan ‘e’ sinin kalıbına sığmayan uzanımıyla, şu son “s” harfinin kuyruğuna bakın. Hiç şüphe yok, bunlar aynı elin ürünü. Sizi yersiz umutlara sevketmek istemem ama Bayan Morstan, bu el yazılarıyla babanızın el yazısı arasında bir benzerlik var mı?”

“Aralarında en küçük bir benzerlik bile yok.”

“Ben de bunu duymayı umuyordum. Öyleyse sizi saat altıda bekliyoruz. Lütfen kâğıtların bende kalmasına izin verin. Böylece bu arada biraz daha inceleme fırsatım olur. Şu an saat daha üç buçuk. Au revoir, o zaman.”

“Au revoir,” dedi misafirimiz, birimizden diğerine geçen parlak ve zarif bir bakışla, inci tanelerini saklayan kutuyu koynuna yerleştirdi ve hızlıca çıktı. Pencere önünde, cadde boyu hızlı adımlarla seyirtmesini izledim. Ta ki gri şapkası ve üzerindeki beyaz tüyü, kasvetli kalabalık içinde bir nokta gibi kalıncaya kadar…

Arkadaşıma dönerek “Ne çekici bir bayan!” dedim. Piposunu yeniden yaktı, geriye yaslandı ve göz kapaklarını aşağı düşürerek: “Öyle miydi?” dedi isteksizce, “Fark etmedim.”

“Gerçekten sen otomatik bir makinesin, bir hesap makinesi!” diye bağırdım. “Bazen senin bir insan olduğuna inanasım gelmiyor.”

Nazikçe gülümsedi. “Birincil derecede önemli olan şu,” dedi, “kişisel özelliklerin yargılarını saptırmasına izin verme. Bir müşteri benim için yalnızca bir bireydir, problem içinde bir faktördür. Duygusal nitelikler berrak düşünmenin düşmanıdır. Seni temin ederim, tanıdığım en zengin kadın, üç küçük çocuğu sigorta paralarını almak için zehirlemekten idam edildi.

Tanıdığım insanlar içinde en itici olanı, bir hayırseverdi, Londra'daki fakirler için yaklaşık çeyrek milyon para harcadı."

"Yine de bu vakada…"

"Hiçbir zaman istisna yapmam. İstisnalar kaideyi bozar… Şimdiye kadar hiç el yazısından kişilik okuma çalışmaları yaptın mı? Bu dostumuzun çiziktirdikleri hakkında ne düşünüyorsun?"

"Okunaklı ve düzenli," diye cevap verdim. "İşadamlarına has bir düzenliliği ve güçlü bir kişiliği var."

Holmes kafasını salladı. "Uzun harflerine bak," dedi. "Çoğunlukla kısa harflerin pek üstüne çıkmıyorlar. Şu 'd' harfi 'a' ya benzemiş, şu 'l' harfi de 'e' gibi. Kişilik sahibi kişiler, okunaksız bile yazsalar, her zaman uzun harflerini oldukça uzun yaparlar. 'k' larında kararsızlık, büyük harflerinde kibir var. Neyse, şimdi çıkıyorum ben. Dışarıda yapmam gereken bazı işler var. Sana şu kitabı tavsiye ederim, şimdiye dek kaleme alınmış en önemli kitaplardan biri. Winwood Reade[4]'nin, 'İnsanlığın Çilesi' kitabı. Bir saat içinde gelirim."

Elimdeki kitapla pencere önünde oturdum ama düşüncelerim yazarın cesur yorumlarından oldukça uzaktaydı. Zihnim son ziyaretçimizde takılı kalmıştı, gülüşü, sesindeki derin ve zengin tonlamalar, yaşamını tümüyle kaplamış gizemler. Eğer babası kaybolduğunda on yedi yaşında olmuş olsa, şu an yirmi yedi yaşında olmalıydı. Güzel bir yaştı. Tam da gençliğin ilk bilinç düzeyinden sıyrılıp, yaşanan deneyimler ışığında biraz karamsar olunan bir yaştı genelde. Oturdum ve hayallere daldım. Ne zaman ki böylesi tehlikeli düşünceler kafama üşüştü, hemen çalışma masama koştum ve üzerinde çalıştığım patoloji tezine öfkeyle atıldım. Neydim ben? Zayıf bir bacağı ve ondan daha zayıf bir banka hesabı olan bir askeri doktor… Ne cesaret, böyle şeyleri düşünebiliyordum? O bir bireydi, yalnızca bir faktör, o kadar. Geleceğim karanlık olduğuna göre, hayal gücümün bana verdiği safi imkânsız hayallerle onu aydınlatmaya çalışmak yerine, onunla erkekçe yüzleşmek hiç şüphesiz daha doğru olacaktı.

Bölüm III

Çözüm Arayışı

Holmes döndüğünde saat beş buçuktu. Gözleri parlıyordu, istekli bir hali vardı ve enerjik görünüyordu. Onun durumunda bu hal bir süre sonra yerini en beter bunalımlara terk edebilirdi.

"Bu meselede öyle büyük bir gizem yok," dedi, onun için doldurduğum kahveyi alırken. "Tüm bu gerçeklerin bir tek açıklaması olabilir."

"Ne? Yoksa çözdün mü vakayı?"

"Bunu söylemek için henüz erken. Yalnızca önemli bir gerçeği keşfettim o kadar. Ancak bu gerçek ÇOK önemli. Halen eklenmesi gereken detaylar var tabii. Yalnızca Times'in eski sayılarını karıştırırken, 34. Bombay Piyade Birliği'nden tanıdığımız Yukarı Norfold'dan Binbaşı Sholto'nun 28 Nisan 1882 tarihinde öldüğünü öğrendim."

"Çok kalın kafalı olabilirim Holmes, ancak buradan nasıl bir sonuç çıkardığını anlayamadım."

"Hayır mı? Beni şaşırtıyorsun. Öyleyse benim baktığım yerden bakmalısın. Yüzbaşı Morstan ortadan kayboluyor. Londra'da ziyaret etmiş olabileceği tek kişi Binbaşı Sholto. Binbaşı Sholto ise bırak görüşmeyi, Morstan'ın Londra'ya geldiğinden bile habersiz olduğunu söylüyor. Dört yıl sonra Sholto ölüyor. ÖLÜMÜNDEN BİR HAFTA SONRA Yüzbaşı Morstan'ın kızı değerli bir hediye alıyor ve aynı hediye her yıl aynı zamanlarda yeniden geliyor. En sonunda da 'mağdur bir bayan' vurgusuyla bu mektup geliyor. Babasının ortadan kaybolması dışında bu bayan ne tür bir meselenin mağduru olabilir. Neden hediyeler Sholto'nun ölümünden hemen sonra gönderilmeye başlasın? Tek açıklama şu; Sholto'nun bir varisi bayanın içinde bulunduğu durum hakkında bilgi sahibidir. Bu durumu kendince telafi etmek için böyle bir yöntem seçmiştir. Tüm bu verileri karşılayabilecek alternatif bir teorin var mı?

"Fakat ne ilginç bir telafi yöntemi! Nasıl da ilginç bir yolla! Neden altı yıl önce değil de şimdi mektup yazıyor? Ayrıca mektup adaletin yerine geleceğini söylüyor. Ne tür bir adalet olabilir bu? Babasının halen yaşıyor olduğunu düşünmek aşırı iyimserlik olur. Bu vakada da anladığımız kadarıyla bundan başka adaletsizlik yok."

"Kapalı noktalar var, birtakım kapalı noktalar." dedi Sherlock Holmes,

dalgınca. “Ama bu gece yapacağımız keşif onların hepsini çözecek. Aa, bir araba gelmiş, içinde de Bayan Morstan var. Sen tamam mısın? Öyleyse haydi bir an önce aşağı inelim. Biraz gecikmişiz.”

Ben şapkamı ve en ağır bastonumu yanıma almıştım, baktım ki Holmes, çekmecesinden altıpatlarını çıkardı ve cebine koydu. Belliydi ki bu gece olacaklar konusunda temkinli davranmayı tercih ediyordu.

Bayan Morstan koyu bir pelerine sarınmıştı, duygulu yüzü muntazam ama solgundu. Karşı karşıya olduğumuz durumdan dolayı bir tedirginlik hissetmiyorsa, ona yalnızca bir kadın demek yanlış olurdu; kendisini çok iyi kontrol ediyordu. Ayaküstü Sherlock Holmes’un sorduğu birtakım sorulara da rahatça cevap verdi.

“Binbaşı Sholto babamın çok yakın arkadaşıydı,” dedi. “Babamın mektupları Binbaşı’dan bahisler ile dolu olurdu. O ve babam Andaman Adaları’ndaki birlikleri yönetiyorlardı, dolayısıyla birlikte birçok zorluğa göğüs germişlerdi. Bu arada, babamın çalışma masasında kimsenin anlayamadığı ilginç bir kâğıt da bulundu. Önemli bir şey olduğunu hiç sanmıyorum ama bakmak isteyebileceğinizi düşündüm, bu nedenle de yanımda getirdim. İşte burada.”

Holmes katlanmış kâğıdı dikkatlice açıp dizi üzerinde düzeltti. Sonra çift merceğiyle tamamen sistemli bir şekilde inceledi.

“Hint malı bir kâğıt,” dedi. “Bir zamanlar bir panoya iğnelenmiş. Üzerinde, birçok salon, koridor ve odaya sahip geniş bir binanın bir kısmının planına benzer çizimler var. Bir noktasında kırmızı mürekkeple yapılmış bir çarpı işareti var, üzerinde de ‘soldan 3.37’ yazılmış, silinmiş. Sol köşede ilginç bir hiyeroglif şekil var, kolları birbirine değecek şekilde çizilmiş dört adet çarpı, bir hizada. Yanında da kargacık burgacık bir yazı ile ‘Dörtlü İttifak, -- Jonathan Small, Muhammed Singh, Abdullah Han, Dost Ekber’ yazılmış. Hayır, açıkçası ben de bu kâğıtla vakamız arasında bir bağ kuramadım ama bu önemli bir belge. Bir cep kitabının arasında dikkatlice saklanmış; her iki tarafı da aynı derecede temiz.”

“Zaten babamın cep kitabının arasında bulunmuştu.”

“Öyleyse bunu dikkatlice saklayın Bayan Morstan, gelecekte işimize yarayabilir. Bu meselenin başlangıçta düşündüğümden çok daha derin ve karmaşık olacağından şüphelenmeye başladım. Fikirlerimi yeniden gözden

geçirmeliyim.”

Arabada arkasına yaslandı. Kalkık kaşları ve boş bakan gözlerinden, derin düşüncelere daldığını fark edebiliyordum. Bayan Morstan ve ben, kısık bir sesle gezimizden ve olası sonuçlarından konuşuyorduk, ancak arkadaşımız, yolculuğun sonuna kadar o sarsılmaz suskunluğunu korudu.

Bir Eylül akşamıydı, henüz saat yedi olmamıştı ama gün, bunaltıcı kasvetini kuşanmıştı bile, yoğun bir sis tabakası koca şehrin üstüne usul usul çökmeye başlamıştı. Çamur renkli bulutlar, çamurlu sokaklar üzerine hüzünle çökmüştü. Kordon boyunca dizilmiş lambalar, ıslak kaldırımlarda belli belirsiz akisler yapıyordu. Dükkânların pencerelerinden sızan sarı ışıklar, dışarının buğulu havasına doğru süzülüyor, kalabalık cadde boyunca bulanık izler bırakıyordu. Bu ışık huzmeleri arasında uçuşan bitmez tükenmez bu yüzler geçidinde bana öyle geliyordu ki, tüyler ürpertici, hortlaksı bir hava vardı. Üzgün ve mutlu, bezgin ve hayat dolu yüzler… Tüm insanlar gibi, onlar da karanlıktan aydınlığa, sonra bir kez daha karanlığa uçuşup duruyorlardı. Aslında izlenimlerin adamı değilim ama kasvetli ve yoğun akşam, içine girmiş olduğumuz bu garip iş, bir araya gelerek beni heyecanlı ve gergin bir hale sokmuştu. Bayan Morstan’ın tavırlarından onun da benimle aynı hisler içinde olduğunu görebiliyordum. Holmes tek başına benim şu zavallı tespitlerime taş çıkartabilirdi. Defterini açık şekilde dizinin üstünde tutuyor, cep fenerinin de yardımıyla yer yer çizimler yapıyor, notlar tutuyordu.

Lyceum Tiyatrosu’nda yan girişlerde yoğun bir kalabalık vardı. Ön tarafta, faytonlar ve dört tekerleklilerin biri durup biri kalkıyor, her birinden smokinli adamlar, şallı, mücevherli kadınlar boşalıyordu. Randevu noktamız olan üçüncü sütuna zar zor ulaşmıştık ki arabacı kıyafetiyle ufak tefek, esmer, kıvrak bir adam yanımıza yaklaştı:

“Sizler Bayan Morstan ve arkadaşları mısınız?” diye sordu.

“Ben Bayan Morstan, bu iki beyefendi de arkadaşlarım.” dedi.

Adam soru sorar gibi bakan delici iki gözle bizi tepeden tırnağa süzdü:

“Beni bağışlayın hanımefendi,” dedi kararlı bir tavırla, “fakat arkadaşlarınızın polis memuru olmadığına dair sizden teminat istemek durumundayım.”

“Bana güvenebilirsiniz, polis değiller.” dedi.

Adamın kulak tırmalayıcı bir ıslığıyla bir sokak çocuğu, dört tekerlekli arabayı karşıya geçirdi ve kapısını açtı. Biz arabada yerlerimizi alırken, bizi bulan adam da kapımızı kapattı. Tam oturmuştuk ki arabacı atını kırbaçladı, hızla sisli caddelere doğru atıldık.

Durum oldukça merak uyandırıcıydı. Sonu meçhul bir iş için meçhul bir yere doğru yol alıyorduk. Ya bu davet bir aldatmacadan ibaretti – ki bunu aklıma bile getirmek istemiyordum – ya da bu seyahatimizde önemli sonuçlar bizi bekliyordu. Böyle düşünmek için de yeterli nedenimiz vardı. Bayan Morstan her zamanki gibi sakin ve kararlı bir görüntü sergiliyordu. Afganistan maceralarımla onu güldürüp eğlendirmeye çalıştıysam da, açıkçası içinde bulunduğumuz durum ve gideceğimiz yer konusunda duyduğum merak, hikâyelerimi de etkisiz kılıyordu. Şimdi söylediğine göre ona anlattığım en sürükleyici anı, gecenin bir köründe çadırımdan içeri sokulan tüfeğe karşı içinde kaplan yavrusu olan bir fıçıyı fırlatışıma dair olanmış. Başlarda nereye doğru gittiğimize dair biraz fikrim vardı fakat çok geçmeden bir yandan hızımız ve ortalığı kaplayan sis, bir yandan Londra hakkındaki sınırlı bilgim nedeniyle tüm dayanaklarımı kaybettim, epey bir yol gittiğimiz dışında hiçbir şey bilmez hale geldim. Fakat Sherlock Holmes yanılma nedir bilmiyor, arabamız meydanlardan, dolambaçlı ara sokaklardan geçtikçe tek tek bu mekânların isimlerini mırıldanıyordu:

“Rochester Sokağı” diyordu, “Bu da Vincent Meydanı. Şimdi de Vauxhall Köprü Yolu’na çıktık. Görünüşe bakılırsa Surrey tarafına gidiyoruz. Evet, ben de zaten öyle düşünmüştüm. Şu an köprüden geçiyoruz. Nehrin karaltısını görebilirsiniz.”

Gerçekten de geniş ve sakin sular boyunca dizili lambaların yardımıyla Thames’in bir bölümünü hayal meyal görmeye muvaffak olduk. Ancak arabamız öyle hızlı hareket ediyordu ki çok geçmeden nehrin karşı tarafındaki labirent gibi caddelerin arasına dalıverdik.

Wordsworth Yolu” dedi dostum. “Priory Yolu, Lark Hall Sokağı. Stockwell Mevkii. Robert Caddesi. Cold Harbor Sokağı. Görünüşe bakılırsa maceramız bizi pek gözde mekânlara sürüklemiyor.”

Gerçekten de kuşku ve korku uyandıran bir muhite gelmiştik. Sıra sıra kasvet yüklü tuğladan evlere ancak köşedeki meyhanelerin hoyrat ışıkları ve cafcaflı parıltıları bir nebze renk katıyordu. Sonra önlerinde küçük bahçeleri olan iki katlı evler geldi. Sonra yeniden insana dik dik bakan uçsuz bucaksız tuğla

evler… Bu evler sanki devasa kentin kırlara doğru attığı ahtapot kolları gibiydi.

Nihayet arabamız, yeni bir ev sırasındaki üçüncü evin önünde durdu. Diğer evlerde zaten yaşam belirtisi yoktu. Önünde durduğumuz ev de komşu evler gibi karanlıktı. Yalnız mutfak penceresinden birazcık ışık sızıyordu. Ancak kapıyı çalmamızla birden kapı ardına kadar açıldı ve karşımızda sarı sarığı, dökümlü beyaz elbisesi ve sarı kuşağıyla Hintli bir hizmetçi belirdi. Karşımıza çıkan bu doğu figürü ile bu üçüncü sınıf varoş evinin salaş giriş kapısı arasında bir tutarsızlık hemen göze çarpıyordu.

“Sahip sizi bekliyor,” dedi. Hemen ardından içeri odadan tiz bir ses yükseldi: “Onları içeri al, khitmutgar[5], onları doğru içeri al!”

Bölüm IV

Kel Kafalı Adamın Öyküsü

Hintliyi alçak tavanlı, kötü aydınlatılmış ve daha kötü tefriş edilmiş sıradan bir koridor boyunca takip ettik, sağ tarafta bir kapının önünde durdu ve kapıyı ardına kadar açtı. Kapının ardından bize doğru sarı bir ışık taşarak geldi. Işığın tam ortasında yalçın kafasıyla ufak bir adam duruyordu. Kafasının yanlarından boydan boya püskül gibi kızıl saçlar taşıyordu. Kel ve parlak kafa derisi ortadan, köknar ağaçları arasından sıyrılan bir dağ zirvesi gibi göğe yükseliyordu. Elleri birbirine kenetli biçimde ayakta dikiliyordu. Yüzünde kâh gülen kâh kaş çatan fakat asla sabit kalmayan hareketli bir ifade vardı. Tabiat ona sarkık bir dudak ve hemen dikkati çeken bir dizi sarı ve düzensiz diş vermişti. Elini aralıksız olarak yüzünün alt yarısında dolaştırarak bu görüntüyü gizlemeye çalışır gibiydi. İlk bakışta göze çarpan kelliğine rağmen genç bir görüntü veriyordu. Aslına bakılırsa daha otuzuna yeni girmişti.

İnce ve yüksek bir sesle “Hizmetinizdeyim Bayan Morstan,” diyordu sürekli. “Hizmetinizdeyim beyler, lütfen küçük odama girin. Küçük bir mekân fakat zevkime göre döşettim. Güney Londra’nın kasvetli çölünde bir sanat vahası burası.”

Davet üzerine içeri girince hepimiz şaşkına döndük. Bu pejmurde evde bu oda, pirinçten bir takının üzerine oturtulmuş birinci sınıf bir elmas kadar akılalmazdı. Duvarlar en zengin ve görkemli perdeler ve duvar halıları ile kaplıydı. Onların sağında ve solunda da görkemli bir şekilde gözler önüne serilen tablolar ve doğu işi vazolar vardı. Kehribar sarısı ve siyah olan halı öylesine yumuşak ve kalındı ki ayaklarımız bir yosun yatağına serilir gibi zevkle içine gömülüyordu. Karşılıklı serilmiş iki dev kaplan postu ve köşedeki paspasın üstünde duran dev nargile, doğunun zevkini yansıtıyordu. Güvercin şeklinde gümüşten bir lamba, odanın tam ortasında tavandan aşağı, neredeyse görünmeyecek kadar ince altından bir tel ile asılıyordu. Yandığı zaman odanın içini hafif ve güzel bir koku kaplıyordu.

“Bay Thaddeus Sholto,” dedi küçük adam, sallanarak ve gülümseyerek. “Bu benim adım. Tabii ki siz Bayan Morstan’sınız. Ve bu beyefendiler…”

“Bu Bay Sherlock Holmes ve bu da Dr. Watson.”

“Doktor mu?” diye bağırdı heyecanla. Stetoskobunuz yanınızda mı acaba? Rica etsem, mitral kapakçığım hakkında ciddi şüphelerim var, beni aydınlatır

mısınız? Aortik bölgemden yana bir endişem yok ancak mitral hakkında vereceğiniz bilgiler benim için önem arz ediyor."

Ricası üzerine kalbini dinledim ama yanlış giden bir şey görmedim. Ancak korkudan tepeden tırnağa tir tir titriyordu. "Normal görünüyor," dedim, "endişe etmeniz için bir sebep yok."

"Heyecanımı bağışlayın, Bayan Morstan," dedi uçarı bir ses tonuyla. "Oldukça hastalıklı bir insanım ben, uzun zamandır mitral kapakçığımdan şüpheleniyordum. Şüphelerimin yersiz olduğunu duymak beni memnun etti. Babanız da birazcık kalbine özen gösterseydi belki de bugün hayatta olacaktı."

Böylesine hassas bir konuda bu kadar patavatsız konuştuğu için o an suratına bir yumruk geçirebilirdim. Bayan Morstan oturdu, yüzü dudaklarına kadar bembeyaz kesilmişti. "İçimden bir ses, öldüğünü söylüyordu hep," dedi.

"Size her türlü bilgiyi verebilirim," dedi adam, "ayrıca, hakkınızda adaletin yerini bulmasını sağlayabilirim ve sağlayacağım da; Kardeşim Bartholomew ne derse desin. Arkadaşlarınızın burada olmalarından dolayı çok mutluyum, böylece sadece sizi korumuş olmayacaklar, aynı zamanda yapacaklarıma ve söyleyeceklerime şahitlik etmiş olacaklar. Hem üçümüz kardeşim Bartholomew'e karşı daha güçlü durabiliriz. Aramızda yabancı yok, değil mi, polis filan? Her şeyi pekâlâ karışan görüşen olmadan aramızda halledebiliriz. Kardeşim Bartholomev'i aleni davranmak kadar rahatsız edecek başka bir şey olamaz."

Alçak bir kanepeye oturdu ve sulu, zayıf, mavi gözleriyle soru sorarcasına bize doğru bakmaya başladı.

"Kendi hesabıma," dedi Holmes, "burada açıkladığınız her şey burada kalacaktır."

Ben de hemfikir olduğumu belirtmek için başımı salladım.

"Çok güzel! Çok güzel!" dedi. "Size bir bardak Chianti önerebilir miyim, Bayan Morstan? Ya da Tokay'ı mı tercih ederdiniz? Başka şarap bulundurmuyorum. Bir şişe açtırayım mı? Hayır mı? Peki öyleyse, umarım tütün dumanına aldırış etmiyorsunuzdur; hafif balsam aromalı Doğu tütünü. Biraz gergin bir mizacım var, nargile benim için paha biçilmez bir yatıştırıcı."

Hazneye bir miktar kor koydu, dumanla birlikte, gül suyunun içinde neşeli kabarcıklar oluştu. Üçümüz yarım daire şeklinde oturmuştuk, tuhaf, sarsak

küçük adam, sivri ve parlak kafasıyla ortamızda oturarak nargilesini tüttürürken, biz de kafalarımızı öne eğmiş, çenelerimizi ellerimizin üstüne koymuş ona bakıyorduk.

"Sizinle bu görüşmeyi yapmaya ilk karar verdiğimde," dedi, "size adresimi verebilirdim, fakat ricamı hiçe sayıp, hoş olmayan insanlar getireceğinizden korktum. Bu nedenle böyle bir randevu düzenleyerek öncelikle adamım Williams'ın sizi görmesini sağladım. Onun yetkinliğine güvenim tamdır. Eğer durumunuz ona inandırıcı gelmeseydi, daha fazla ilerlemeden görüşmeyi orada kesecekti, böyle talimat almıştı. Aldığımız bu önlemleri mazur görün, ben artık az çok münzevi bir adamım. Neredeyse katıksız bir estetik anlayışa sahibim; bir polis kadar estetikten uzak başka bir şey de düşünemiyorum. Kaba maddeciliğin her türlüsüne çekinceyle yaklaşırım. Kalabalığa çok seyrek karışırım. Sizin de gördüğünüz gibi çok dar bir zarafet atmosferinde yaşıyorum. Kendimi sanat koruyucusu olarak nitelendirebilirim. Bu da benim zaafım. Mesela şu manzara resmi hakiki bir Corot[6] yapıtı. Şu Salvator Rosa[7]'ya bir uzman şüpheyle yaklaşabilir ama şu Bouguereau[8]'nın orijinal olduğunda en küçük bir şüphe yok. Modern Fransız ekolüne düşkünüm biraz."

"Beni bağışlayın Bay Sholto," dedi Bayan Morstan, "ancak burada olma sebebim, bana söyleme arzusunda olduğunuz şeyi öğrenmek. Saat epey geç oldu, ben de bu görüşmenin olabildiğince kısa olmasını istiyorum."

"En iyi ihtimalle bile biraz zaman alır," diye cevapladı; "çünkü Norwood'a gitmek ve kardeşim Bartholomew'i görmek zorundayız. Hep beraber gidip kardeş Bartholomew'i ikna etmeye çalışacağız. Bana doğru gelen bu yolu seçtiğim için bana çok kızgın. Dün gece onunla oldukça sert bir tartışmamız oldu. Kızdığında nasıl da berbat bir herif olduğunu hayal bile edemezsiniz."

"Eğer Norwood'a gitmemiz icap ediyorsa, belki de hemen çıkmalıyız," deme cüretinde bulundum.

Kulakları kızarıncaya kadar güldü. "Maalesef o kadar kolay değil," dedi. "Sizi böyle birdenbire karşısına çıkartsam ne der bilmiyorum. Önce onunla aramızdaki hukuktan bahsederek sizleri buna hazırlamalıyım. Öncelikle söylemem gerekiyor; hikâyenin içinde öyle noktalar var ki ben de o konularda bir şey bilmiyorum. Gerçekleri önünüze yalnızca bildiğim kadarıyla sereceğim:

"Babam, sizin de tahmin etmiş olabileceğiniz gibi bir zamanlar Hindistan

ordusunda görev almış Binbaşı John Sholto'dur. Yaklaşık on bir yıl önce emekli oldu ve Yukarı Norwood'da Pondicherry Bölgesi'ne yerleşmek üzere geldi. Hindistan'da büyük bir servet edinmişti; bu sayede değerli antikalardan oluşan geniş bir koleksiyon ve bir grup Hintli hizmetkâr ile hatırı sayılır miktarda parayı yanında getirdi. Bu imkânlar ile kendisine bir ev aldı ve büyük bir lüks içinde yaşadı. İkiz kardeşim Bartholomew ile benden başka çocuğu yoktu.

Yüzbaşı Morstan'ın kaybolmasının yol açtığı etkiyi çok iyi hatırlıyorum. Detayları gazetelerden okumuştuk, babamızın bir arkadaşı olduğunu da bildiğimiz için, babamızın huzurunda da konuyu epeyce tartıştık. Ne olmuş olabileceğine dair yaptığımız yorumlara o da katılırdı. Bir an olsun, bu konuda içinde büyük sırlar sakladığından şüphelenmedik. Babamın, Arthur Morstan'ın akıbetini bilen tek kişi olduğunu hiç düşünmedik.

Tek bildiğimiz; bir sır, somut bir tehlike, sürekli babamızı etkisi altında bulunduruyordu. Dışarı yalnız başına çıkmaktan çok korkuyordu. Pondicherry Bölgesi'ne her çıktığında yardımcı kılığında iki koruma ona eşlik ediyordu. Sizi buraya getiren Williams, işte onlardan biriydi. Eski İngiltere hafif sıklet şampiyonudur. Babamız korktuğu şeyin ne olduğunu bize hiç anlatmazdı ama tahta bacaklı adamlara karşı belirgin bir tahammülsüzlüğü vardı. Hatta bir keresinde, siparişler için gelen tahta bacaklı kendi halinde bir tüccara tabancasıyla ateş etmişti de konuyu kapatmak için yüklü bir para ödemek zorunda kalmıştık. Kardeşim ve ben bunun, babamın kuruntusu olduğunu düşünüyorduk ancak hadiseler fikrimizi değiştirmemize neden oldu.

1882'nin başlarında babam Hindistan'dan şok etkisi yapan bir mektup aldı. Kahvaltı masasında mektubu açtığında neredeyse düşüp bayılacaktı, o günden sonra da bir daha toparlanamadı zaten, adım adım ölüme doğru gitti. O mektupta ne yazdığını asla öğrenemedik. Mektubu elinde tutarken gördüğüm kadarıyla tek bildiğim kısa ve özensizce yazılmış olduğu… Yıllarca dalak büyümesinden çekmişti ama o günden sonra hızla daha da kötüleşti. Nisan ayının sonlarına doğru hekimler umudun bittiğini söylüyordu, o ise bizimle son bir konuşma yapmak istiyordu.

Odasına girdiğimizde yastıklarla desteklenmiş durumdaydı ve zor nefes alıyordu. Kapıyı kilitlememizi ve yatağının iki ucuna yanaşmamızı istedi. Sonra, ellerimizi tutarak, bize dikkate değer bir konuşma yaptı. Sesinde yalnızca acının değil, o anki duygularının da neden olduğu bir kırıklık vardı.

Söylediklerini size elimden geldiği kadarıyla onun kelimeleriyle aktaracağım:

‘Bir tek şey var,’ dedi, ‘şu önemli anda zihnimde ağırlık yapan bir tek şey var. O da zavallı Morstan’ın yetimine yaptığım haksızlıktır. Hayatım boyunca beni çepeçevre kuşatan günahım, açgözlülüğüm, o yetimden hazineyi esirgememe neden oldu. Oysa hazinenin en azından yarısı onun olmalıydı. Üstelik ondan esirgediğim paya kendim de dokunmuş değilim. İşte açgözlülük böylesine kör ve aptal bir duygu… Bir şeylere sahip olmak benim için öyle büyük değer ifade ediyordu ki, onları birileriyle paylaşmak bana dayanılmaz geldi hep. Kinin şişenin yanındaki inci dizisini gördünüz mü? Onları ona göndermek için ayırdığım halde göndermeye elim varmadı. Sizler, oğullarım, Agra hazinesinden ona adil bir pay vereksiniz. Yalnız ben ölünceye kadar inciler de dâhil hiçbir şey göndermeyin. Çünkü belli olmaz, yeniden sağlığıma kavuşabilirim.’

‘Size Morstan’ın nasıl öldüğünü de anlatacağım,’ diye devam etti. ‘Yıllarca zayıf bir kalpten çekti fakat bunu herkesten sakladı. Bunu bilen tek kişi bendim. Hindistan’da iken değişik olaylar zinciri sonucu o ve ben hatırı sayılır bir hazinenin idaresini ele geçirdik. Ben hazineyi doğru İngiltere’ye getirdim. Morstan geldiği günün gecesi doğrudan hazineden payını almak için buraya geldi. İstasyondan gelmiş ve en güvendiğim adamlarımdan, toprağı bol olsun, Lal Chowdar tarafından karşılanmıştı. Hazinenin bölüşümü konusunda Morstan ve ben fikir ayrılığı içindeydik, birbirimize biraz ağır laflar ettik. Morstan, ani bir sinir kriziyle sandalyesinden fırladı, sonra elini kalbine götürdü, yüzü karardı, sonra da arkası üstüne düştü. Düşerken hazine sandığının köşesine çarparak başını da yaralamıştı. Üzerine eğilip baktığımda, dehşetle, ölmüş olduğunu fark ettim.

Uzunca bir süre ne yapacağımı bilemeden yarı şaşkın oturdum. İlk aklıma gelen tabii ki yardım çağırmak oldu ama yapamadım, çünkü cinayetle suçlanmam için her türlü sebep vardı. Tartışma sırasında ölmüştü ve kafasındaki yara da benim aleyhimeydi. Ayrıca yapılacak bir tahkikatta hazineye ait bilgilerin ortaya çıkması işten bile değildi. Oysa onu saklamak için de azami gayret sarf ediyordum. Bana, nereye gittiğini dünyada hiç kimsenin bilmediğini söylemişti. Zaten kimsenin bilmesi için bir sebep de yoktu.

Hâlâ düşünüp duruyordum ki hizmetçim Lal Chowdar’ı kapı eşiğinde gördüm. İçeri sızdı ve kapıyı içeriden kilitledi. “Korkmayın Sahip,” dedi.

“Onu öldürdüğünüzü kimse bilmeyecek. Haydi, onu saklayalım. Kim daha akıllıymış?” “Onu ben öldürmedim,” dedim, Lal Chowdar başını salladı ve gülümsedi. “Her şeyi duydum, Sahip,” dedi. “Tartıştığınızı ve darbenin sesini duydum. Ama dudaklarım mühürlü. Evdeki herkes uyuyor. Haydi, onu birlikte ortadan kaldıralım.” Bu kadarı karar vermeme yetti. Eğer kendi hizmetkârım bile masum olduğuma inanmadıysa, yirmi aptal tüccardan oluşan jüriyi nasıl masumiyetime ikna edebilecektim? Lal Chowder ve ben o gece cesedi ortadan kaldırdık, birkaç gün içinde de Londra gazeteleri Yüzbaşı Morstan’ın gizemli kayboluşunu yazdı. Anlattıklarımdan anlayacağınız gibi bu meselede benim suçlanmamı gerektirecek bir şey yok. Tek suçum, cesedi ortadan kaybederken, hazineyi de ortadan kaybetmek ve Morstan’ın payına da kendi payımmış gibi sahip çıkmaktır. İşte bu nedenle sizden bunun telafisini istiyorum. Kulağınızı bana verin. Hazinenin yeri…’

Tam bu sırada yüz ifadesi korkunç bir hal aldı; bakışları vahşileşti, çenesi düştü ve asla unutamayacağım bir ses tonuyla bağırdı: “Onu dışarı çıkarın, İsa aşkına, içeri almayın!” O an ikimiz de bakışlarının kilitlendiği yere, arkamızdaki pencereye baktık. Karanlığın içinden bir yüz bize doğru bakıyordu. Pencereye bastırdığı yerde beyazlaşan burnunu görebiliyorduk. Saçlı sakallı bir yüzdü. Vahşi ve gaddar gözlerinden yoğun bir şekilde kötülük okunuyordu. Kardeşim ve ben, pencereye doğru koştuk ama adam gitmişti. Geri döndüğümüzde ise babamın başı düşmüş, nabzı durmuştu.

O gece bahçeyi boydan boya aradık ama pencere altındaki çiçekliğin üzerindeki tek ayak izi hariç, bu davetsiz misafire ilişkin bir iz bulamadık. O ayak izi olmasaydı, o vahşi ve azılı suratı hayal gücümüzün ürettiği bir şey olarak görecektik. Ne var ki çok geçmeden etrafımızda acayip şeyler olmaya başlayınca bunun bir hayal olmadığına ikna olduk. Babamın odasındaki pencere sabahleyin açık bulundu, dolaplar ve kutular didik didik edilmişti. Babamın göğsü üstüne yırtılmış bir kâğıtta gayet özensiz bir yazıyla “Dörtlü İttifak” yazan bir not iliştirilmişti. Bu ifade ne anlama geliyordu, eve gelen bu gizli ziyaretçi kimdi, asla öğrenemedik. Anlayabildiğimiz kadarıyla her şeyin altı üstüne getirilmiş olmasına rağmen evden bir şey çalınmamıştı. Doğal olarak kardeşim ve ben, bu acayip hadise ile babamı sağlığında devamlı korkuya sürükleyen şey arasında bir bağlantı olduğunu düşündük ama bu iş bizim için hâlâ tam bir muamma.”

Küçük adam nargilesini çekmeyi bıraktı. Bir süre düşünceli bir şekilde fokurdattı. Hepimiz dalmış oturuyor, bu sıra dışı hikâyeyi dinliyorduk.

Babasının ölümüne dair kısa açıklamanın ardından Bayan Morstan ölü gibi bembeyaz olmuştu, hatta bir ara bayılacağından korktum. Bir bardak su içmek için davrandı, ben de sakin bir şekilde, sehpanın üzerinde duran Venedik sürahisiyle ona su verdim. Sherlock Holmes yüzünde dalgın bir ifadeyle arkasına yaslanmış oturuyordu. Göz kapakları parıldayan gözlerini gölgeliyordu. Ona şöyle bir göz ucuyla bakınca, daha bugün hayatının tekdüzeliğinden acı acı yakındığını aklıma getirmeden edemedim. En azından burada onun dehasını sonuna kadar kullanmasına imkân tanıyacak bir problem vardı. Bay Thaddeus Sholto, hikâyesinin bizde yaptığı etkiden dolayı bariz bir gururla hepimizi tek tek süzdü, sonra dev nargilesini fokurdatmaya devam etti.

“Kardeşim ve ben,” dedi, “tahmin edebileceğiniz gibi, babamın bahsettiği hazineden dolayı oldukça heyecanlanmıştık. Haftalar ve aylar boyunca bahçenin her bir karışını kazdık, en ufak bir iz bulamadık. Hazinenin saklandığı yerin ölmeden önce babamın dudaklarının ucunda olduğu fikri çıldırtıcıydı. Hazinenin ortada olan tek parçası olan incilere bakınca kayıp hazinenin ne derece görkemli bir şey olabileceğini tahmin edebiliyorduk. Bu inci dizisi üzerinde kardeşim Bartholomew ve ben biraz tartıştık. İncilerin ne kadar değerli olduğu apaçık ortadaydı. Kardeşim onları elden çıkarmaya karşı çıkıyordu, çünkü laf aramızda, o da babamın yaptığı tarzda hataları yapmaya meyilliydi. Eğer incileri verirsek, bunun dedikodulara yol açacağını, sonuç olarak da başımızın derde gireceğini düşünüyordu. Sonunda onu Bayan Morstan’ın adresini bulmaya ve ona belirli aralıklarla tek tek inciler yollamaya ikna edebildim. Böylece o da paraya asla muhtaç olmayacaktı.”

“Çok nazikçe bir düşünce,” dedi Holmes, içtenlikle, “ne kadar, ne kadar iyisiniz!”

Küçük adam, umursamaz bir biçimde elini salladı. “Biz yalnızca emanetçiydik,” dedi. “Benim düşünce tarzım hep bu oldu. Gerçi kardeşim Bartholomew tam olarak benim gibi rahat düşünemedi. Bizim kendimize ait yığınla paramız vardı. Ben daha fazla istemezdim. Öte yandan, genç bir bayana böyle bir alçaklık yapmak büyük bir ayıp olurdu. ‘Le mauvais gout mene au crime.[9]’Fransızlar böyle şeyleri bir araya getirmede oldukça hünerliler. Bu konuda aramızdaki fikir ayrılığı öyle boyutlara geldi ki kendi evime taşınmamın uygun olacağını düşündüm; böylece, eski hizmetkârı ve Williams’ı yanıma alarak Pondicherry Malikânesi’nden ayrıldım. Fakat dün, çok önemli bir hadise olduğunu öğrendim. Hazine bulunmuştu ve hemen Bayan Morstan ile bağlantı kurdum. Şimdi tek yapmamız gereken, Norwood’a giderek hazineden

payımızı almak… Düşüncelerimi geçtiğimiz gece kardeşim Bartholomew'e anlattım, dolayısıyla istemeyerek de olsa bizi bekliyor olacak."

Bay Thaddeus Sholto konuşmasını bitirmişti. Kanapesinde kımıldanıp duruyordu. Bu gizemli hikâyenin geldiği noktanın etkisiyle hepimiz sessizliğe gömülmüştük. İlk davranan Holmes oldu:

"Başından sonuna kadar en doğrusunu yapmışsınız bayım," dedi. "Baştan beri karanlıkta kaldığını söylediğiniz noktaları aydınlatmak adına sanırım size daha sonra küçük bir ziyaret yapabiliriz. Fakat az önce Bayan Morstan'ın da belirttiği gibi, vakit geç oldu, bir an önce yola koyulsak iyi olacak."

Yeni dostumuz, nargilesinin hortumunu büyük bir özenle nargileye doladı ve bir perdenin arkasından oldukça uzun, yakaları ve manşetleri Astragan, düğmeli bir pardesü çıkarıverdi. Gecenin aşırı kasvetli havasına rağmen düğmelerini sonuna kadar ilikledi, kıyafetini kulaklarını da örten tavşan derisi bir şapkayla tamamladı. Bu haliyle hareketli ve sivri suratının dışında hiçbir yeri görünmüyordu. "Sağlık durumum çok hassas," dedi kapıya doğru önümüzden yürürken, "Böyle hastalık hastası gibi davranmaya mecburum."

Arabamız dışarıda bizi bekliyordu. Programın daha önceden ayarlandığı belliydi; araba biz biner binmez hızla hareket etti. Thaddeus Sholto, tekerleklerin tıkırtılarını bastırırcasına yüksek bir sesle habire konuşuyordu:

"Bartholomew akıllı bir heriftir," dedi. "Hazineyi nasıl bulduğunu zannediyorsunuz? Hazinenin evin içinde bir yerlerde olduğuna kanaat getirmiş: evin üç boyutlu şekli üzerine çalışmış, bir inçlik bir yeri bile es geçmeden evin her yerinde ölçüler almış. Birçok ölçünün yanısıra, evin yüksekliğinin yetmiş dört fit olduğunu bulmuş. Ancak tüm odaların yüksekliğini ayrı ayrı toplayıp kat aralarını da ekleyince yetmiş fiti geçmediğini fark etmiş. Hesapta olmayan dört fitlik bir yer varmış. Bunun ancak binanın tepesinde olabileceğini düşünmüş. En üstteki odanın alçı ve çıtalardan yapılmış tavanında bir delik açmış ve yukarıda ustaca kapatılmış ve varlığı kimsece bilinmeyen bir başka küçük tavanarası keşfetmiş. Tam ortada, iki kalas arasında öylece bekleyen hazineyi görmüş. Mücevherlerin yarım milyon Sterlinden az olmadığını düşünüyor."

Bu devasa paranın telaffuz edilmesiyle birlikte hepimiz gözlerimiz açık, birbirimize bakakaldık. Bayan Morstan, eğer sağ salim hakkını alabilirsek, yardıma muhtaç bir mürebbiyeden, İngiltere'nin en zengin varisine

dönüşecekti. Kuşkusuz, sadık bir dost böyle bir durumda sevinirdi, ancak utanarak söylüyorum ki bencillik ruhumu kaplamıştı, kalbim içimde kurşun gibi ağırlaşmıştı. Tebrik etme anlamına gelecek birkaç söz mırıldandım, sonra başımı öne eğerek oturdum, yeni dostumuzun dır dır konuşmasına kulaklarımı tıkadım. Bu adam tescilli bir hastalık hastasıydı, ardı arkası kesilmez hastalık belirtileri sıraladığını hayal meyal hatırlıyorum. Yolculuk boyunca bir kısmını cebindeki deri muhafaza içinde sakladığı uyduruk kocakarı ilaçlarının terkip ve etkileri hakkında sayısız soru sordu. O gece ona anlattığım şeylerin hiçbirini umarım hatırlamaz. Holmes'in anlattığına göre onu iki damladan fazla hintyağı almanın devasa zararlarına karşı uyarmış, sakinleştirici etki için yüksek dozda kargabüken özü önermişim. Arabamız sert bir fren yapıp, arabacı kapıyı açmak üzere fırladığında, kendimi rahatlamış hissettim.

Arabaya doğru elini uzatırken Bay Thaddeus Sholto "İşte burası, Bayan Morstan, Pondicherry Malikânesi," dedi.

Bölüm V

Pondicherry Malikânesinin Acıklı Hikâyesi

Gece maceramızın son durağına vardığımızda saat neredeyse on bir olmuştu. O rutubetli sisi arkamızda kalan devasa şehirde bırakmıştık, burada hava oldukça güzeldi. Batı yönünden ılık bir rüzgâr esiyor, ağır bulutlar gökyüzünde yavaşça akıyor, yarım ay bulutların arasından kâh görünüp kâh kayboluyordu. Havanın durumu, oldukça uzakları görmemize olanak sağlıyor idiyse de Thaddeus Sholto, yolumuzu aydınlatmak için arabanın yanındaki lambalardan birini eline aldı.

Pondicherry Malikânesi tepesinde cam kırıkları olan oldukça yüksek taş duvarların ortasında yükseliyordu. Demirden örgülü tek ve dar bir kapıdan başka girişi yoktu. Rehberimiz bu kapıyı postacı gibi çaldı.

İçeriden sevimsiz bir ses: "Kim o?" diye bağırdı.

"Benim ben, McMurdo, benim kapı çalışımı bilmiyor musun?"

Homurtulu bir sesin ardından anahtar şakırtıları geldi. Kapı ağırca arkaya doğru açıldı, kapıda kısa boylu, geniş göğüslü bir adam belirdi. Fenerin sarı ışığında çıkıntılı yüzü ve parlayan, güvensiz gözleri görünüyordu.

"Siz misiniz Bay Thaddeus? Fakat bunlar da kim? Efendiden onlarla ilgili bir talimat almadım."

"Almadın mı McMurdo? Beni şaşırtıyorsun. Geçen gece kardeşime, birkaç arkadaş getireceğimi söylemiştim."

"Bugün odasından hiç çıkmadı, Bay Thaddeus, bana da bir talimat vermedi. Çok iyi biliyorsunuz ki kurallara harfiyen uymam gerekiyor. Sizi içeri alabilirim ancak arkadaşlarınız burada beklemek zorunda."

Bu umulmadık bir engeldi. Thaddeus Sholto şaşkın ve ümitsiz bakışlarla ona baktı. "Çok kabasın, McMurdo!" dedi. "Eğer ben onlara kefilsem, bu senin için yeterli olmalı. Bak burada bir de genç bir bayan var. Bu saatte cadde ortasında bekleyemez."

"Çok üzgünüm, Bay Thaddeus," dedi hizmetkâr, tavizsizce. "Bu kişiler sizin arkadaşlarınız olabilirler. Ancak Efendi'nin arkadaşları değiller. Efendi, görevimi yapmam için bana iyi para ödüyor. Ben de görevimi yapacağım. Arkadaşlarınızdan hiçbirini tanımıyorum."

“Yanılıyorsun, McMurdo,” diye neşeyle bağırdı Sherlock Holmes. “Beni unuttuğunu hiç sanmıyorum. Dört yıl önce Alison’un mekânında seninle üç raund döğüşen amatör boksörü unutmadın, değil mi?”

Döğüşçü McMurdo: “Bay Sherlock Holmes!” diye gürledi. “Tanrı aşkına! Sizi nasıl fark edemedim? Orada sus pus duracağınıza öne gelip de çenemin altından o çapraz vuruşunuzu yapsaydınız, hiç sual etmeden sizi tanırdım. Maalesef yeteneklerinizi heba ettiniz! İsteseydiniz çok yükseklere erişebilirdiniz.”

“Gördün mü Watson, tüm uzmanlıklarım beni yarı yolda bıraksa, yine kendimi kurtaracak bir yeteneğim var.” dedi Holmes, gülerek. “Dostumuz, eminim bizi burada, soğukta bırakmayacaktır.”

“Girin efendim, girin, siz ve arkadaşlarınız...” diye cevapladı. “Çok üzgünüm Bay Thaddeus, ancak emirler çok kesin. İçeri almadan önce arkadaşlarınızdan emin olmam gerekiyordu.”

İçeride düz toprakla çevrili çakıl bir yol vardı ve kare şeklinde, alelade bir evin dev girişine uzanıyordu. Bir tavanarası penceresi ve ayışığından aydınlanmış bir köşe dışında her yer karanlıkta kalıyordu. Karanlık ve ölümcül sessizliğiyle binanın devasa boyutu, kalbe ürperti veriyordu. Thaddeus Sholto bile endişeli görünüyordu; elindeki fener tıkırdayarak titriyordu.

“Anlayamıyorum,” dedi. “Bir yanlışlık olmalı. Bartholomew’e buraya geleceğimizi açıkça söyledim ama penceresinde ışık yok. Buna anlam veremiyorum.”

Holmes sordu: “Her zaman güvenlik önlemleri böyle sıkı mıdır?”

“Evet, babamın izinden gitti o. Zaten sevilen evlat oydu, anlarsınız ya, bazen ona babamın bana anlattığından daha fazla şey anlatmış olabileceğini düşünürüm. Şu yukarıda, ayışığının vurduğu pencere Bartholomew’in. İçerisi oldukça aydınlık görünüyor fakat sanırım içeride ışık yanmıyor.”

“Hayır,” dedi Holmes, “ancak şu kapının yanındaki küçük pencerede bir ışık parıltısı görüyorum.”

“Ha o kâhyanın odası. Orada ihtiyar Bayan Bernstone kalıyor. O bize olan biteni anlatır. Ancak sanırım bana birkaç dakika müsaade edersiniz; geleceğimizi bilmediği için, hepimizi bir anda görürse telaşlanabilir. Fakat sessiz olun, o da ne?”

Feneri yukarı kaldırdı, elinin titremesinden ışık her tarafımızda çemberler çiziyordu. Bayan Morstan bileğimi tuttu, kalplerimiz güm güm vurarak kulak kesildik. Büyük siyah binada sessiz gecenin içinden seslerin en acısı yükseldi; korkmuş bir kadının tiz ve kırık inlemesi…

“Bu Bayan Bernstone,” dedi Sholto. “Evdeki tek kadın o. Burada bekleyin. Ben birazdan dönerim.”

Kapıya doğru koştu ve kendi acayip yöntemiyle kapıyı çaldı. Uzun boylu ve yaşlı bir kadının onu karşıladığını görebiliyorduk. Bay Thaddeus’u görmenin verdiği mutlulukla eğiliyordu.

“Bay Thaddeus, efendim, geldiğinize çok memnun oldum! Çok memnun oldum, Bay Thaddeus, efendim!”

Bu sözleri kapı kapanıncaya kadar dinledik, kapı kapanınca ses de gitgide boğuk bir hal aldı.

Rehberimiz feneri bize bırakmıştı. Holmes feneri yavaşça etrafta dolaştırıyordu, dikkatlice evi ve bahçenin her tarafındaki çukur ve tümsekleri inceliyordu. Bayan Morstan ve ben, ayakta ve el eleydik. Aşk ne hoş bir şey, ikimiz o günden önce birbirimizi hiç görmemiştik, aramızda birbirimizi çekecek bir kelime ya da bir bakış olmamıştı, ama şimdi bu heyecan anında, ellerimiz içgüdüsel olarak birbirini bulmuştu. Buna o günden beri hayret ediyorum, ama o gün bana dünyanın en doğal şeyi gibi gelmişti. Onun da bana sık sık anlattığına göre, o da bana karşı bir huzur ve korunma güdüsüyle yaklaşmış. İki çocuk gibi öylece el ele duruyorduk, etrafımızdaki onca karanlık şeye inat, içimiz huzur doluydu.

“Ne garip bir mekân!” dedi etrafına bakarak. “Sanki İngiltere’nin bütün köstebekleri buraya akın etmiş. Böylesini bir de Ballarat yakınlarında bir tepenin yamacında görmüştüm, definecilerin bir zamanlar kazdığı bir yerde...”

“Evet, aynı şey,” dedi Holmes. “Bunlar da definecilerin izleri. Unutmayın, onlar da bu hazineyi altı yıl boyunca aradılar. Zeminin taş ocağı gibi olmasına şaşmamak gerek.”

O sırada evin kapısı ardına kadar açıldı ve Thaddeus Sholto, ellerini öne uzatmış ve gözlerinde dehşetle dışarı fırladı:

“Bartholomew’e bir şeyler olmuş!” diye bağırdı. “Korkuyorum, sinirlerim bunu kaldırmaz.” Gerçekten de korkudan yarı ağlar vaziyetteydi. Tiklerle dolu

çelimsiz yüzü, korkmuş bir çocuk gibi pahalı astragan yakalarının arasından çıkmıştı.

“Eve girelim o zaman,” dedi Holmes, soğukkanlı ve kendinden emin sesiyle.

“Evet, girin!” diye rica etti Thaddeus Sholto. “Yolu gösterecek kadar iyi hissetmiyorum kendimi.”

“Hepimiz onunla birlikte kâhyanın odasına doğru gittik. Oda, koridorun sol tarafindaydı. Yaşlı kadın, dehşete kapılmış bir yüz ve sürekli kımıldayan parmaklarla bir oraya bir buraya koşturuyordu, Bayan Morstan’ı görmek onu bir nebze olsun yatıştırdı:

“Tatlı ve sükûnet dolu yüzünüzü Tanrı korusun!” diye çılgın bir hıçkırıkla haykırdı. “Size bakmak bana iyi geliyor. Öyle perişan oldum ki!”

Bayan Morstan, yaşlı kadının çalışmaktan nasırlaşmış ince elini avuçları içine aldı ve kulağına nazikçe ve kadınca birkaç söz fısıldadı. Bu sayede yaşlı kadının kansız yanaklarının rengi yerine geldi, konuşmaya başladı:

“Efendi kendini içeri kilitlemişti, şimdi cevap vermiyor. Tüm gün çağrısını işitmek için bekledim. Genelde yalnız olmak ister. Bir saat önce kötü bir şey olduğundan endişe ettim, yukarı çıkıp anahtar deliğinden baktım. Gitmelisiniz Bay Thaddeus, gidip kendiniz bakmalısınız. Bay Bartholomew’i on yıldır, hem sevinçli hem hüzünlü gördüm. Ancak böyle bir suratla hiç görmedim.”

Sherlock Holmes feneri aldı ve önden gitti çünkü Thaddeus Sholto’nun dişleri birbirine vuruyordu. Öylesine sarsılmıştı ki merdivenden çıkarken koluna girdim, dizleri titriyordu. İki kat çıktıktan sonra, Holmes cebinden merceğini çıkardı ve kat halısı olarak kullanılan hasır üstünde bana anlamsız gelen şekilsiz toz zerreciklerine dikkatlice baktı. Feneri tutuyor ve sağa sola dikkatli bakışlar atarak ağır ağır ilerliyordu. Bayan Morstan kâhya ile birlikte geride kalmıştı.

Üçüncü kata geldiğimizde düz ve uzun bir koridor bizi karşıladı. Sağ tarafta hint halısından yapılmış harika bir resim, sol tarafta da üç kapı vardı. Holmes koridor boyunca da yine aynı metodlu yavaş adımlarla yürüdü. Biz de hemen arkasından geliyorduk, uzun siyah gölgelerimiz koridordan geriye doğru akıyordu. Aradığımız kapı üçüncü kapıydı. Holmes kapıyı çaldı ama cevap alamadı, sonra kolu çevirerek açmaya çalıştı ancak kapı içeriden ve lambayı tam karşısında tuttuğumuzda görebildiğimiz kadarıyla geniş ve güçlü bir sürgüyle kilitlenmişti. Anahtar delikteydi, fakat, delik tamamen kapalı değildi.

Sherlock Holmes eğildi, eğilmesiyle doğrulması bir oldu, hızlı bir nefes aldı:

Burada şeytani bir şeyler var Watson," dedi, daha önce görmediğim kadar etkilenmiş görünüyordu. "Sen ne diyorsun?"

Deliğe doğru eğildim ve korkuyla doğruldum. Ayışığı odaya doluyordu, odada belli belirsiz, aldatıcı bir aydınlık vardı. Alt tarafı gölgede kaldığı için havada asılı duruyormuş gibi görünen ve doğrudan bana doğru bakan bir yüz gördüm. Aynı dostumuz Thaddeus'un yüzü gibiydi. Aynı uzun, parlak kafa, aynı dairesel ve püskül gibi kızıl saçlar, aynı kansız çehre… Yüzünde sabit ve doğal olmayan korkunç bir gülümseme vardı. Bu hareketsiz ve ayışığı vurmuş odada, bu gülümseme, asık bir surattan, çatık kaştan daha korkunç geliyordu. Yüzü küçük arkadaşımıza o kadar çok benziyordu ki bir ara doğrulup hala yanımızda mı diye bakma ihtiyacı hissettim. Sonra ikiz olduklarını söylediği aklıma geldi. "Bu korkunç bir şey!" dedim Holmes'e. "Ne yapmalıyız?"

"Kapıyı kırmalıyız," dedi. Kapının karşısında geriye doğru yaylandı, tüm ağırlığını kilide verdi. Gıcırdadı ama açılmadı. Kapının üstüne birlikte bir kez daha atıldık, aniden kapı açıldı ve kendimizi Bartholomew Sholto'nun odasında bulduk.

Burası bir kimya laboratuarı gibi döşenmişti. Karşıdaki duvarda iki sıra cam kapaklı şişe diziliydi. Masanın üstü Bunsen ocakları, test tüpleri ve imbiklerle doluydu. Köşelerde hasır sepetlerde asit dolu cam balonlar vardı. Bunlardan biri çatlak veya kırık olmalıydı çünkü koyu renkli bir sıvı ondan dökülmüş gibi duruyordu, havada katran gibi oldukça sert bir koku vardı. Odanın bir tarafında bir çıta ve alçı yığınının ortasında birkaç basamaklı bir merdiven bulunuyordu, bunların üstünde de tavanda bir adamın rahatlıkla geçebileceği bir açıklık vardı. Basamakların ayağında, dikkatsizce atılmış uzunca bir ip vardı.

Masanın yanında, tahtadan bir koltukta, evin sahibi yığılmış, başı sol omzuna yatmış şekilde, yüzünde korkunç ve gizemli bir bakışla oturuyordu. Soğuk ve kaskatı kesilmişti, görünüşe göre saatler önce ölmüştü. Yalnızca yüzü değil, sanki bütün eklemleri en garip şekilde değişmişti. Masanın üstünde elinde ilginç bir alet vardı: kahverengi, sık damarlı, kafa kısmı taştan yapılmış çekice benzeyen bir baston… Elinde de yırtılmış bir kağıt üzerinde yazılmış kelimeler vardı. Holmes kağıda göz gezdirdi, sonra bana uzattı:

"Görüyor musun?" dedi, kaşlarını anlamlı bir şekilde kaldırarak.

Fenerin ışığında korku ve heyecanla okudum: “Dörtlü İttifak”

“Tanrı aşkına, bütün bunlar ne demek oluyor?” diye sordum.

“Cinayet demek oluyor,” dedi, ölünün üzerine eğilirken, “Ah, bunu tahmin etmiştim. Şuraya bak!”

Eliyle tam ölünün kulağı üzerinde uzun, koyu renkli dikene benzeyen bir şeyi gösterdi.

“Dikene benziyor.” dedim.

“Evet o bir diken, onu alabilirsin. Ancak dikkatli ol, çünkü zehirli.”

Dikeni baş parmağım ve işaret parmağım arasında sıkıştırarak aldım. Diken, saplandığı yerden öyle kolay çıktı ki geride belirgin bir iz bile bırakmadı. Yalnızca dikenin çıktığı yerden küçücük bir parça kan göründü.

“Bu benim için çok anlaşılmaz bir gizem,” dedim. “Gitgide aydınlanacağı yerde, daha da karanlık bir hal alıyor.”

“Aksine,” dedi, “her geçen gün daha da aydınlanıyor. Tüm boşlukları doldurmam için yerine oturması gereken yalnızca birkaç bağlantı kaldı.”

Odaya girdiğimizden beri yeni dostumuzun varlığını neredeyse unutmuştuk. Hala kapı eşiğinde dikiliyordu, dehşete kapılmış bir şekilde ellerini ovuşturuyor ve kendi kendine inliyordu. Derken aniden, keskin ve acı bir çığlık attı.

“Hazine gitmiş!” dedi. “Hazineyi çalmışlar! İşte bu hazineyi indirdiğimiz delik. Ona ben yardım etmiştim! Onu gören son kişi bendim! Dün gece onu burada bıraktım, ben aşağı inerken kapısını kilitlediğini işittim.”

“Saat kaç sularıydı?”

“Saat ondu. Ve şimdi ölmüş. Polis gelecek, bu cinayette parmağım olduğundan şüphelenecek. Evet, kesinlikle bundan eminim. Fakat siz öyle düşünmüyorsunuz, değil mi baylar? Tabii ki benim yaptığımı düşünmüyorsunuz, değil mi? Eğer bunu yapan ben olsaydım sizi buraya getirir miydim? Hay Allah! Hay Allah! Kesin kafayı yiyeceğim!” Kollarını çılgınca sallayarak ayaklarını yere vuruyordu.

“Korkmanız için hiçbir sebep yok Bay Sholto,” dedi Holmes, nazikçe elini omzuna koyarak. “Beni dinleyin ve şubeye giderek meseleyi olduğu gibi polise

anlatın. Onlara her şekilde yardım edebileceğinizi söyleyin. Siz dönünceye kadar biz burada bekleyeceğiz.”

Küçük adam yarı sersem bir şekilde denileni yaptı, karanlıkta merdivenlerden sendeleyerek indiğini duyabiliyorduk.

Bölüm VI

Sherlock Holmes Kanıtları Topluyor

“Şimdi, Watson,” dedi Homes, ellerini birbirine sürterek, “yarım saatimiz var. Bunu iyi kullanalım. Benim dosyam, sana daha önce de söylediğim gibi, neredeyse tamamlandı ancak hemen emin olmamak lazım. Bu basit görünen yapının altında, daha derin bir şeyler yatıyor olabilir.”

“Basit mi?” diye patladım.

“Elbette,” dedi, bir tıp profesörünün sınıfta ders anlatmasına benzer bir edayla. “Şimdi o köşede otur, ayak izlerin delilleri karıştırmasın. Şimdi çalışma zamanı! Öncelikle, bu adamlar nasıl geldiler ve nasıl gittiler? Dün geceden beri kapı açılmamış. Peki ya pencere?” Lambayı oraya doğru götürdü, gözlemlediği şeyleri yüksek sesle mırıldanıyordu ama anlattıklarını benden çok kendine anlatıyordu. “Pencere içeriden sürgülenmiş. Çerçeve sağlam. Yan tarafında eklem yok. Şunu bir açalım; yakınlarda su borusu da yok. Çatı da oldukça ulaşılması zor bir yerde ama pencereye birileri tırmanmış. Dün gece biraz yağmur yağmıştı. İşte şurada, pervazın üzerinde çamurlu bir ayak izi var. Burada da yuvarlak çamurlu bir iz var ve burada, zeminde yine aynı iz ve burada masada da aynı iz var. Bak Watson! Bu gerçekten çok hoş bir kanıt…”

Gayet net görünen yuvarlak çamur izlerine baktım. “Bunlar ayak izi değil” dedim.

“Bu bizim için daha değerli bir şey. Bir tahta izi bu… Bak şu pervazın üzerindeki de bir çizme izi, ağır bir çizme, metalden yapılma geniş bir topuğu var, yanında da bu tahta izi.”

“Tahta bacaklı bir adam...”

“Kuşkusuz. Fakat birileri daha varmış. Oldukça kabiliyetli bir ortak... Şu duvardan çıkılabilir mi doktor?”

Açık pencereden dışarı baktım. Ay hala evin o tarafını aydınlatıyordu. Bulunduğumuz oda rahat bir atmış fit yüksekteydi. Ayak koyulacak bir yer ya da tuğla yarığı da yoktu.

“Bu kesinlikle imkânsız!” dedim.

“Yardım olmadan evet. Fakat düşün, burada bir arkadaşın var, sana şu köşede gördüğüm sağlam, kalın halatı sarkıtıyor. Bir ucunu bu mükemmel

kancaya sabitliyor. Artık eğer becerikli bir adamsan, tahta bacaklıyı da, daha başka herkesi de yukarı çıkarırsın. Ayrılırken de yine aynı yöntemle inersiniz, arkadaşın halatı yukarı çeker ve çözer, pencereyi kapatır, içeriden sürgüler ve geldiği yerden geri gider. Küçük bir noktayı not etmek gerek," halatı evirip çeviriyordu, "bu tahta bacaklı arkadaşımız, iyi bir tırmanıcı olmasına karşın, profesyonel bir denizci değilmiş. Ellerinde nasır yok, merceğimle baktığımda özellikle de halatın son kısımlarında birden fazla noktada kan izine rastladım, buradan da anlaşılacağı üzere halattan kayarken biraz hızlı kaymış ve el derisinin bir kısmını halatta bırakmış."

"Buraya kadar güzel," dedim, "fakat işler daha da çetrefilli hale geliyor. Peki bu gizemli yardımcı? O odaya nasıl girdi?"

"Evet, yardımcı!" diye dalgın dalgın tekrarladı Holmes, "Bu yardımcı konusunda gariplikler var. Bu kişi, vakayı sıradanlıktan çıkarıyor. Kendisini takdir etmek lazım, zira benzer olaylar Hindistan'da ve hafızam beni yanıltmıyorsa Senegambia'da gerçekleşmiş olsa da, bu yardımcı, bu ülkenin suç kayıtlarında bir çığır açıyor."

"Öyleyse nasıl girdi içeri?" diye tekrarladım. "Kapı kilitliydi, pencereye ulaşmak imkânsızdı, bacadan mı girdi?"

"Şömine oldukça dar," diye cevapladı. "O olasılığı da düşündüm."

"Öyleyse nasıl?" diye ısrar ettim.

"Benim yöntemimi kullanmıyorsun," dedi, başını sallayarak. "Sana kaç kere söyledim; imkânsızları elersen, geriye İNANILMAZ DA OLSA, gerçek kalır. Kapıdan, pencereden ya da bacadan girmediğini biliyoruz. Odada saklanmadığını da biliyoruz, odada saklanılacak bir yer yok. Öyleyse nereden girdi?"

"Tavandaki delikten" diye heyecanla atıldım.

"Elbette öyle yaptı. Öyle yapmak zorundaydı. Eğer feneri benim için tutma nezaketini gösterirsen, araştırmamızı yukarıdaki odaya, hazinenin bulunduğu gizli yere doğru genişleteceğiz."

Merdiveni yerleştirdi, bir kalası iki eliyle tutarak, kendini yukarı, çatı katına attı. Sonra yüzükoyun yatarak uzanıp feneri aldı. Benim de yukarı çıkmam için feneri tuttu.

Kendimizi içinde bulduğumuz oda, ona altı fitlik bir odaydı. Zemin

kalaslardan oluşmaktaydı. Aralarında ince çıtalar ve alçı vardı. Dolayısıyla orada yürürken, kalastan kalasa basarak yürümek gerekiyordu. Çatı ortaya doğru yükseliyordu ve görünüşe göre bu evin gerçek çatısıydı. Odada hiçbir mobilya, döşeme yoktu, zeminde yılların biriktirdiği toz, kalın bir tabaka yapmıştı.

"İşte gördün mü?" dedi Sherlock Holmes, elini eğimli duvara koyarak. "Bu bir çatı kapağı, çatıya çıkıyor. İterek açabilirim. Bu da tatlı bir açıyla eğimli çatı. Burası bizim Bay Bir Numara'nın girdiği yer. Bakalım ona dair başkaca izler bulabilecek miyiz?"

Feneri zemine doğru tuttu. Bunu yapar yapmaz, o gece ikinci kez yüzünde o ürkek ve şaşkın bakışı gördüm. Ona baktıkça benim tüylerim ürperiyordu. Zemin, çıplak bir ayağın izleriyle doluydu. İzler çok net ve mükemmeldi ama normal bir adamın ayak izlerinin yarısından küçüktü.

"Holmes," dedim fısıldayarak, "bu korkunç işi bir çocuk yapmış."

Bir anda kendine geldi: "Bir an için bocaladım," dedi, "fakat olay oldukça doğal. Hafızam beni yanılttı ya da daha önceden bunu öngörebilmem gerekirdi. Burada öğrenilecek bir şey kalmadı. Haydi, aşağı inelim."

Aşağı odaya yeniden iner inmez heyecanla sordum: "Peki bu ayak izleri hakkında teorin nedir?"

"Sevgili Watson, biraz olsun kendin yorumlamaya çalış," dedi, tahammülsüz bir tavırla. "Benim yöntemlerimi biliyorsun. Onları uygula, sonuçları kıyas etmende sana yardımcı olurlar."

"Gerçeklere yönelik bir şey düşünemiyorum." Diye cevap verdim.

Kaba bir tavırla "Yakında anlayacaksın," dedi, "bence burada önem taşıyan başka bir şey kalmadı ama yine de bakacağım."

Merceğini ve mezurasını çıkardı ve dizleri üstünde odanın dört bir yanında işe koyuldu; uzun ve ince burnunu kalaslara yalnız birkaç santim kalacak şekilde yaklaştırarak ölçüyor, karşılaştırıyor ve inceliyordu. Boncuk gözleri bir kuşun gözleri gibi derin ve parlaktı. Hızlı, sessiz ve çevik hareketleriyle, iz süren eğitimli bir tazıyı andırıyordu. Onu izlerken bir yandan da enerjisini ve zekâsını kanunları korumak yerine çiğnemek için sarf etseydi ne yaman bir suçlu olabileceğini düşünmekten kendimi alamıyordum. Çalışırken kendi kendine mırıldanıyordu, nihayet neşeyle bir çığlık attı.

“Kesinlikle şanslıyız,” dedi. “Çok az sorunumuz kaldı. Bay Bir Numara, katran ruhuna ayağını daldırmakla hiç iyi etmemiş. Takma ayağının kenarıyla, bu kötü kokulu şeye çarpmış ve cam balonu çatlatmış. İçindeki sıvı da dışarı sızmış.”

“E, ne olmuş?” diye sordum.

“Adamı yakaladık yani, hepsi bu kadar,” dedi, “bu kokuyu dünyanın öbür ucuna kadar takip edebilecek bir köpek biliyorum. Eğer bir köpek sürüsü bir ringa balığı sürüsünü tüm eyalet boyunca takip edebiliyorsa, özel eğitimli bir tazı, böylesine keskin bir kokuyu nereye kadar takip edebilir? Bu da içler dışlar çarpımı gibi oldu. Bu sorunun cevabı bize… Heeyy... İşte kanunun resmi temsilcileri de geldi. ”

Aşağıdan ağır ayak sesleri ve kaba boydan konuşmalar geliyordu. Koridorun kapısı yüksek sesle çarptı.

“Onlar gelmeden önce,” dedi Holmes, “şu zavallı adamın koluna ve bacağına bir dokun. Ne hissediyorsun?”

“Kasları tahta gibi sert.” diye cevapladım.

“Evet öyle. Kaslar aşırı kasılmış durumda, ölülerde görülen normal katılığın çok ötesinde. Yüzünde görülen bu Hipokratik gülümseme ya da eski yazarların dediği gibi ‘risus sardonicus[10]’ ile birleştirildiğinde, bu durum sana ne düşündürüyor?”

“Ölümüne güçlü bir bitkisel alkaloid neden olmuş olabilir” diye cevapladım, “striknin benzeri bir madde ile tetanoz oluşabilir.”

“Yüz kaslarının bu halini görür görmez ben de bunu düşündüm. Odaya girer girmez de zehrin vücut sistemine nasıl karıştığını görmeye çalıştım. Senin de gördüğün gibi hiç zorlanmadan cilt altına girmiş ya da atılmış dikeni buldum. Eğer adamın sandalyede dik durduğunu varsayarsak, dikkat et, dikenin girdiği yerin yönüne göre, tavandaki delikten atılmış olması gerek. Şimdi dikeni incele.”

Dikeni dikkatle aldım ve fenerin ışığına doğru tuttum. Diken uzun, keskin ve siyahtı. Sivri ucuna yakın bir yerde, sanki sakızımsı bir madde kurumuş gibi parlak bir görüntü vardı. Dikenin küt ucu, tıraşlanmış ve bir bıçakla yuvarlatılmıştı.

“Bu bir İngiliz dikeni mi?” diye sordu.

“Hayır, kesinlikle değil.”

“Tüm bu verilerle oldukça isabetli çıkarımlar yapabilsin ancak görevliler geldi. Dolayısıyla yardımcı kuvvetler geri çekilebilir.”

Konuşması henüz bitmişti ki gitgide yaklaşan ayak sesleri koridorda yüksek bir tonda duyulmaya başladı, derken iri yarı, heybetli gri takım elbiseli bir adam ağır adımlarla odaya girdi. Kocaman kırmızı bir yüzü, ışıldayan ve sertçe bakan küçücük gözleri vardı. Göz torbaları kaba ve şişkindi. Hemen arkasında üniformalı bir müfettiş ve hâlâ heyecandan titreyen Thaddeus Sholto vardı.

“İşte bir vaka daha!” diye boğuk ve heybetli bir sesle bağırdı. “Basbayağı bir vaka! Fakat bunlar da kim? Aman Tanrım, evin içi tavşan kümesi gibi kalabalık!”

“Sanırım beni tanırsın, Bay Athelney Jones,” dedi Holmes, sakince. “Bak sen! Tabii tanıyorum!” diye hırıldadı. “Bu teorisyen Bay Sherlock Holmes. Seni hatırlıyorum! Bishopgate mücevher davasında hepimize dava konusu, kanıtlar ve hüküm konusunda verdiğin dersi asla unutmayacağım. Bizi doğru düşünmeye sevketmiştin, fakat şimdi takdir edersin ki rehberliğinden ziyade şans faktörü işledi orada.”

“Mesele çok basit bir muhakeme meselesiydi.”

“Hadi bayım! İtiraf etmekten çekinme. Bütün bunlar da neyin nesi? Fena bir şey! Çok fena! Burada acımasız gerçekler var, teorilere yer yok! Bir başka dava için dışarıda, Norwood’da olmam ne şans! Haberi aldığımda polis merkezindeydim. Adam nasıl ölmüş dersiniz?”

“Aslında bu üzerinde teoriler kuramayacağım kadar karmaşık bir vaka.” dedi Holmes soğuk bir şekilde.

“Hayır, lütfen! Bazen yorumlarının tam isabet kaydettiği de oluyor, bunu inkâr edemeyiz. Olur şey değil! Kapı kilitliydi, anlıyorum. Yarım milyonluk mücevherler de kayıp. Pencere nasıldı?”

“Kapalıydı ama pervaz üzerinde ayak izleri vardı.”

“Pekâlâ, pencere kapalı olduğuna göre, ayak izlerinin konumuzla ilgisi yok. Aklın yolu bir. Adam kalp krizinden ölmüş olabilir. Öyleyse mücevherler nasıl gitti? Ha! Bir teorim var. Bazen bana da böyle ilhamlar geliyor. Müfettiş sen ve Bay Sholto, dışarı çıkın. Arkadaşın kalabilir. Bu konuda ne düşünüyorsun,

Holmes? Sholto kendi ifadesiyle dün gece kardeşiyle beraberdi. Kardeşi kalp krizinden öldü, böylece Sholto hazine ile birlikte oradan uzaklaştı. Bu nasıl?”

“Bunun üzerine ölü adam büyük bir nezaketle kalktı ve kapıyı içeriden kilitledi.”

“Hmm. Burada bir hata var. Meseleye ortak akılla yaklaşalım. Bu Thaddeus Sholto, kardeşi ile birlikte İDİ, derken bir tartışma ÇIKTI, bunları biliyoruz. Kardeş öldü ve mücevherler gitti. Bunu da biliyoruz. Thaddeus gittikten sonra kardeşi gören olmadı. Yatağı bozulmamıştı. Görünüşe göre Thaddeus’un akli durumu da çok sağlıklı değil. Görünüşü de, nasıl söylesem, pek çekici değil. Gördüğünüz gibi ağımı Thaddeus etrafında örüyorum. Örümcek ağı onun üstüne kapanmak üzere.”

“Henüz tüm gerçekleri elde etmedin.” dedi Holmes. Bu ağaç kıymık ki zehirli olduğuna inanmak için elde tüm sebepler var, adamın kafa derisine saplı idi, izi de hala gördüğün gibi duruyor. Bu kart da, gördüğün gibi yazılmış, masanın üstündeydi ve yanında da gerçekten şüphe çeken bu taş başlı alet vardı. Tüm bunları teorinde nereye yerleştirirsin?”

Şişman dedektif; “Her açıdan teorimi destekliyor,” dedi gururla. Evin içi Hint malı eşyalarla dolu. Thaddeus bunları kullandı, eğer bu kıymık zehirliyse, pekâlâ bir başkası gibi Thaddeus da bu zehirli kıymığı cinayetinde kullanmış olabilir. Karta gelince o da bir hokus pokustan, göz boyamadan ibaret, onu yok sayabilirsiniz. Tek mesele, işi yaptıktan sonra nasıl ayrıldığı… Ha! Sahi, çatıda bir delik vardı.” Cüssesinden beklenmeyecek bir çeviklikle merdivenden çıktı, çatı katına ulaştı. Hemen ardından da çatı kapağını buldu. Attığı sevinç çığlığı aşağıdan duyuldu.

“O da bir şeyler bulabilir,” dedi Holmes, omuz silkerek. “Bazı zekâ pırıltılarına sahip… Il n’y a pas des sots si incommodes que ceux qui ont de l’esprit![11]”

“Gördünüz mü?” dedi Athelney Jones, merdivenden aşağı eğilerek. “Sonuç olarak gerçekler, salt teorilerden daha iyidir. Vakaya bakış açım doğrulandı. Yukarıda bir çatı kapağı var ve yarı açık durumda.”

“O kapağı ben açtım.”

“Yaa, gerçekten mi? Demek sen de kapağı fark ettin,” Kapağın daha önce keşfedilmiş olması onu biraz üzmüştü. “Her neyse, kim fark ettiyse etti, bu

kapak adamımızın nasıl kaçtığını açıklıyor. Müfettiş!"

Koridordan "Buyrun efendim!" sesi yükseldi.

"Bay Sholto'ya buraya gelmesini söyle. – Bay Sholto, formalite icabı belirtmeliyim ki söylediğiniz her şey aleyhinize delil olarak kullanılabilir. Sizi, kardeşinizin ölümü nedeniyle kraliçe adına tutukluyorum."

Zavallı küçük adam "İşte! Ben size söylememiş miydim?" diye bağırırken gözleri tek tek bizi dolaşıyor, ellerini sert hareketlerle sallıyordu.

"Bu konuda endişeye kapılmayın Bay Sholto," dedi Holmes, "sanırım sizi bu suçtan aklayabilirim."

Dedektif, "Fazla söz verme Bay Teorisyen, fazla söz verme!" diye çıkıştı, "Bu iş sandığından daha zor olabilir."

"Sadece onu aklamakla kalmayacağım Bay Jones, dün gece bu odada olan iki kişiden birinin adını ve eşgalini peşinen sana vereceğim. Adamın adı, buna inanmak için tüm deliller elimde, Jonathan Small. Jonathan fazla eğitimli biri değil, ufak tefek, hareketli bir adam, sağ bacağı yok, onun yerine içeriden bağlanmış tahta bir bacak kullanıyor. Sol ayağındaki çizmenin kaba saba, kare şeklinde bir burnu, topuğunu çevreleyen demirden bir bandı var. Orta yaşlı, güneşten oldukça yanmış bir teni var, aynı zamanda sabıkalı. Bu birkaç özellik yanında bir de avuç içinde ciddi bir sıyrık var. Diğer adam da…"

"Ah, diğer adam?" dedi Athelney Jones, alaylı bir sesle, ne var ki görebildiğim kadarıyla muhatabının bu kadar kesin konuşmasından etkilenmişti.

"Gerçekten tuhaf biri," dedi Sherlock Holmes, arkasını dönerken. "Umarım çok geçmeden ikisiyle de seni tanıştırırım. – Sana söyleyeceklerim var, Watson."

Beni merdiven başından uzaklaştırdı. "Bu umulmadık gelişme," dedi, "seyahatimizin ana amacından bizi saptırdı."

"Ben de öyle düşünüyordum," dedim. "Bayan Morstan'ın bu felaket evinde daha fazla kalması doğru değil."

"Elbette. Ona eve kadar eşlik etmelisin. Kendisi Bayan Cecil Forrester ile birlikte Aşağı Camberwell'de yaşıyor, buraya çok uzak değil. Onu bırakıp geri gelirsen burada seni bekliyor olacağım. Belki de çok yorulmuşsundur?"

“Kesinlikle hayır. Bu tuhaf işi biraz daha çözünceye kadar dinlenebileceğimi sanmıyorum. Hayatın sıkıntılı yönlerine ilişkin çok şey gördüm, geçirdim ama bu gece yaşadığım ilginç sürprizler yumağı bütün sinirlerimi altüst etti. Yine de hazır bu kadarını görmüşken, meseleyi seninle birlikte çözmek istiyorum.”

“Varlığının bana çok yardımı dokunacaktır.” diye cevapladı. Vakayı bağımsız olarak inceleyecek ve dostumuz Jones’u kendi kurduğu saçmalıklarla övünmeye terk edeceğiz. Bayan Morstan’ı bıraktıktan sonra, Lambeth’te su kenarındaki Pinchin Yolu No. 3’e gitmeni istiyorum. Sağ taraftaki üçüncü ev bir kuşçuya ait: Adı Sherman. Penceresinde küçük bir tavşanı tutan bir tazı figürü göreceksin. İhtiyar Sherman’ın kapısını çal ve ona selamlarımla Toby’i istediğimi söyle. Toby’i yanında bana getireceksin.”

“Sanırım bir köpek bu.”

“Evet, iyi bir kırma ve dehşet bir koku alma duyusu var. Toby’nin yardımını, Londra’nın tüm dedektif gücünün yardımına tercih ederim.”

“Öyleyse onu getireceğim,” dedim, “şu an saat bir, eğer iyi bir ata denk gelirsem saat üçten önce burada olurum.”

“Bu arada ben de,” dedi Holmes, “Bayan Bernstone’dan ve Bay Thaddeus’un söylediği şu yan odada uyuyan Hintli hizmetkârdan ne öğrenebileceğime bakacağım. Sonra da Büyük Jones’un yöntemleri üzerinde çalışıp, pek ince olmayan alaylarını dinleyeceğim. ‘Wir sind gewohnt das die Menschen verhoehnen was sie nicht verstehen.[12]’ Goethe’nin mısraları her zaman etkileyici.”

Bölüm VII

Fıçının Hikâyesi

Polisler beraberlerinde bir araba getirdiler, arabaya atladım ve Bayan Morstan'ı evine bıraktım. Kadın olmanın verdiği meleksi mizaç nedeniyle kadınlar yanlarında destek isteyen, kendilerinden daha zayıf biri bulunduğunda soğukkanlı davranırlar. İşte dehşete kapılmış kâhyanın yanında onu böylesine aydınlık ve sakin bulmuştum. Ancak arabaya binince, önce fenalaştı, sonra da ağlama krizine tutuldu; gece boyu olan bitenler onu perişan etmişti. Hep beni o günkü seyahatte biraz soğuk ve mesafeli gördüğünü anlatır. Kalbimde yaşadığım savaşı ve kendime hâkim olma çabamı pek fark etmemiş. Oysa ellerim kadar aşkım ve sevgim de onunla beraberdi. Hayatın formaliteleriyle dolu yıllar boyunca, onun tatlı ve cesur tabiatını o ilginç deneyimler gününde olduğu kadar hiç hissetmedim. O gün ona olan hislerimi açıklama konusunda dudaklarımı mühürleyen iki düşünce vardı. Bir kere zayıf ve çaresizdi, zihni ve sinirleri sarsılmıştı. Böyle bir durumdayken onu aşka zorlamak, onu gafil avlamak anlamına gelirdi. Daha da kötüsü, o çok zengindi. Eğer Holmes'in araştırmaları başarıya ulaşırsa, o zengin bir mirasa konacaktı. Benim gibi yarım maaşlı bir cerrahın, şans eseri gelen böyle bir samimiyeti kullanması adil miydi, haysiyetle bağdaşır mıydı? Beni adi bir servet avcısı olarak görmeyecek miydi? Böyle bir düşüncenin zihninden bile geçmesi riskini göze alamazdım. Bu Agra hazinesi aşılmaz bir engel gibi aramıza girmişti.

Bayan Cecil Forrester'in evine vardığımızda saat ikiye geliyordu. Hizmetçilerin mesaisi bitmişti fakat Bayan Forrester, Bayan Morstan'ın aldığı ilginç mesajdan dolayı öyle meraklanmıştı ki, gelirse diye onu bekliyordu. Kapıyı kendisi açtı, orta yaşlı, zarif bir bayandı, birbirlerinin bellerine ne kadar da nazikçe sarılıyorlardı, onu nasıl da anaç bir ses tonuyla karşılamıştı. Sadece ücretle çalışan biri değil, aynı zamanda aziz tutulan bir dost olduğu her halinden belliydi. Tanışma faslından sonra Bayan Forrester içtenlikle içeri girmemi ve başımızdan geçenleri anlatmamı istedi. Yapmam gereken işin önemini izah ettim ve konu hakkında bir ilerleme olursa kendilerini haberdar edeceğime içtenlikle söz verdim. Ayrılırken geriye doğru bir bakış attım. O insanları, birbirine sıkı sıkıya sarılan iki zarif figürü, yarı açık kapıyı, salonun puslu cam arasından parlayan ışığını, barometreyi ve parlak basamak çubuklarını hala görür gibi oluyorum. Bizi içine çeken bunca karanlık ve vahşetli işin ortasında huzurlu bir İngiliz evinin tebessümünü yakalamak insanı

dinlendiriyordu.

Olan bitenler hakkında düşündükçe kafamda her şey daha karanlık ve vahşi bir hal aldı. Gaz lambalarıyla aydınlatılan caddelerde gezinirken yaşadığımız bu alışılmışın dışında olaylar zincirini zihnimden geçiriyordum. Başlangıçta birçok gizli nokta vardı: En azından onlar açıklığa kavuştu. Yüzbaşı Morstan'ın ölümü, incilerin postalanması, ilan, mektup, tüm bu olaylar aydınlanmıştı. Ancak bu olaylar bizi daha derin ve daha trajik bir gizeme sürükledi. Hint hazinesi, Morstan'ın valizinde bulunan esrarengiz plan, Binbaşı Sholto'nun ilginç ölüm sahnesi, hazinenin yeniden keşfi ve hemen ardından keşfedenin öldürülmesi, garip suç ortakları, ayak izleri, ilginç silahlar, Yüzbaşı Morstan'ın kağıdı ile benzer şekilde kartta yazanlar; burada gerçekten girift bir şeyler vardı ve sevgili ev arkadaşım kadar donanımlı olmayan biri, bir tek kanıt bile elde edemeden bu davayı bırakabilirdi.

Pinchin Yolu, Lambeth'in aşağı kesiminde bir dizi iki katlı pejmurde tuğla evden ibaretti. Fark edilinceye kadar numara 3'ün kapısını bir süre çalmak zorunda kaldım. Nihayet karanlıkta bir mum parıltısı ve üst pencereden bakan bir surat belirdi.

"Yürü, seni sarhoş serseri," dedi surat. "Kapıyı çalmaya devam edersen kulübelerin kapısını açıp, tam kırk üç köpeği üzerine salacağım."

"Bir tanesini salsanız yeter, zaten onun için buradayım." dedim.

"Yokol!" diye bağırdı ses, "Bu çantada bir engerek yılanı var, hemen toz olup gitmezsen kafana düşecek."

"Ama ben bir köpek istiyorum." diye bağırdım.

"Tartışmak istemiyorum!" diye bağırdı Bay Sherman. "Şimdi sıkı dur, çünkü 'üç' dediğimde, yılan geliyor."

"Bay Sherlock Holmes…" diye lafa başlamışken birden sözlerim sihirli bir tesir gösterdi. Aniden pencere kapandı ve bir dakika içinde kapı açılıverdi. Bay Sherman uzun boylu ve sıskaydı. Omuzları düşüktü; ince bir boynu ve mavi gözlükleri vardı.

"Bay Sherlock Holmes'in arkadaşlarının başımızın üstünde yeri var." dedi. "Buyrun bayım, içeri girin. Porsuktan uzak durun, ısırır. Seni gidi yaramaz, beyefendiden bir ısırık almak ister miydin?" Bu sözü çılgın kafası ve kırmızı gözleriyle kafesinin demirleri arasından sarkan bir as'a söylüyordu.

“Onu kafanıza takmayın bayım, o sadece kör bir yılan, zehirsizdir, ortalıkta haşeratı temizliyor. Başlangıçta biraz kaba davrandım, kusuruma bakmayın. Çocuklar beni çok rahatsız ediyorlar, sürekli gelip gelip kapımı çalıyorlar. Bay Sherlock Holmes’in benden istediği neydi bayım?”

“Sizin bir köpeğiniz varmış, onu istedi.”

“Haa! Bahsettiği köpek, Toby olacak.”

“Evet, ismi Toby idi.”

“Toby burada sol tarafta 7 numarada.” Oradan buradan topladığı bu acaip hayvanlar topluluğu arasından elinde mumuyla ağır hareketlerle ilerledi. Puslu ve gölgeli ışıkta her köşeden bizi süzen parlayan gözlerin varlığını sezebiliyordum. Başımızın üzerindeki kirişler bile sıra sıra vakur duruşlu kümes hayvanlarıyla doluydu; seslerimiz uykularını biraz bölmüş olacak, vücutlarının ağırlığını tembelce kâh bir tarafa kâh diğer tarafa vererek huzursuzluklarını gösteriyorlardı.

Toby, çirkin, uzun tüylü, sarkık kulaklı bir yaratıktı. Spaniel ile lurcher arası, kahverengi ve beyaz renkte, yalpalayarak yürüyen bir köpekti. İhtiyar tabiatseverin bana uzattığı bir parça şekeri biraz ısrardan sonra elimden yedi, böylece aramızda dostluk kurulmuş oldu ve beni arabaya doğru takip etmeye başladı. Bana eşlik etme konusunda hiç yabancılık çekmiyordu. Pondicherry Malikânesine geldiğimde saat kulesinde saat tam üçü vuruyordu. Geldiğimde eski döğüşçü McMurdo da suç ortağı olarak tutuklanmış, Bay Sholto ile beraber karakola götürülmüştü. Dar kapıyı iki polis memuru tutmuştu ancak dedektifin adını söyledikten sonra köpekle birlikte içeri girmeme izin verdiler. Holmes kapı eşiğinde duruyordu, elleri ceplerinde, piposunu tüttürüyordu.

“Aaa, onu getirmişsin!” dedi. “Güzel köpek! Athelney Jones gitti. Sen ayrıldığından beri oldukça hareketli dakikalar geçirdik. Sadece dostumuz Thaddeus’u değil, bekçiyi, kâhyayı ve Hintli hizmetkârı da tutukladı. Üst katta bir çavuş var, onu saymazsak mekân bize emanet. Köpeği burada bırak, yukarı gel.”

Toby’i koridordaki masaya bağladık ve merdivenlerden çıktık. Odanın merkezindeki görüntü bir örtüyle örtülmüştü, onun dışında oda bıraktığımız gibi duruyordu. Bezgin görünüşlü bir polis çavuşu köşeye yaslanmış duruyordu.

Fenerini ödünç ver, çavuş,” dedi arkadaşım, “Şimdi bu kartı boynuma as,

önümde sallansın. Teşekkürler. Şimdi çizmelerimi ve çoraplarımı çıkarmam gerek. Bunları aşağı indir Watson. Biraz tırmanış yapacağım. Mendilimi de katran ruhuna daldır, onunla yapacağım bir şey var. Şimdi benimle tavanarasına gel."

Delikten yukarı tırmandık. Holmes bir kez daha tozlu zemin üstündeki ayak izlerine doğru feneri doğrulttu.

"Umarım kısmen de olsa şu ayak izlerini seçebiliyorsundur. Bu izlerde kayda değer bir şey fark ettin mi?"

"Bu izler," dedim, "bir çocuğa ya da ufak tefek bir kadına ait."

"Boyutları dışında, başka bir şey fark ettin mi?"

"Bunlar sıradan ayak izleri işte."

"Hayır, değil, şuraya bak! Şu bir sağ ayak izi. Şimdi yanına kendi çıplak ayağımı koyuyorum. Şimdi fark ne?"

"Senin ayak parmakların bitişik, bu izde ise tüm parmaklar belirgin şekilde ayrık duruyor."

"Kesinlikle öyle. İşte yakaladın. Şimdi bunu aklında tut ve şu pencereye doğru git, ağaç kısmını kokla. Mendil bende olduğuna göre ben burada kalıyorum."

Söylediği gibi yaptım, hemen güçlü bir katranımsı koku aldım.

"Evet, dışarı çıkarken, ayağını oraya koymuş demek ki. Eğer SEN bu kokuyu alabildinse, Toby'nin bu kokuyu almada hiç zorlanmayacağını düşünebilirim. Şimdi doğru aşağı git, köpeği çöz ve Blondin[13]'i izle.

Aşağı bahçeye geldiğimde Sherlock Holmes çatıdaydı. Çatı boyunca yavaşça sürünen Holmes, aşağıdan dev bir ateşböceği gibi görünüyordu. Bir grup bacanın arkasına geçince onu gözden kaybettim, sonra yeniden göründü, sonra karşı tarafa geçince bir kez daha kaybettim. O tarafa doğru gittiğimde köşe saçaklarından birinin üstünde onu oturur buldum.

"Geldin mi, Watson?" diye bağırdı.

"Evet."

"İşte burası. O aşağıdaki siyah şey ne?"

“Su fıçısı.”

“Onun üstüne çık.”

“Evet.”

“Duvarda merdiven izi var mı?”

“Hayır.”

“Lanet olası herif! Burası çok tehlikeli bir yer. Onun tırmanabildiği yerden ben de aşağı inebilirim. Su borusu oldukça sağlam görünüyor. Her neyse, geliyorum.”

Bir an ayakları tökezledi ve fener, duvar boyunca aşağı düştü. Sonra Holmes, hafif bir sıçrayışla önce fıçının üstüne, sonra da yere atladı.

“Onu takip etmek kolay oldu,” dedi çorap ve çizmelerini giyerken. “Tüm duvar boyunca tuğlalar gevşemiş, o telaşla da bunu düşürmüş. Siz doktorların dediği gibi, ‘teşhisim doğru çıktı’.”

Elinde bana gösterdiği şey, renkli hasırdan örülmüş küçük bir keseydi. Üzerinde alelade boncuklar vardı. Şekil ve boyut açısından bir sigara kesesinden farksızdı. İçinde o koyu renk dikenlerden yarım düzine vardı. Bartholomew Sholto’ya atılan gibi bir tarafları sivri, diğer tarafları ovaldi.

“Bunlar şeytani şeyler,” dedi. “Dikkat et de bir tarafına batırma. Bunları elde ettiğim için mutluyum. Umarım adamın elinde bunlardan başka yoktur. Bunlardan birinin tenimize saplanma olasılığından bir süre korkmayabiliriz böylece. Kendi adıma Martini kurşununu tercih ederim. Altı millik bir yürüyüşe ne dersin Watson?”

“Tabii ki, neden olmasın!” diye cevapladım.

“Ayakların bu kadarını kaldırabilir mi?”

“Tabii ki!”

“Haydi köpekçik! Aslan Toby! Kokla şunu, Toby, kokla şunu!” Katran ruhuna daldırılmış mendili köpeğin burnuna doğru götürdü. Bu sırada küçük yaratık, gösterişsiz bacaklarını ayırmış, kafasındaki komik şeyle beraber, ünlü bir şarabı koklayan şarap eksperi gibi görünüyordu. Holmes, mendili uzak bir yere fırlattı, köpeğin boynuna sağlam bir ip bağladı ve onu su fıçısına doğru götürdü. Hayvan, birden heyecanlı ve gür bir sesle ardı ardına havlamaya

başladı, daha sonra burnu yerde, kuyruğu havada, koşmaya başladı. Hızından, boynundaki ip geriliyor, biz ona zor yetişiyorduk.

Doğu tarafı yavaş yavaş aydınlanmaya başlamıştı. Bu soğuk, gri ışıkta artık biraz daha öteyi görebiliyorduk. Kare şeklindeki devasa ev, siyah, boş pencereleri ve kule gibi yüksek, çıplak duvarlarıyla üzgün ve perişan halde arkamızda kalıyordu. Yolumuz çukur ve tümseklerle yaralanmış arazilerden geçti. Bütün mekân, her tarafta var olan tepecikler, fazla gelişmiş çalılıkları ile çürümüş ve hastalıklı bir görüntü veriyordu. Manzara bu haliyle, boynuna asılı duran bu kara trajediyle uyum sağlamıştı. Bahçe duvarına ulaşınca Toby hızla koştu ve istekle havlayarak nihayet genç bir kayın ağacıyla perdelenen bir köşede durdu. İki duvarın birleştiği yerde, bazı tuğlalar kırılmıştı, kırıkların açtığı yarıklar alt taraflarından aşınmış ve pürüzsüzleşmişti. Sanki bu duvar öteden beri sıklıkla merdiven niyetine kullanılmıştı. Holmes köpeği de benden alarak duvara tırmandı ve duvarın diğer tarafına onu bıraktı.

Tam yanına tırmanmıştım ki, "İşte bu da tahta bacaklının el izi", dedi. "Beyaz alçının üstüne bulaşmış kan izini görüyor musun? Dünden beri güçlü bir yağmur yağmamış olması ne şans! Bu sayede yirmi küsür saat sonra bile kokular tazeliğini koruyor olacak."

İtiraf etmeliyim ki başlangıçta Londra yollarındaki yoğun trafik nedeniyle, geçen süre zarfında izlerin tamamen yok olacağından korkuyordum. Ama kısa sürede şüphelerim yok oldu. Toby asla tereddüt etmedi, yolunu değiştirmedi, kendisine has garip paytak yürüyüşüyle yuvarlanırcasına yürümeye devam etti. Anlaşılan, katran ruhunun dokunaklı kokusu, diğer tüm kokuları bastırıyordu.

"Sakın bu meselede," dedi Holmes, "başarımı safi bu adamların kimyasala ayaklarını daldırmalarına bağladığımı düşünme. Şu anki bilgilerimle onların izini birçok yoldan sürebilirim. Ama bu yol en kolayı, ayrıca madem kaderimiz bunu ellerimize verdi, onu görmezden gelseydim kendimi suçlu hissederdim. Ne var ki bu durum, vakanın başlangıçta vaat ettiği entelektüel derinliği ortadan kaldırıyor. Eğer bu aşikâr kanıt olmasaydı, vaka bize epey şan kazandıracaktı."

"Hâlâ fazlasıyla şan kazandırabilir," dedim. "Seni temin ederim, Holmes, bu vakada yaptığın çıkarımlar, beni Jefferson Hope Cinayeti'ndekinden daha çok hayrete düşürdü. Bu seferki bana daha derin ve anlaşılmaz geliyor. Mesela nasıl oluyor da tahta bacaklı adamı tarif ederken bu kadar kendinden emin oluyorsun?"

“Bak sevgili dostum! Bu çok basit... Meseleyi abartmak istemiyorum. Son derece aşikâr bir durum bu. Hapishane yönetiminde bulunan iki subay, gömülü bir hazine ile ilgili sırlara ulaşır. Onlar için bir İngiliz, Jonathan Small tarafından bir harita çizilir. Yüzbaşı Morstan’ın bıraktıkları arasında bir çizelgede bu isme rastladığımızı hatırlıyorsundur. Çizdiği haritayı kendisi ve arkadaşları adına imzalar, - şöyle böyle çarpıcı bir biçimde adlandırdığı gibi, ‘dörtlü ittifak’. Bu çizelgenin yardımıyla subaylar, ya da onlardan biri, hazineyi alır ve İngiltere’ye getirir. Bu sırada muhtemelen birileri bu süreçten memnun olmaz. Peki, şimdi soru; neden Jonathan Small hazineyi kendi almadı? Cevabı belli. Çizelgenin tarihi, Morstan’ın mahkumlarla haşır neşir olduğu tarihlere karşılık geliyor. Jonathan Small hazineyi alamadı, çünkü o ve arkadaşları mahkûmdu ve dışarı çıkamıyorlardı.”

“Bu söylediklerin bir fikir yürütmeden ibaret,” dedim.

“Ondan daha fazlası… Gerçeklerle örtüşen tek hipotez bu… Bakalım işin arkası da tutuyor mu? Binbaşı Sholto yıllar boyu hazinesiyle beraber huzurla yaşadı. Sonra Hindistan’dan onu dehşete düşüren bir mektup aldı. Neydi bu mektup?”

“Yüzüstü bıraktığı insanların serbest bırakıldıklarını söyleyen bir mektup…”

“Ya da kaçtıklarını… Bu daha mantıklı, çünkü normal hapis sürelerini zaten biliyor olması gerekir. Eğer kaçmamış olsalardı bu mektup o kadar çok şaşırtıcı olmazdı. Peki, ne yapıyor? Kendini tahta bacaklı bir adama karşı koruyor, dikkatini çekerim, beyaz bir adama karşı… Çünkü beyaz bir tüccarı o zannedip ateş ettiğini biliyoruz. Şimdi, çizelgede yalnızca bir tek beyaz adamın adı var. Diğer isimler Hindu ya da Müslümanlara ait. Başka beyaz adam yok listede. Dolayısıyla, kesinlikle söyleyebiliriz ki o tahta bacaklı adamla Jonathan Small aynı kişi. Nasıl, buraya kadar mantıkta hata var mı?”

“Hayır, açık ve kestirme bir mantık.”

“Peki, öyleyse, şimdi kendimizi Jonathan Small’ın yerine koyalım. Olaya onun bakış açısıyla bakalım. Hakkı olduğunu düşündüğü şeyi geri almak ve kendisine yanlış yapan adamdan intikam almak için İngiltere’ye gelir. Sholto’nun yaşadığı yeri bulur ve kuvvetle muhtemeldir ki evin içinden birileriyle iletişime geçer. Şu uşak, Lal Rao, onu henüz görmedik. Bayan Bernstone onun pek iyi karakterli biri olmadığını söylüyor. Fakat Small,

hazinenin nerede olduğunu bulamaz çünkü binbaşı ve ölmüş olan bir sadık hizmetkârı hariç hiç kimse hazinenin yerini bilmemektedir. Birden Small, binbaşının ölüm döşeğinde olduğunu öğrenir. Hazinenin sırrını mezara götüreceğinden endişe ederek bekçileri atlatır ve ölüm döşeğindeki adamın penceresinde alır soluğu, ancak iki oğlu yanında olduğu için içeri giremez. Ölü adama olan nefretinden deliye döndüğünden o gece odaya girer, gizli evrakı araştırır ve hazineye ilişkin ipuçları bulmaya çalışır, sonrasında da yaptığı ziyaretin bir nişanesi olarak o kâğıdı bırakır. Hiç şüphesiz adamımız daha önceden binbaşıyı öldürmeyi planlamıştır, binbaşının üzerinde bıraktığı notla da bunun adi bir cinayet değil, dört kafadarın bakış açısıyla adaletin yerine gelmesi olduğunu göstermek istemiştir. Suç kayıtlarında böylesi acayip böbürlenme davranışları çok yaygındır, genelde de suçlu hakkında çok değerli ipuçları verirler. Buraya kadar takip edebildin mi?"

"Tam anlamıyla evet..."

"Şimdi Jonathan Small ne yapabilir? Yalnızca hazinenin bulunması için yapılan çalışmaları gizliden gizliye takip edebilir. Muhtemelen İngiltere'den ayrılır ve belirli aralıklarla geri döner. Sonra çatı katı bulunur, o da anında bundan haberdar olur. Yine burada, evin içinde bir suç ortağı olduğu fikrinin altını çiziyoruz. Jonathan, o tahta bacağıyla, Bartholomew Sholto'nun o yüksek odasına tek başına çıkamaz. Yanına gerçekten ilginç bir suç ortağı alır, onunla bu zorluğu aşar, ancak çıplak ayağını katran ruhuna daldırır, böylece Toby gelir ve Aşil tendonunda sakatlık olan yarı maaşlı bir subayı altı mil boyunca topallatır."

"Fakat cinayeti Jonathan değil, suç ortağı işledi."

"Kuşkusuz. Ayrıca Jonathan odaya girişte yaptıklarına bakılırsa bu durumdan pek hoşnut olmamış. Onun Bartholomew Sholto ile bir alıp veremediği yoktu. Eğer elleri ve ağzı bağlanmış olsaydı bunu daha çok tercih ederdi. Onun ipini çekmeyi dilemezdi. Ama bir kere ortağının vahşi içgüdüleri harekete geçmişti. Zehir de kendinden bekleneni yapmıştı. Bundan sonra Jonathan notunu bıraktı, hazine sandığını aşağı indirdi ve kendi de peşinden gitti.

İşte çözebildiğim kadarıyla olaylar zinciri böyle. Görüntü olarak orta yaşlarda olması gerek. Ayrıca Andaman adalarının kavurucu sıcağında çalıştığı için bronzlaşmış olmalı. Boyunu da adımlarının uzunluğundan hesapladık zaten, bir de sakallı olduğunu biliyoruz. Adamın kıllı biri olduğu Thaddeus

Sholto'nun da pencerede dikkatini çekmişti. Bilmem ki başka bir şey var mı?"

"Suç ortağı?"

"Ha evet, orada da büyük bir gizem yok. Fakat çok yakında her şeyi anlayacaksın. Sabah havası ne kadar güzel! Şu küçük buluta bak, dev bir flamingonun pembe tüyü gibi gökyüzünde süzülüyor. Güneşin kırmızı yanı kendini Londra bulutlarının üstüne doğru çekiyor. Aşırı sayıda çok insanın üzerinde parlıyor ama iddiasına girerim ki şu an güneşin altında senin ve benimki kadar garip bir iş yok. Doğanın sıradan güçleri karşısında bizim aciz hırslarımız ne kadar da küçük kalıyor! Şu senin Jean Paul[14] ile aranız nasıl?"

"Oldukça iyi. Carlyle[15] üzerinden onu epey bir inceledim."

"Bir nehri takip ederek gölü bulmak gibi… Tuhaf ama derin bir açıklaması var. İnsanın gerçek büyüklüğünün kanıtının kendi küçüklüğünü fark etmesinde yattığını söylüyor. İnsanoğlunun başlı başına bir asalet örneği olan muvazene ve takdir gücünü masaya yatırıyor. Richter'de düşünce için epey gıda var. Silahın yok, değil mi?"

"Bastonum var."

"Bu adamların inlerine gittiğimizde o türden bir şeylere ihtiyaç duyacağımız kuvvetle muhtemeldir. Jonathan'ı sana bırakıyorum ama diğeri yaramazlık yaparsa vurup indireceğim."

Konuşurken revolverini çıkardı, mermi haznesine iki tane mermi koydu, ceketinin sağ cebine geri yerleştirdi.

Bu sırada yazlık evlerle çevrili yarı kırsal yollar boyunca Toby'nin rehberliğinde büyük şehre doğru ilerliyorduk. Artık sürekli caddelere yaklaşmıştık. İşçiler, çımacılar uyanmıştı. Fahişeler panjurları kapatıyor, kapı eşiklerini süpürüyordu. Kare çatılı köşe başı meyhanelerinde hayat yeniden başlıyor, kaba saba görünüşlü adamlar, sabah içkilerinin ardından sakallarını kol yenlerine silerek dışarı çıkıyordu. Garip görünüşlü köpekler aylak aylak geziyor, biz geçerken meraklı bakışlarla bizi süzüyordu. Eşi bulunmaz Toby'miz ise ne sağa ne de sola bakıyor, burnunu yere mıhlamış, ilerliyordu. Arada bir taze bir koku aldığında istekle havlıyordu.

Streatham, Brixton ve Camberwell'i geçtik, Oval'in doğusundaki ara sokaklardan geçerek kendimizi Kennington Yolu'nda bulduk. Takip ettiğimiz adamlar, kaçarken takip edilmemek için garip bir zikzak yol izlemiş

görünüyordu. Eğer ana yolun paralelinde gittikleri yönde bir ara sokak varsa, orayı tercih etmişlerdi. Kennington Yolu'nun ayağında, sola saparak Bond ve Miles Caddeleri'ni geçmişlerdi. Bu ikinci caddenin, Knight'in Yeri'ne döndüğü noktada Toby ilerlemeyi durdurdu. Bir kulağı dik, diğeri sarkık bir şekilde ileri geri koşmaya başladı. Köpeksi bir kararsızlık sergiliyordu. Sonra daireler çizmeye başladı, ara ara bize bakıyor, sanki bu mahcup durumuna karşı bizden hoşgörü bekliyordu.

"Bu köpeğin kararsızlığı da ne böyle?" diye homurdandı Holmes. "Arabaya binmiş ya da balonla uçmuş değiller ya."

"Belki de burada bir süre beklediler." dedim.

"Hah, tamam, yeniden ilerliyor," dedi arkadaşım, rahatlamış bir edayla. Gerçekten de etrafı şöyle bir koklayarak aniden zihnini toplamış, daha önce göstermediği kadar büyük bir enerji ve kararlılıkla ok gibi yerinden fırlamıştı. Koku görünüşe göre öncekinden daha keskindi. Artık burnunu yere koymuyordu bile, tasmasını çekiştiriyor, bizi koşturmaya çalışıyordu. Holmes'in bakışlarındaki parlaklıktan, yolculuğumuzun sonuna geldiğimizi düşündüğü görülüyordu.

Rotamız şimdi White Eagle tavernasının biraz ilerisine, Broderick ve Nelson'un geniş kereste deposuna gelinceye kadar Nine Elms'e dönmüştü. Burada köpek, heyecandan çılgına dönmüş, dış kapıdan bıçkıcıların çalışmakta olduğu kapalı binanın içine doğru koşturdu. Köpek bir geçitin etrafından ilerleyerek iki kereste yığınının arasından geçti, nihayet bir el arabasının üstünde getirilmiş ve oracığa bırakılmış bir fıçının üzerine zıpladı. Sallanan dili ve kapanıp açılan gözleriyle, Toby fıçının üzerinde duruyor ve bir takdir beklercesine bir bana bir Holmes'e bakıyordu. Fıçının çıtaları ve el arabasının tekerlekleri, koyu bir sıvıyla boyanmıştı. Tüm ortamda da ağır bir katran kokusu vardı.

Sherlock Holmes ve ben birbirimize baktık ve aynı anda teskin edilemez bir kahkaha kopardık.

Bölüm VIII

Baker Caddesi Çetesi

“Şimdi ne yapıyoruz?” diye sordum. “Toby güvenilirliğini yitirdi.”

“Duyularına göre hareket etti,” dedi Holmes, onu fıçının üzerinden aldı ve kereste deposundan dışarı doğru yürümeye başladı. “Londra’da bir gün içinde ne kadar çok katran taşındığını düşünürsen, yolumuzun onlardan biriyle çakışmasına şaşmamak gerekir. Bugünlerde katran çokça kullanılıyor, özellikle de ağaç işlemede. Zavallı Toby’nin bir suçu yok.”

“Yeniden başa dönmeliyiz sanırım.”

“Evet ama şükür ki fazla geriye gitmemize lüzum yok. Knight’in Yeri’ndeki köşede iki farklı iz birbirine zıt istikametlerdeydi ve Toby burada şaşırdı. Sonra biz yanlış olan yoldan devam ettik. Şimdi diğerini takip edeceğiz.”

Bu oldukça kolaydı. Toby’i oraya götürdüğümüzde hatasını telafi etti, geniş bir daire çizdi, sonra da yeni bir yoldan yürümeye başladı.

“Şimdi de bizi o fıçının geldiği yere doğru yönlendirmesin!” dedim.

“Bunu düşündüm. Fakat dikkat edersen kaldırımdan gidiyor, fıçı yolun ortasından geçmiştir. Şimdi doğru kokuyu takip ediyoruz.”

Nehir kenarına doğru indi, Belmont Place ve Prince Caddelerine doğru koştu. Broad Caddesi’nin sonunda doğrudan su kenarına geldi, orada küçük bir tahta iskele vardı. Toby iskelenin en ucuna kadar gitti, orada durdu, karanlık akıntıya doğru bakmaya başladı.

“Şansımız yokmuş,” dedi Holmes, “Buradan bir tekneye binmişler.” İskele kenarında birçok kayık ve sandal vardı. Herbir köşede Toby’yi dolaştırdık, onca koklamasına rağmen bir ize rastlamadı.

Kaba saba iskelenin yakınında küçük bir tuğla ev vardı, evin ikinci penceresinden tahta bir tabela sarkıyordu. Tabelada büyük harflerle “Mordecai Smith” yazılıydı, altında da “Tekneler saatlik ve günlük kiralanır.” Kapının üzerindeki bir yazıda da bir istimbot seferinden bahsediliyordu. İskele üzerindeki bir yığın kömür de bu bilgiyi doğruluyordu. Sherlock Holmes yavaşça etrafa bakındı, yüzünde kaygılı bir ifade vardı. “Bu çok kötü,” dedi. “Bu herifler umduğumdan akıllı çıktılar. Görünen o ki izlerini kaybettirmişler. Korkarım bütün bunlar önceden planlanmış bir şeymiş.”

Holmes, evin kapısına yaklaşıyordu ki, kapı açıldı ve küçük, kıvırcık saçlı, altı yaşlarında bir çocuk koşarak çıktı. Ardından da iri yarı, kızıl yüzlü bir kadın elinde bir süngerle çıkageldi.

"Çabuk geri dön, yıkanacaksın, Jack." diye bağırdı. "Geri dön, seni küçük afacan, baban gelip de seni böyle görürse, gününü görürsün."

"Küçük şirin çocuk!" dedi Holmes, yaklaşmak için. "Nasıl da elma yanaklı bir çocuk! Söyle bakalım Jack, istediğin bir şey var mı?"

Çocuk bir süre düşündü. "Bir şilin isterim," dedi. "O kadarcık mı?"

"Öyleyse iki şilin isterim," diye cevapladı zeki çocuk, biraz düşündükten sonra. "Öyleyse al bakalım! Tut! – Çok tatlı bir çocuk Bayan Smith!"

"Tanrı sizi korusun bayım, hem tatlı hem de huysuz. Hele de kocam günler boyu gittiği zaman onunla başa çıkması çok zor oluyor."

"Kocanız yok mu?" dedi Holmes, şaşırmış bir ses tonuyla. "Buna üzüldüm, zira onunla konuşmak isterdim."

"Dün sabahtan beri yok, bayım, doğrusunu söylemek gerekirse onun hakkında endişeleniyorum. Eğer tekne kiralayacaksanız ben yardımcı olabilirim."

"İstimbotu kiralamak istiyordum."

"Maalesef, istimbotla gitti bayım. Zaten beni şaşırtan da bu; içinde Woolwich'e gidip dönecek kadar bile kömür yok. Mavna ile gitmiş olsa neyse, çoğu kereler bir iş için ta Gravesend'e kadar gitmiş ve orada da iş varsa bir süre orada kalmıştır. Ama bir istimbot, kömürsüz ne işe yarar?"

"Belki de nehir boyunda bir iskeleden almıştır."

"Olabilir bayım ama pek âdeti değildir. Her zaman oralarda birkaç çuval kömür için ne çok para istediklerinden yakınır. Bir de o tahta bacaklı adamı sevmedim, çirkin bir yüzü ve yabancı bir şivesi var. Neden sürekli buraya gelip durur ki, bizden ne ister?"

"Tahta bacaklı adam mı?" dedi Holmes, belli belirsiz bir şaşkınlıkla.

"Evet bayım, kirli yüzlü, maymun suratlı bir herif, ihtiyar eşimin yanına defalarca geldi. Dün gece de eşimi yatağından kaldıran oydu. Dahası, eşim onun geleceğini biliyordu ki istimbotu o gelmeden hazırladı. Söyledim ya

bayım, bu durumdan hiç hoşlanmıyorum.”

“Fakat sevgili Bayan Smith,” dedi Holmes, omuz silkerek, “Boşuna endişe ediyorsunuz. Gecenin bir yarısı gelenin o tahta bacaklı adam olduğunu nereden biliyorsunuz? Nasıl bu kadar emin olduğunuzu anlamıyorum.”

“Sesi, bayım. Sesini tanıyorum, kalın ve boğuk bir sesi var. Pencereyi tıklattı, saat üç sularıydı, “Haydi kalk dostum,” diye bağırdı: “Demir alma zamanı!” İhtiyar eşim büyük oğlum Jim’i kaldırdı ve bir şey söylemeden birlikte gittiler. Tahta bacağının taşlar üzerindeki tıkırdamasını duyabiliyordum.”

“Bu tahta bacaklı adam yalnız mıydı?”

“Kesin bir şey söyleyemem bayım ama başka ses duymadım.”

“Üzgünüm Bayan Smith, bir istimbot istiyordum, bir dokunup bin ah işittim, adı neydi?”

“Aurora, bayım.”

“Aa! Şu sarı çizgili yeşil istimbot olmasın, çok geniş bir düdüğü var…”

“Pek değil. Aslında nehir üzerinde görülebilecek en küçük şeylerden biri, yeni boyandı, siyah renkte ve iki kırmızı çizgisi var.”

“Teşekkürler. Umarım en kısa zamanda Bay Smith’ten haber alırsınız. Ben şimdi nehir boyu gideceğim. Aurora’nın izine rastlarsam ona sizin endişelendiğinizi söylerim. Siyah bir baca mı demiştiniz?”

“Hayır, bayım, siyah ama üzerinde beyaz bir bant var.”

“Sahi siyah olan yan cidarlarıydı. İyi sabahlar Bayan Smith,-- Şurada bir kayıkçı var Watson, onunla nehri geçelim.”

Kayığa oturduğumuzda “Bu tür insanlar hakkında bilinmesi gereken temel şey,” dedi Holmes, “verdikleri bilgilerin senin için en küçük bir önemi olduğunu onlara sezdirmemek gerektiğidir. Eğer sezdirirsen bir anda bir istiridye gibi kendilerini kapatırlar. Onları gönülsüz dinliyormuş gibi yaparsan, az önce yaptığımız gibi, istediğini alma olasılığın çok fazladır.”

“Şimdi rotamız daha da belirginleşti.” dedim.

“Ne yapmalıyız peki?”

“Bir istimbot kiralayıp nehir boyunca Aurora’nın izini sürmeliyiz.”

“Sevgili dostum, bu çok zorlu bir iş olur. Buradan Greenwich’e kadar nehrin iki yakasında sayısız iskeleye uğramış olabilir. Ayrıca köprünün altında, miller boyunca çok sayıda demirlenecek yerler var. Eğer tek başına hareket edersen tüm bu ihtimalleri tüketmek günler, haftalar sürer.”

“Öyleyse polise başvuralım.”

“Hayır, muhtemelen Athelney Jones’u son ana kadar aramayacağım. Kötü bir adam değil, ayrıca profesyonel olarak onu üzecek hiçbir şey yapamam, fakat buraya kadar gelmişken bu işi tek başıma bitirmeyi arzuluyorum.”

“Öyleyse iskele memurlarına sorarak ilerleyemez miyiz?”

“Çok daha kötü olur! O zaman adamlarımız enselerinde olduğumuzu anlarlar ve bir an önce ülkeyi terk ederler. Hâlihazırda da zaten yeteri kadar terk etmeye isteklilerdir ama tam anlamıyla güvende olduklarını bildikleri sürece acele etmeyeceklerdir. Jones’un gayreti burada işimize yarayacaktır, onun davaya bakışı günlük gazetelere kesin yansır, böylece kaçaklarımız, herkesin yanlış iz üzerinde olduğunu düşünür.”

Millbank Hapishanesi önünde karaya çıkarken sordum: “Peki öyleyse ne yapacağız?”

“Şu arabaya bineceğiz, eve gideceğiz, kahvaltı edeceğiz, bir saat uyuyacağız. Bu gece de dolaşmamız kuvvetle muhtemeldir. Bir postanede dur, arabacı! Toby’yi salmıyoruz, hâlâ bize faydası olabilir.”

Büyük Peter Caddesi’nde durduk ve Holmes telgrafını çekti. Yola devam ederken “Sence kime çektim bu telgrafı?” diye sordu.

“Kesinlikle hiçbir fikrim yok.”

“Jefferson Hope vakasında başvurduğum Baker Caddesi polis dedektif şubesini hatırlıyor musun?”

“Eh,” dedim, gülerek.

“Paha biçilmez yararlılık gösterecekleri bir vaka bu. Eğer başarısız olurlarsa başka kaynaklarım da var ama önce onları bir deneyeceğim. Telgraf şu benim küçük teğmenim çamur Wiggins’eydi. Biz kahvaltımızı bitirmeden sanırım o ve çetesi bize katılır.”

Saat sekiz, dokuz sularıydı. Gece boyunca birbiri ardına gelen hadiselerin etkisi güçlü olmuştu, bunun farkındaydım. İyiden iyiye gevşemiş ve bitap

düşmüştüm, zihnim bulanmış, bedenim yorulmuştu. Bende ne arkadaşımı sürükleyen meslek aşkı vardı ne de meselelere soyut zihinsel problemler gibi bakabiliyordum. Bartholomew Sholto'ya pek ısınamadığım için onun katillerine karşı da bir nefret beslemiyordum. Fakat hazine farklı bir meseleydi. Hazine, ya da en azından bir kısmı, Bayan Morstan'a aitti. Onu bulmamız küçük bir ihtimal bile olsa, bu gayeye hayatımı adamaya hazırdım.

Doğru, eğer o hazineyi bulursam, muhtemelen Bayan Morstan benim için ulaşılmaz olacaktı. Ancak böylesine bir düşünceden etkilenen bir aşk, bencil ve sefil bir aşk olurdu. Holmes'in suçluları bulmak için bir sebebi varsa, benim hazineyi bulmak için on sebebim vardı.

Baker Caddesi'nde bir duş almak ve kıyafetlerimi tepeden tırnağa değiştirmek, beni mükemmel şekilde yenilemişti. Odamıza geldiğimde kahvaltı hazırdı ve Holmes kahveleri koyuyordu.

"İşte," dedi gülerek, eliyle gazeteyi gösteriyordu. "Gayretli Jones ve tam teşekküllü gazetecimiz meseleyi aralarında çözmüşler. Neyse, bu vaka ile yeteri kadar haşır neşir oldun. İyisi mi önce jambon ve yumurtadan al."

"The Standard" gazetesini ondan aldım ve manşetini okudum: "Yukarı Norwood'da Gizemli Olay". Haber şöyle devam ediyordu:

"*Geçtiğimiz gece saat on iki sularında, Pondicherry Malikânesinin sahibi Bay Bartholomew Sholto, odasında ölü bulundu. Deliller bunun bir cinayet olduğunu gösteriyor. Öğrenildiği kadarıyla Bay Sholto'nun vücudunda darp izine rastlanmazken babasından miras kalan Hint mücevherleri çalındı. Cesedi o sırada evi ziyaret eden Bay Sherlock Holmes, Dr. Watson ve müteveffanın kardeşi Bay Thaddeus Sholto buldu. Şans eseri o sırada Norwood Polis Merkezi'nde bulunan polis teşkilatının ünlü mensuplarından Bay Athelney Jones, ihbarın ardından yarım saat içinde olay yerine ulaştı. Eğitimli ve tecrübeli yardımcıları, zaman kaybetmeden suçluları tespit çalışmalarına başladı. Olayla ilgili kardeş Thaddeus Sholto, Kâhya Bayan Bernstone, Hintli uşak Lal Rao ve McMurdo isimli kapıcı ya da bekçi tutuklandı.*

Bay Jones'un iyi bilinen teknik bilgisi ve titiz gözlem yeteneği sayesinde acımasız katillerin odaya kapıdan ya da pencereden girmiş olamayacakları, cesedin bulunduğu odanın bitişiğine açılan çatı kapısından girdikleri, dolayısıyla hırsız ya da hırsızların evi iyi tanıyan kişiler oldukları kesin

olarak ortaya çıktı. Bu gerçek, olayın sıradan bir hırsızlık vakası olmadığını gösteriyor. Kanun adamlarının bu serî ve gayretli çalışmaları, böyle durumlarda zinde ve usta bir zihnin varlığının ne büyük bir şans olduğunu ortaya koyuyor. Bu sonucun, dedektiflerimizin bağımsız çalışmaları gerektiğini, böylece araştırmaları gereken vakalara daha etkin nüfuz edebileceklerini savunanlara karşı da iyi bir cevap teşkil ettiğini düşünmekten kendimizi alamıyoruz."

"Harika değil mi?" dedi Holmes, kahve fincanının üzerinden sırıtarak. "Ne düşünüyorsun?"

"Bence bu cinayette biz de tutuklanmaktan ucuz kurtulmuşuz."

"Bence de… Ama yeni bir gayrete kapılırsa, bizim güvenliğimiz de tehlikeye girer."

Tam bu sırada kapı zili yüksek sesle çaldı ve ev sahibemiz Bayan Hudson'ın yılgın ve korkulu sesi yükseldi.

"Tanrı aşkına Holmes," dedim doğrularak, "kesin bizi almaya geldiler."

"Yok, o kadar da kötü değil. Bu gelen gayrıresmi bir kuvvet. Baker Caddesi çetesi geldi."

O konuşurken merdivenlerden hızla çıkan yalın ayak sesleri tıkırdamaya başladı, ardından da bir düzine hırpani, pasaklı, küçük sokak çocuğu odaya doluştu. İçeri kargaşa ile girmelerine karşın, davranışlarında bir disiplin de seziliyordu; bir anda yan yana hizalanarak meraklı bakışlarla bize bakmaya başladılar. Diğerlerinden daha uzun ve yaşça daha büyük bir tanesi gururla öne atıldı; bu küçük korkulukta bu gurur ifadesi oldukça gülünç duruyordu.

"Mesajınızı aldım bayım," dedi "ve hepsini hızla buraya getirdim. Biletler için üç şilin ve altı peni."

"Al bakalım," dedi Holmes, cebinden bir miktar gümüş çıkararak. Bundan sonra onlar sana gelecek, sen de bana geleceksin. Evimi bu şekilde istila etmenizi istemiyorum. Gerçi böylece söyleyeceklerimi hepiniz birinci ağızdan duymuş olacaksınız. Aurora adında bir istimbotu arıyorum, sahibi Mordecai Smith, rengi siyah, iki kırmızı çizgisi var, bacası da siyah ve üzerinde beyaz bir bant var. Şu an nehir boyunda bir yerlerde. Biriniz de Mordecai Smith'in kendi iskelesinde beklesin, böylece geri dönerse bize haber verir. Kendi aranızda iş bölümü yapıp nehrin iki yakasını da etraflıca aramalısınız. Bir

gelişme olursa bize bildirin. Anlaşıldı mı?”

“Evet efendim!” dedi Wiggins.

“Ödeme eskisi gibi… Ayrıca istimbotu ilk bulana da bir Gine vereceğim. Bir günlük ücretinizi de peşin veriyorum. Haydi, şimdi gidin bakalım!” Her birine birer şilin verdi. Bir anda koşarak aşağı indiler. Bir süre sonra caddenin her bir yanına dağılmışlardı.

“Eğer bu istimbot suda ise, onu bulacaklardır,” dedi Holmes, masadan kalktı ve piposunu yaktı. “Her yere ulaşabilirler, her şeyi görebilirler, herkesi duyabilirler. Akşamdan önce sanırım haberini alırız. Bu sırada bize de yalnızca beklemek kalıyor. Aurora’yı ya da Bay Mordecai Smith’i bulmadan iz sürmeye devam edemeyiz.”

“Toby şu kırıntıları yiyebilir sanırım. Sen yatacak mısın Holmes?”

“Hayır: Yorgun değilim. Garip bir yapım var. Çalışmaktan ötürü yorulduğumu hiç hatırlamıyorum, fakat atalet beni tamamen bitkin düşürüyor. Biraz tüttürecek ve zarif müşterimin önümüze getirdiği bu garip iş üzerine düşüneceğim. Dünyada kolay bir iş varsa bu bizimki olmalı. Sonuçta tahta bacaklı adam pek fazla yok, fakat diğer adam, sanırım, benzersiz bir tip.”

“Yine mi diğer adam?”

“Sana karşı adama bir gizem kazandırmayı düşünmüyorum. Yalnız kendi kendine bir fikre varmış olman gerekirdi. Verileri gözden geçir. Küçücük ayak izleri, pabuç görmemiş çıplak ayaklar, taş başlı tahtadan baston, aşırı çevik bir bünye, küçük zehirli oklar. Tüm bunlar sana ne ifade ediyor?”

“Bir vahşi!” diye haykırdım. “Muhtemelen Jonathan Small’ın ortağı olan şu Hintlilerden biridir o da.”

“Sanmıyorum,” dedi. “İlginç silahların izlerini ilk gördüğümde ben de öyle düşünmüştüm fakat ayak izlerinin dikkat çekici karakteri beni tekrar düşünmeye sevk etti. Hindistan Yarımadası’nın bazı sakinleri küçük adamlar, fakat hiçbiri böyle bir ayak izi bırakamaz. Hinduların ayakları uzun ve incedir. Müslümanlar da sandalet giydikleri için başparmakları ayrıktır, çünkü sandaletin ipi o aradan geçer. Bu küçük oklar da yalnız bir yolla atılabilir; boruyla. Öyleyse bu vahşiyi nereden bulacağız?”

“Güney Amerika!” diye salladım.

Elini uzattı ve raftan hacimli bir cilt indirdi. “Bu yeni yayımlanan bir coğrafya ansiklopedisinin ilk cildi. Son otorite olarak kabul edilebilir. Bakalım elimizde ne var? ‘*Andaman Adaları, Sumatra’nın 340 mil kuzeyinde, Bengal Körfezi’ndedir.*’ Hmm! Hmm! Neler neler var! Nemli bir iklim, mercan kayalıkları, köpekbalıkları, Blair Limanı, hapishaneler, Rutland Adaları, kavak ağaçları, -Hah! İşte burada! ‘*Bazı antropologlar tarafından Afrika Buşmanları, Amerikan Kızılderilileri ve Tierra del Fuegolular dünyanın en küçük insanları olarak tanımlansa da Andaman Adaları’nın yerlileri, herhalde dünyanın en küçük ırkıdır. Ortalama boyları dört fitin altındadır ancak bundan da kısa olan yetişkinlerin sayısı hiç de az değildir. Acımasız, aksi ve inatçı insanlardır, fakat güvenleri kazanıldığında onlarla çok güçlü dostluklar kurulabilir.*’ Bunları akılda tut Watson. Şimdi şunu dinle: ‘*Tabiat olarak çirkin görünüşlüdürler, geniş, şekilsiz kafaları, küçük, sert bakan gözleri vardır, şekilleri bozuktur. El ve ayakları belirgin şekilde küçüktür. O kadar inatçı ve vahşidirler ki, İngiliz Hükümeti’nin onları tüm kazanma çabaları boşa gitmiştir. Gemi kazalarından kurtulanlar için baş belasıdırlar. Taş başlı sopalarıyla onların kafasını dağıtır ya da zehirli oklarıyla onları vururlar. Tüm bu kıyımların peşinden yamyam ziyafetleri gelir.*’ Hoş ve şirin adamlar, Watson! Bu adam eğer kendi güdüleriyle hareket etme konusunda serbest bırakılsaydı hikâyemiz çok daha fena sonuçlanabilirdi. Düşünüyorum da, Jonathan Small da böyle bir adamla çalışmamak için her şeyini verirdi.”

“Peki bu adam bu kadar garip bir ortağı nasıl buldu?”

“Bunu söylemek zor… Her ne kadar Small’un Adaman Adaları’ndan geldiğini biliyor olsak da, bu adalının onunla gelmesi oldukça zor bir ihtimal. Şüphesiz ki zamanla bunları anlayacağız. Bana bak, Watson; çok bitkin görünüyorsun. Şu kanepeye uzan, bakalım seni uyutabilecek miyim?”

Kemanını köşeden aldı, ben uzandıktan sonra, o an bestelediği – şüphesiz kendi bestesiydi, çünkü büyük bir doğaçlama gücü vardı – bir melodiyi hafif bir sesle, rüya gibi çalmaya başladı. Sıska kollarını, ciddi yüzünü, kollarının iniş çıkışını hayal meyal hatırlıyorum; sanki yumuşacık bir sesler denizinde huzur içinde yüzüyordum. Derken kendimi Mary Morstan’ın bana bakan tatlı yüzüyle birlikte rüyalar âleminde buldum.

Bölüm IX

Zincirde Bir Kırılma

Uyandığımda ikindi vakti idi, güçlenmiş ve yenilenmiştim. Sherlock Holmes aynen bıraktığım gibi oturuyordu, yalnızca kemanının yanına kurulmuş, derinlemesine bir kitaba gömülmüştü. Ben hareketlenince bana doğru baktı, yüzünde sıkıntılı bir hal vardı:

“Deliksiz uyudun,” dedi. “Konuşmamız seni uyandırır diye endişe ettim.”

“Ben bir şey duymadım.” dedim, “Yeni haberler var mı peki?”

“Maalesef hayır, hayal kırıklığına uğradım, şaşkınım, bu saate kadar belirgin bir şeyler duyarız diye tahmin ediyordum. Wiggins gelişmeleri anlatmak için geldi. Henüz hiçbir ize rastlanmadığını söylüyor. Can sıkıcı bir arayış bu, her geçen saatin önemi var.”

“Yapabileceğim bir şey var mı? İyice dinlendim, yeni bir gece gezintisine hazırım.”

“Şu an yapabileceğimiz hiçbir şey yok. Yalnızca bekleyeceğiz. Eğer dışarı çıkarsak, haberler biz yokken gelir, bu da gecikmeye neden olur. Sen istediğini yapabilirsin ama ben burada kalmalıyım.”

“Öyleyse ben de Camberwell’e gidip, Bayan Cecil Forrester’e uğrayayım. Dün uğramamı söylemişti.”

“Bayan Cecil Forrester mı?” dedi Holmes, bıyık altından gülerek.

“Tabii Bayan Morstan’a da uğramış olacağım. Olanları merak ediyorlardır.”

“Ben olsam onlara fazla bir şey anlatmazdım,” dedi Holmes, “kadınlara asla tam anlamıyla güvenemezsin, en güvenilir olanlarına bile…”

Bu acımasız fikir üzerine tartışmak istemedim. “Bir iki saat içinde gelirim.” dedim.

“Pekâlâ! İyi şanslar! Ama nehri geçeceksen oradan da Toby’i bırak, artık ona göre bir işimiz kaldığını sanmıyorum.”

Bunun üzerine köpeğimizi de yanıma aldım ve Pinchin Yolu’ndaki ihtiyar tabiatsevere birkaç kuruşla birlikte teslim ettim. Camberwell’de Bayan Morstan’ı gece yaşadıklarından sonra biraz bezgin ama gelişmeleri duymak için de istekli buldum. Bayan Forrester da merak içindeydi. Onlara

yaptıklarımızı tek tek anlattım ama olayın en trajik yanlarını kendime sakladım. Bay Sholto'nun ölümü hakkında bazı şeyler anlattım ama tam anlamıyla cinayetin ayrıntılarını gizledim. Tüm gizlediklerime rağmen anlattıklarım içinde onları şaşkına düşürecek ve ürkütecek yeteri kadar ayrıntı vardı.

"Tam anlamıyla bir roman gibi!" dedi Bayan Forrester. "Yaralı bir kadın, yarım milyonluk bir hazine, kara bir yamyam, tahta bacaklı bir eşkıya. Ejderha ya da lanetli kont hikâyeleri gibi."

Bayan Morstan, bana parıltılı bir bakış atarak "ve kurtarıcı olarak da iki gezgin şövalye," diye ekledi.

"Mary, senin kaderin bu araştırmanın sonuçlarına bağlı ama yeteri kadar heyecan duyduğunu düşünmüyorum. Bu denli zengin olmanın nasıl bir şey olacağını bir düşün, dünya ayaklarının altında!"

Bu olasılık karşısında en küçük bir mutluluk belirtisi göstermemesi içime serinlik verdi. Aksine bu konuya en ufak bir ilgi duymadığını gösterircesine başını gururla kaldırdı:

"Şu an sadece Bay Thaddeus Sholto'yu düşünüyorum." dedi. "Başka hiçbir şeyin önemi yok; bence başından beri çok nazik ve onurlu davrandı. Onu bu asılsız ve korkunç suçlamadan aklamak bizim görevimiz."

Camberwell'den ayrıldığımda akşam olmuştu. Eve vardığımda hava oldukça karanlıktı. Arkadaşımın kitabı ve piposu, sandalyesinin üzerinde duruyordu, fakat kendisi ortadan kaybolmuştu. Bir not bulurum umuduyla etrafa bakındım ama yoktu.

Panjurları indirmek üzere geldiğinde Bayan Hudson'a "Sanırım Bay Sherlock Holmes gitmiş" dedim.

"Hayır Efendim. Odasına gitti. Biliyor musunuz efendim," dedi, sesini etkileyici bir fısıltıya dönüştürerek, "onun sağlığından endişe ediyorum."

"Neden Bayan Hudson?"

"Çok garip bir hali var. Siz gittikten sonra bir yukarı bir aşağı yürüdü durdu. Artık ayak seslerinden bitkin düşmüştüm. Sonra kendi kendine konuşmaya, homurdanmaya başladı. Ne zaman zil çalsa, merdiven başına gelerek: "Kim gelmiş Bayan Hudson?" diye sordu. Şimdi odasına kapandı ama hâlâ aynı şekilde odada volta atıyor, duyuyorum. Umarım hastalanmaz efendim. Sakinleştirici bir şeyler vereyim mi diyecektim ki bana dönüp öyle bir baktı ki

odadan nasıl çıktığımı bilemedim."

"Endişelenmeniz için bir neden yok, Bayan Hudson," diye karşılık verdim. "onu çok defalar bu şekilde gördüm. Zihninde onu huzursuz eden birtakım küçük meseleler var."

Her ne kadar kıymetli ev sahibemize karşı rahatlatıcı bir tonda konuştuysam da, gece boyu odada dolaşan fersiz ayak seslerini duymaktan ve ince ruhunun bu hareketsizlik karşısında nasıl da örselendiğini düşünmekten, ben de tedirgin olmuştum.

Kahvaltıda yorgun ve bitkin görünüyordu. Her iki yanağında küçük birer kızarıklık vardı.

"Kendini çok yoruyorsun ihtiyar," dedim. "Gece boyu volta attın durdun."

"Hayır, uyuyamadım," dedi. "bu berbat mesele beni tüketiyor. Tüm engelleri aşmışken böylesine basit bir engeli aşamamak çok fena… Adamları biliyorum, istimbotu biliyorum, her şeyi biliyorum, fakat yine de hiçbir haber alamıyorum. Başkalarını da seferber ettim, tasarrufum altında olan her yolu kullandım. Nehrin tamamı iki yandan da arandı, hiçbir ize rastlanmadı. Bayan Smith de kocasından bir haber alamadı. Yakında istimbotu batırdıklarını düşünmeye başlayacağım. Gerçi bunu düşünmem için de maniler var."

"Belki de Bayan Smith bizi yanlış yönlendirdi."

"Hayır, o olasılığı eledim. Araştırdım, o tarife uyan bir istimbot var."

"Nehrin yukarısına gitmiş olabilir mi?"

"Onu da düşündüm. Bunun için de Richmond'a kadar araştıracak bir ekip var. Eğer bugün bir haber gelmezse, yarın kendim çıkacağım, hem de istimbotun değil, adamların peşine düşeceğim. Ama kesin, kesin bir şey duyacağız."

Fakat duymadık. Wiggins'ten ya da diğerlerinden bir kelimelik olsun bilgi gelmedi. Gazetelerin birçoğunda Norwood trajedisi konusunda makaleler vardı. Hepsi de zavallı Thaddeus Sholto'ya cephe almış görünüyordu. Ancak hiçbirinde ertesi gün yeni bir soruşturma başlatılacağı bilgisi dışında yeni bir ayrıntı yoktu. Akşam bayanlara başarısızlığımızı anlatmak için Camberwell'e gittim, döndüğümde Holmes keyifsizdi ve somurtuyordu. Sorularıma bile zorla cevap verdi. Akşam boyunca çokça ısıtma, buhar, damıtma içeren anlaşılması zor bir kimyasal analizle meşgul oldu. Sonunda öyle bir koku çıktı ki kendimi

binadan zor attım. Deney tüplerinin tıkırdamalarını sabahın erken saatlerine kadar işittim ki bu da o iğrenç kokulu deneyin o saatlere kadar sürdüğü anlamına geliyordu.

Şafakla birlikte uyandığımda onu yatağımın başında ayakta dikilir vaziyette buldum. Üzerinde kruvaze ceketli kaba bir gemici elbisesi vardı. Aynı kabalıkta bir atkı da boynunu örtmüştü:

"Nehre iniyorum Watson" dedi. "Düşünüp durdum ve şimdi bir tek yol görebiliyorum. Her şeye rağmen denemeye değer."

"Neden olmasın, ben de gelebilir miyim?" dedim.

"Hayır, beni temsilen burada kalırsan daha faydalı olabilirsin. Pek gidesim yok, Wiggins geçen gece biraz ümitsiz konuştu ama gün içinde yeni bir haber gelebilir. Gelen tüm notları, telgrafları açmanı istiyorum, herhangi bir haber gelirse de kendin karar ver ve uygula. Sana güvenebilir miyim?"

"Kesinlikle."

"Korkarım bana haber ulaştıramazsın, çünkü ben de tam olarak nerede olacağımı bilmiyorum. Ama eğer şansım varsa, fazla uzun sürmez. Öyle ya da böyle bir şeyler öğrenmiş olarak döneceğim."

Kahvaltı süresince hiçbir gelişme olmadı. Standard gazetesini açınca, yeni bir şeylere rastladım: "*Yukarı Norwood trajedisine dair, meselenin başta sandığımızdan daha karmaşık olduğunu gösteren yeni gelişmeler oldu. Yeni kanıtlara göre Bay Thaddeus Sholto'nun her hangi bir şekilde bu cinayetlerle ilişkili olması imkânsız görünüyor. Bay Sholto ve kâhya Bayan Bernstone dün akşam salıverildi. Polisin gerçek suçlular hakkında da bazı ipuçlarına sahip olduğu sanılıyor. Scotland Yard'dan Bay Athelney Jones da, çok iyi bilinen enerjisi ve zekâsı ile konuyu takip ediyor. Bu durumda başka tutuklamalar da bekleniyor.*"

"Şimdilik bu sonuç tatmin edici" diye düşündüm. En azından dostumuz Sholto serbest kalmıştı. Her ne kadar polisin bilindik zarf atmalarından biri gibi gözükse de, buldukları yeni kanıtların ne olduğunu merak ediyordum.

Gazeteyi masanın üstüne attım, tam o sırada gözüm gazetenin taziye sütununda bir ilana takıldı. Şöyle deniliyordu:

"*KAYIP – Geçen Salı sabahı saat üç sularında Aurora isimli, iki kırmızı şeritli siyah renkte ve bacası beyaz bantlı siyah bir istimbot ile evden*

ayrılan Sandalcı Mordecai Smith ve oğlu Jim kaybolmuştur. Mordecai Smith ve Aurora istimbotunun nerede olduğu hakkında bilgisi olanların Smith iskelesindeki Bayan Smith'e ya da 221B Baker Caddesi adresine başvurmaları rica olunur. Bilgi verenlere beş pound ödül verilecektir."

Bunun Holmes'in işi olduğu açıkça belliydi. Baker Caddesi adresi bunun yeterli kanıtıydı. Oldukça çarpıcı, zekice bir hamleydi. Kaçaklar bunun kayıp kocasını arayan bir kadının kaygısından öte bir şey olmadığını düşüneceklerdi.

Uzun bir gün olmuştu. Ne zaman kapı çalınsa ya da caddede sert bir ayak sesi duyulsa Holmes'in geri döndüğünü ya da ilanına bir cevap geldiğini sandım. Birazcık kitap okumaya çalıştım ama düşüncelerim sürekli bu garip olaya ve peşinde olduğumuz kötü tabiatlı alçak ikiliye kayıyordu. Arkadaşımın yürüttüğü mantıkta köklü bir hata olabilir miydi? Aşırı özgüveninin esiri olduğu için gerçekleri görme yetisini kaybetmiş olabilir miydi? Çevik ve kuramsal zihni bu ham teoriyi yanlış temeller üzerine bina etmiş olamaz mıydı? Hiç yanıldığını görmemiştim; oysa en usta mantıkçılar bile arada sırada yanılırdı. Kurduğu aşırı ince mantık nedeniyle yanılmış olabileceğini düşünüyordum. Daha düz ve sıradan bir açıklama dururken çok daha ince ve tuhaf açıklamaları tercih ediyordu. Öte yandan kanıtları kendi gözlerimle görmüştüm, yaptığı kestirimleri de ondan dinlemiştim. Bu garip olaylar zincirinde geriye doğru baktığımda, birçoğu kendi içinde sıradandı ama hepsi de aynı yöne bakıyordu. Holmes'in açıklamaları yanlış çıksa bile gerçeklerin aynı düzeyde acayip ve sarsıcı olacağını düşünmekten kaçınamıyordum.

Öğleden sonra saat üçte kapı zili yüksek sesle çaldı, şaşırtıcı bir şekilde evin girişinde otoriter bir ses tonuyla Bay Athelney Jones belirdi. Yalnız çok farklı görünüyordu. Yukarı Norwood'daki davayı kendinden gayet emin bir şekilde almış olan o kamu vicdanının usta ve kudretli temsilcisinden eser kalmamıştı. Moralman çökmüş bir ifadesi vardı, gayet uysal hatta özür dilercesine bir havaya bürünmüştü.

"İyi günler bayım, iyi günler," dedi, "Bay Sherlock Holmes yok galiba, anlıyorum."

"Evet, ne zaman geleceğini de bilmiyorum. Fakat belki beklemek istersiniz. Lütfen oturun, puro alın."

"Teşekkür ederim, bekleyeyim." dedi, yüzünü büyük kırmızı bir mendille kuruladı.

“Viski soda alır mıydınız?”

“Peki, yarım bardak alayım. Yılın bu zamanına göre hava oldukça sıcak. Başımda da oldukça bela bir iş var. Şu Norwood davası ile ilgili teorimi biliyor muydunuz?”

“Açıkladığınızı hatırlıyorum.”

“Aslında bir daha gözden geçirmek zorunda kaldım. Ağımı Bay Sholto etrafında sımsıkı örmüştüm bayım, fakat Sholto bu ağı tam ortasından parçaladı. Suçsuzluğunu şüpheye yer bırakmaz şekilde kanıtladı. Kardeşinin odasından ayrıldığı andan itibaren gözden kaybolduğu bir an bile yok. Dolayısıyla o çatıya tırmanan kişi o olamaz. Bu çok karanlık bir dava ve mesleki itibarım tehlikede. Birazcık yardım almak beni çok mutlu eder.”

“Hepimiz belli zamanlarda yardıma ihtiyaç duyarız.” dedim.

“Bayım, arkadaşınız Bay Sherlock Holmes harika bir adam,” dedi, boğuk ve fısıltılı bir sesle. “yenilmez bir adam o. O genç adamın içinde yer aldığı birçok vaka gördüm ama onun bir ışık tutamadığı bir dava henüz görmedim. Yöntemleri bilindik türden değil ayrıca teoriler kurmakta biraz da aceleci ama son tahlilde, bence gelecek vaat eden bir polis olurdu; bunu kim biliyordur, umursamıyorum. Bu sabah ondan bir telgraf aldım. Anladığım kadarıyla bu Sholto işi hakkında bazı kanıtlara ulaşmış. İşte mesajı.”

Telgrafı cebinden çıkardı ve bana uzattı. Poplar’dan saat on ikide atılmıştı. “*Hemen Baker Caddesi’ne git,*” yazıyordu. “*Eğer gelmemişsem beni bekle. Sholto çetesinin izini bulmak üzereyim. Eğer işi sonuçlandıran ekibin içinde olmak istiyorsan bu gece bizimle gelebilirsin.*”

“Bu çok iyi… Belli ki yine bazı yeni kokular almış,” dedim. Belirgin bir hoşnutlukla atıldı: “Haa, demek ki o da benim gibi başta yanılmış. Bazen en iyilerimiz bile gerçekleri ıskalayabiliyor. Çok tabii ki bu da yanlış bir alarm olabilir. Ancak bir kanun görevlisi olarak vazifem hiçbir olasılığı kaçırmamak… Kapıda birileri var, geldi galiba.”

Ağır adımlarla merdivenlerden çıkan ayak sesleri ve nefes nefese kalmış birinin hırıltılı nefesi duyuldu. Merdivenler fazla gelmiş olacaktı ki bir ya da iki kez durakladı, nihayet odamıza ulaştı ve içeri girdi. Görünüşü de işittiğimiz seslerle uyumluydu. Yaşlı bir adamdı, üzerinde denizci kıyafeti vardı. Eski kruvaze ceketinin düğmelerini boğazına kadar iliklemişti. Sırtı kamburlaşmıştı, dizleri titriyordu ve ağır astımlı bir nefesi vardı. Kalın meşeden yapılmış

bastonuna dayanırken ciğerlerine hava doldurma gayreti içinde omuzları inip kalkıyordu. Çenesini kaplayan renkli bir atkısı vardı, koyu ve keskin bakışlı gözleri, gür ve beyaz kaşları, kırlaşmış uzun favorileri dışında yüzünün çok az kısmı görünüyordu. Bütün bu görüntü, bana yaşlı ve fakir, bir o kadar da saygıdeğer, usta bir denizci izlenimi veriyordu.

“Ne oldu adamım?” diye sordum.

Yaşlı insanlara özgü yavaş ve muntazam bakışlarla etrafını süzdükten sonra, “Bay Sherlock Holmes burada mı?” dedi.

“Hayır, fakat onun yerine ben varım. Ona bir mesajın varsa bana söyleyebilirsin.”

“Bunu ancak ona söyleyebilirim.” dedi.

“Fakat dedim ya, onu temsilen ben buradayım. Konu Mordecai Smith’in teknesi miydi?”

“Evet, onun nerede olduğunu biliyorum. Peşinde olduğu adamların da nerede olduğunu biliyorum. Hazinenin de yerini biliyorum. Her şeyi biliyorum.”

“Öyleyse bana söyle, ben de ona söyleyeyim.”

Yine ihtiyarlara mahsus huysuz bir inatçılıkla “Yalnız ona söyleyebilirim” diye tekrarladı.

“Peki, öyleyse beklemen gerekiyor.”

“Hayır, hayır, kimsenin keyfi olsun diye bütün günümü harcayamam. Eğer Bay Holmes burada değilse, tüm bunları kendi bulsun. İkinizin de kim olduğu umurumda değil, bir tek kelime söylemem.”

Kapıya doğru atılırken, Athelney Jones önüne geçti:

“Biraz bekle dostum,” dedi. “önemli şeyler biliyorsun, böyle çekip gitmemelisin. İstesen de istemesen de arkadaşımız gelinceye kadar seni koruyacağız.”

Yaşlı adam, kapıya doğru küçük bir hamle yaptıysa da, Athelney Jones, geniş sırtıyla kapıyı kapayınca, direnmenin beyhude olduğunu anladı.

Bastonunu yere vurarak: “Bu nasıl bir muamele böyle?” diye bağırdı. “Buraya bir beyefendiyi görmeye geliyorum ve siz ikiniz, hayatım boyunca hiç görmediğim iki kişi, beni alıkoyarak böyle davranıyorsunuz!”

“Merak etme, sana bir şey olmayacak,” dedim. “Kaybettiğin zamanı sana ödeyeceğiz. Şuradaki kanepeye otur, çok beklemezsin.”

Öfkeyle gelerek, oturup, yüzünü ellerinin arasına aldı. Jones ve ben purolarımıza ve sohbetimize geri döndük. Bir anda, Holmes’in sesi çınladı:

“Sanırım bana da bir puro ikram edersiniz” dedi.

İkimiz de sandalyelerimizden fırladık. Holmes, yanıbaşımızda gülerek oturuyordu.

“Holmes!” diye haykırdım. “Sen buradasın da, ihtiyar nerede?”

“İşte ihtiyar,” dedi, elinde bir beyaz saç yığını tutarak. “İşte burada, peruk, favoriler, kaşlar, hepsi burada. Kamuflajımın gayet başarılı olduğunu biliyordum ama bu testi geçebileceğini ummuyordum.”

Jones, keyifle “Nasıl bir düzenbazlık bu!” diye bağırdı. “Oyuncu olmalıymışsın, az bulunan bir oyuncu olurdun. O darülaceze öksürüğü, o titrek bacaklarla haftada on pound kazanırdın. Gerçi gözlerindeki parıltı bana yabancı gelmemişti ama biz de kaçmana öyle kolay müsaade etmedik, gördün.”

Purosunu yakarken “Bunun için tüm gün çalıştım.” dedi. “Biliyorsunuz, artık suç dünyasındakilerin büyük bir çoğunluğu beni tanımaya başladı. Hele de bu arkadaşımız benim bazı maceralarımı kaleme alıp bastırdıktan sonra… Bu yüzden araştırmalarım sırasında böylesi birtakım kılık değiştirmeler yapmam gerekiyor. Telgrafımı aldın mı?”

“Evet, beni buraya getiren de o oldu.”

“Soruşturman ne sonuç verdi?”

“Hiçbir şey elde edemedik. İki mahkûmumu serbest bırakmak zorunda kaldım, diğer ikisi hakkında da elimde kanıt yok.”

“Üzülme. Onların yerine başka iki kişi vereceğiz sana. Ama benim emirlerim altına girmen gerekiyor. Resmiyette bütün başarı senin hanene yazılacak, ancak çalışırken yalnızca benim gösterdiğim yolu takip edeceksin. Anlaştık mı?”

“Tamamen… Yeter ki o adamları bulalım.”

“Güzel, öyleyse ilk etapta hızlı bir polis teknesi isteyeceğim –bir istimbot-, saat yedide Westminster Merdivenleri’nde olacak.”

“Sorun değil, ayarlarım. Zaten orada her zaman bir tane bulunur, fakat emin olmak için caddenin karşısına çıkıp bir telefon açabilirim.”

“Sonra, dirençle karşılaşma ihtimalimize karşı iki sağlam adam istiyorum.”

“Teknede iki ya da üç adam bulunacak. Başka?”

“Adamları hakladıktan sonra hazineyi alacağız. Sanırım hazine sandığını, yarısına hakkıyla sahip olan genç bayana götürmek bu arkadaşım için zevk olacaktır. Genç bayan, sandığı ilk açan kişi olsun. Ee, Watson?”

“Benim için büyük bir zevk olur.”

“Teamüllere aykırı bir plan,” dedi Jones, başını sallayarak. “Ne var ki zaten olan biten her şey teamüllere aykırı. Sanırım bunu da görmezlikten gelmek durumundayız. Yalnız bunun ardından hazine resmi tahkikat için yetkililere teslim edilmek zorunda.”

“Tabii ki, bu ayarlanabilir. Bir diğer nokta: Bu mesele hakkında Jonathan Small’ın kendi ağzından bazı detayları duymaktan memnun olurum. Biliyorsunuz, dosyalarımın detayları üzerinde çalışmayı severim. Onunla gayrıresmi bir görüşme yapmama engel olunmayacak, burada, benim evimde ya da başka bir yerde olabilir. Tabii adamakıllı korunması sağlandıktan sonra…”

“Pekâlâ, patron sensin. Bu Jonathan Small’ın gerçekten var olduğuna dair bile bir delil yok elimde. Eğer onu yakalarsanız, onunla bir görüşme yapma isteğinizi nasıl geri çevirebilirim?”

“O zaman anlaştık yani…”

“Tamamen. Başka bir şey var mı?”

“Akşam yemeğini lütfen bizimle yiyin. Yarım saat içinde hazır ederim. İstiridyem ve bir çift kekliğim, bir iki çeşit de beyaz şarabım var. Watson, henüz ev işlerindeki hünerlerimi görmüş değilsin.”

Bölüm X

Adalının Sonu

Yemek oldukça keyifliydi. Holmes eğer isterse çok mükemmel konuşabiliyordu ve o gece istemişti. Heyecanın verdiği coşkunluk içinde görünüyordu. Zekâsının hiç bu kadar parıldadığını görmemiştim. Hemen ardı ardına bir sürü şeyden bahsetti, -Ortaçağın efsane piyeslerinden ve çömlekçiliğinden, Stradivarius kemanlarından, Sri Lanka Budizminden ve geleceğin savaş gemilerinden- öyle ki bunların her birinde sanki özel ihtisas yapmıştı. Önceki günlerin karanlık depresyonuna karşın şimdi parlak espri anlayışı coşmuştu. Athelney Jones da istirahat saatlerinde sosyal bir insan olabildiğini gösterirken, yemeklere iştahla yumuldu. Bana gelince, ben de görevimizin sonuna yaklaştığımız için ve Holmes'in bu mutlu halini görmekten dolayı sevinçliydim. Akşam yemeği boyunca bizi bir araya getiren sebep hakkında hiçbirimiz bir imada bile bulunmadık.

Ortalık toparlanınca, Holmes saatine baktı, sonra da üç bardağı porto şarabıyla doldurdu. "Tek kadeh," dedi, "küçük serüvenimizin başarısına… Artık vakit geldi. Silahın var mı Watson?"

"Masamın çekmecesinde beylik revolverim var."

"Onu alsan iyi edersin. Hazırlıklı olmak lazım… Araba kapıya gelmiş. Saat altı buçukta gelmesini söylemiştim."

Westminster iskelesine ulaştığımızda saat yediyi biraz geçiyordu ve istimbotumuz bizi bekliyordu. Holmes istimbotu iyice inceledi:

"Bunun bir polis teknesi olduğunu belli edecek bir işaret var mı üzerinde?"

"Var. Şu yan tarafındaki yeşil lamba…"

"Öyleyse onu çıkarın."

Bu küçük değişiklik yapıldı. Tekneye atladık ve halatlar çekildi. Jones, Holmes ve ben kıç tarafında oturduk. Dümende bir adam, makinelere bakan bir adam ve ileride iki iri kıyım polis müfettişi vardı.

"Nereye gidiyoruz?" diye sordu Jones.

"Kuleye. Onlara Jacobson'un yerinin tam karşısında durmalarını söyle."

Görünüşe göre teknemiz oldukça hızlıydı. Uzun uzun dizilmiş yüklü

mavnaları sanki duruyorlarmış gibi hızla geçtik. Bir buharlı nehir vapurunu da geçtiğimizde Holmes keyifle gülümsedi:

“Herhalde bu hızla nehirdeki her şeyi geçebiliriz.” dedi.

“En azından bizi geçebilecek pek fazla nehir aracı yok.”

“Aurora’yı yakalamamız gerekecek, o da hızıyla nam salmış bir istimbot. Sana işin iç yüzünü anlatacağım Watson. Böyle küçük bir şeyin beni frenlemesine nasıl da bozulmuştum, değil mi?”

“Evet.”

“Kimyasal deneylere gömülerek zihnime iyi bir istirahat verdim. Büyük devlet adamlarımızdan birinin dediği gibi, ‘en iyi dinlenme iş değişikliğiyle olur’. Bence de öyledir. Üzerinde çalıştığım hidrokarbonu çözdürmeyi başardıktan sonra, Sholto’lar sorununa tekrar döndüm ve tüm vakayı tekrar düşündüm. Çocuklar nehrin yukarısına da aşağısına da gitmiş, bir sonuç alamamıştı. İstimbot herhangi bir rıhtım ya da iskelede değildi, eve de geri dönmemişti. Diğer tüm ihtimaller çürüdüğünde geriye izlerini kaybettirmek için onu batırmış olma ihtimalleri kalıyor idiyse de bu çok küçük bir ihtimaldi. Bu Small denen adamın zekâ olarak belirli bir düzeyin üstünde olduğunu biliyordum ama böylesi incelikleri düşünebilecek biri olduğunu sanmıyordum. Çünkü genelde böylesi şeyleri düşünmek ileri düzey eğitim gerektirir. Sonradan düşündüm ki, bu adam bir süre Londra’da kalmış olduğu için – Pondicherry Malikânesini sürekli gözetlediğine dair elimizde deliller var – hemen bir anda buradan ayrılamazdı. Bir gün bile olsa işlerini düzenlemesi için biraz zamana ihtiyacı vardı. Neyse, bu bir olasılık sonuçta.”

“Yalnız bu hesap bana biraz zayıf geldi.” dedim. “Yolculuğa çıkmadan önce bütün işlerini yoluna koymuş olması daha büyük bir olasılık bence.”

“Hayır, ben öyle düşünmüyorum. Kaldığı barınak onsuz yapabileceğine emin oluncaya dek çok değerli bir şeydi onun için. Fakat ikinci bir mesele daha vardı. Jonathan Small, arkadaşının bu garip fiziksel görünümünün, tüm gizlemelerine rağmen söylentilere yol açacağının ve bunun da Norwood trajedisi ile alaka kurulmasına neden olacağının farkındaydı. Zekâsı bunu görecek kadar keskindi. Karanlığın örtüsünde karargâhlarından çıktılar ve ortalık aydınlanmadan geri dönmeleri gerekiyordu. Şimdi, Bayan Smith’e göre istimbota bindiklerinde saat üçü geçiyordu. Bir saat kadar sonra hava oldukça açılmış olacak ve insanlar etrafta olacaktı. Bu yüzden çok uzağa gitmediklerine

karar verdim. Smith'e çenesini tutması için iyi para verdiler, son kaçış için istimbotunu ayarladılar ve o gece ellerinde hazine sandığıyla iskeleye koştular. İki gece içinde ki bu süre içinde gazetelerin konuya bakışlarını ve kimlerden şüphelenildiğini görme fırsatları olacaktı, karanlığın örtüsü altında Gravesend'de ya da Downs'ta bir gemiye doğru yola çıkacaklardı. Oradan da hiç şüphe yok ki Amerika'ya ya da kolonilere geçişi ayarlamışlardı."

"Peki ya istimbot? Onu da barınaklarına götürmüş olamazlar."

"Kesinlikle. Bulunamıyor olmasına karşın istimbotun çok uzağa gittiğini sanmıyordum. Bunun üzerine kendimi Small'ın yerine koydum ve o kapasitede bir adamın bakışıyla olaya baktım. Muhtemelen istimbotu geri göndermenin ya da onu bir iskelede tutmanın eğer polis onun peşine düşerse takibi kolaylaştıracağını düşünmüş olmalıydı. Öyleyse hem onu gözden kaybetmek hem de ihtiyaç duyduğunda elinin altında bulundurmak nasıl mümkün olacaktı? Onun yerinde olsam ne yapardım diye düşündüm. Aklıma bir tek yol geliyordu. İstimbotu bir tersaneye ya da tekne tamircisine demirlerdim. Bu sayede üzerinde küçük değişiklikler yaptırabilirdim. Böylece istediğim yere onu götürebilir, hem gözlerden saklamış hem de birkaç saat içinde elimin altında kullanıma hazır hale getirmiş olurdum."

"Oldukça basit görünüyor."

"Ancak böyle basit şeyler bu denli rahat gözden kaçırılır. Sonra bu fikrin peşinden gitmeye karar verdim. Bu zararsız ihtiyar denizci kıyafetine büründüm ve nehir boyu bütün tersanelerde araştırmalara başladım. İlk on beş tanesinde bir şey bulamadım fakat on altıncısında, yani Jacobson'unkinde, iki gün önce Aurora'nın oraya tahta bacaklı bir adam tarafından teslim edildiğini, dümen kısmında küçük birtakım değişiklikler istendiğini öğrendim. 'Aslında dümeninde bir sorun yoktu,' dedi ustabaşı, 'işte orada duruyor, kırmızı şeritli…' Tam o sırada şu kayıp tekne sahibi Mordecai Smith gelmesin mi? Zirzurna sarhoştu. Tabii onu tanımam olanaksızdı, fakat kendi ismini ve istimbotun ismini telaffuz etti, öyle tanıdım. 'Onu bu akşam saat sekizde istiyorum,' dedi. 'Tam sekizde hazır olacak, zira beklemeye tahammülü olmayan iki beyefendi var.' Belli ki ona iyi para ödemişlerdi, oldukça fazla parası vardı, adamları şiline boğdu. Onu biraz uzaktan izliyordum, o bir meyhaneye dalınca ben de yolda bulduğum çocuklardan birini istimbotun başına nöbetçi dikmek üzere tersaneye geri geldim. Şu an suyun kenarında bekliyor, harekete geçtiklerinde mendilini sallayacak. Biz açıkta bekleyeceğiz,

bunca hazırlığa rağmen adamları, hazineyi ve her şeyi alamazsak çok garip olur.”

“Bunlar doğru kişiler olsunlar, olmasınlar, her şeyi kusursuzca planlamışsın,” dedi Jones, “fakat işi ben yönetiyor olsaydım, Jacobson’un tersanesine bir polis timi koyar ve geldiklerinde onları tutuklardım.”

“Bu asla gerçekleşmezdi. Bu herif oldukça kurnaz biri… Önceden bir gözcü gönderecek ve şüpheli bir duruma rastlarsa bir sonraki haftaya kadar saklanmaya devam edecektir.”

“Ama Mordecai Smith’i takip edip, saklandıkları yeri de öğrenebilirdin.” dedim.

“O durumda da bütün günümü heba etmiş olurdum. Bence Smith’in onların nerede saklandıklarını biliyor olma ihtimali ancak yüzde bir. İçki ve para geldikten sonra neden sorular sorsun ki? Ona ne yapacağını haberciler aracılığıyla söylüyorlardır. Yok, bütün muhtemel yolları düşündüm, bu yol en iyisi.”

Bu konuşma devam ederken, Thames’i kaplayan sıra sıra köprülerin altından geçiyorduk. Şehirden çıktığımızda, güneşin son ışıkları Aziz Paul katedralinin tepesindeki haçı parıldatıyordu. Londra Kulesi’ne ulaştığımızda alacakaranlık olmuştu.

“İşte Jacobson’un tersanesi,” dedi Holmes, Direkleri ve Surrey tarafındaki gemi armasını göstererek. “bu mavnaları kendimize siper yaparak yukarı, aşağı dikkatlice hareket edelim.” Gece gözlüklerini cebinden çıkararak bir süre kıyıyı gözetledi. “Gözcü yerinde duruyor, görebiliyorum,” dedi, “fakat henüz mendil göremiyorum.”

“Bence akıntı yönünde biraz gidip pusuya yatarak onları beklemeliyiz.” dedi Jones, heyecanlı bir şekilde. Hepimizde bir heyecan vardı, ne olup bittiği konusunda çok az bir fikri olan polisler ve gemiciler bile heyecanlıydı.

“Varsayımlar üzerine hareket etme lüksümüz yok,” diye cevapladı Holmes. “Bire on ihtimalle akıntı yönünde gidecekler, fakat bu kesin değil. Bulunduğumuz noktadan, tersanenin girişi görünüyor, fakat bizi oradan göremezler. Berrak bir gece olacak ve her yerde fazlasıyla ışık var. Burada kalmalıyız. Şu ötelerde gaz lambasının ışığındaki kalabalık insan seline bakın.”

“Tersane işçileri evlerine dönüyorlar.”

“Paspal görünüşlü hergeleler, bence herkeste bir miktar ölümsüzlük pırıltısı gizli. Fakat onlara baktığında bunu fark etmek ihtimal dışı… İnsanoğlu nasıl bir gizem böyle!”

“Bazıları insanı, hayvan bedeninde saklı ruh olarak tanımlıyor.” dedim. Holmes, “Konu ile ilgili Winwood Reade’nin güzel tespitleri var.” dedi. “Birey olarak insanın çözülmez bir bilmece olduğunu, ancak gruplar haline geldiğinde bu gizemden sıyrılıp matematiksel bir kesinliğe büründüğünü söylüyor. Örneğin bir tek insanın ne yapacağını önceden kestiremezsin ama ortalama büyüklükte bir grubun ne yapacağını büyük bir kesinlikle söyleyebilirsin. Bireyler farklılık gösterse de topluluklara ilişkin yüzdeler sabit kalır. İstatistikçiler böyle söylüyor. Bir mendil mi görüyorum? Evet şu ötede beyaz bir mendil sallanıyor.”

“Evet bu senin adamın,” diye bağırdım. “Onu gayet net görebiliyorum.”

“Evet, işte Aurora da orada,” diye bağırdı Holmes “ve şeytan gibi hızla ilerliyor!”

“Ateşçi, tam yol ileri. Şu sarı ışıklı istimbotu izle. Tanrım, eğer bizi atlatırsa kendimi asla affetmem!”

Aurora, tersane girişinden görünmeyecek şekilde süzülmüş ve iki ya da üç küçük teknenin arkasından geçmişti, böylece biz onu görmeden önce büyük oranda hızlanmıştı. Şimdi nehir boyu neredeyse kanatlanmıştı, kıyıya yakın bir şekilde büyük bir hızla gidiyordu. Jones, sessizce Aurora’ya doğru baktı ve başını salladı:

“Çok hızlı gidiyor,” dedi. “Onu yakalayabileceğimizden emin değilim.”

Holmes, dişlerini sıkarak: “Onu YAKALAMALIYIZ!” diye bağırdı. “Kazanı kömürle ateşçi! Son hıza ulaştır! Tekneyi yakma pahasına onlara yetişmeliyiz!”

İyiden iyiye yaklaşmıştık. Fırınlardan homurtuya benzer sesler çıkıyordu, güçlü makineler vızıldıyor, büyük metal bir kalp gibi madeni sesler çıkarıyordu. Teknenin dik ve sivri pruvası nehir suyunu ikiye yarıyor, sağ ve solumuzda açılarak ilerleyen iki dalga bırakıyordu. Makinelerin her bir vuruşunda zıplıyorduk. Teknemiz canlı bir mahlûk gibi kıpırdanıyordu. Teknemizin ucundaki büyük sarı fener, önümüzde uzun ve titrek bir ışık yolu

oluşturuyordu. Bu ışığın biraz ilerisinde de karanlık bir gölge halinde Aurora görünüyordu. Ardında bıraktığı beyaz köpükler ne kadar hızlı gittiğinin bir göstergesiydi. Mavnaların, buharlı vapurların, ticaret gemilerinin arasından, bir sağdan bir soldan, birinin arkasından, bir diğerinin etrafından hızla geçiyorduk. Karanlığın içinden sesler yükseliyor, Aurora şimşek gibi akıyor, hemen arkasından, onun izinden de biz ilerliyorduk.

Holmes, kazan dairesine doğru eğilerek bağırdı: “Kömürleyin, beyler, kömürleyin!” Ateşli ve kartal görünüşlü yüzüne aşağıdan alevlerin ışığı yansıyordu. “Elde edebildiğiniz kadar buhar üretin!”

Jones, gözleri Aurora üzerinde: “Sanırım biraz yaklaştık” dedi.

“Bence de” dedim. “Birkaç dakika içinde yetişiriz.” Ne var ki tam o sırada kem talihimizin kurbanı olduk. Birbirine halatla bağlı üç mavnadan oluşan bir filo aramıza dalıverdi. Sert bir dümen hareketiyle çarpışmaktan son anda kurtulduk. Onları atlatıp Aurora’nın peşine yeniden düştüğümüzde Aurora, arayı iki yüz yarda kadar açmıştı. Yine de hâlâ net olarak görünüyordu. Bulanık, belli belirsiz alacakaranlık, yerini berrak, yıldızlı bir geceye bırakıyordu. Kazanlarımızın basıncı sona dayanmıştı, teknenin zayıf iskeleti, bizi ilerleten devasa enerji karşısında sarsılıyor, gıcırdıyordu. Pool’dan geçtik, West India doklarını aştık, uzun Deptford kıyıları boyunca ilerleyip, Köpekler Adası’nın etrafını dolaşarak tekrar açığa çıktık. Önümüzdeki flu görüntü kendiliğinden açıldı ve zarif Aurora yeniden net bir şekilde görünür oldu. Jones, ışıldağımızı oraya doğrulttu, böylece güvertesindeki karaltıları görmeye başladık. Birisi kıç kısmında, dizleri arasında siyah bir şey üzerinde eğilerek oturuyordu. Yanıbaşında ternöv köpeğine benzer koyu bir şey vardı. Genç oğlan dümen yekesini tutuyor, fırının kızıl alevleri karşısında ihtiyar Smith görülüyordu. Belden yukarısı çıplak bir şekilde canla başla kürek kürek kömür atıyordu. Başlangıçta onları takip edip etmediğimizden emin olmayabilirlerdi, fakat şimdi, her bir dönemeçte peşlerini hiç bırakmayışımızdan artık şüphe kalmamış olmalıydı. Greenwich’te üçyüz adım kadar gerilerindeydik. Blackwall’da mesafemiz iki yüz elliden fazla değildi. İnişli çıkışlı kariyerimde sayısız ülkede sayısız yaratığın peşine düşmüştüm, fakat hiçbirinde Thames boyunca bu çılgınca ve uçarcasına yaptığımız adam avı kadar vahşi bir heyecan duymamıştım. Onlara sürekli yarda yarda yaklaşıyorduk. Gecenin sessizliğinde onların makinelerinin soluklarını ve tıkırtılarını işitiyorduk. Kıç kısmındaki adam hala güverteye doğru eğilmiş, bir şeylerle meşgul gibi kollarını oynatıyor, arada bir başını kaldırıp aramızdaki

mesafeyi ölçmeye çalışıyordu. Gitgide daha da yaklaştık. Jones bağırarak durmalarını söyledi. Aramızda ancak dört tekne boyu mesafe vardı ve her iki tekne de inanılmaz bir hızla ilerliyordu. Bir yanımızda Barking Level, diğer yanımızda kasvetli havasıyla Plumstead Bataklıkları, nehrin açıklarında seyrediyorduk. Mesafe iyice daralınca, kıç kısmındaki adam yerinden fırladı ve sıkılmış yumruklarını bize doğru sallayarak çatlak bir sesle küfürler savurdu. İri yarı, güçlü bir adamdı, bacaklarını ayırarak ayakta duruyordu, baldırlarının aşağısına baktığımda sağ bacağında bir tahta olduğunu gördüm. Keskin ve kızgın bağrışları üzerine güvertede yatan bir tomarda birden hareketlenme oldu. Kendiliğinden doğruldu ve küçük, siyahî bir adama dönüştü. Gördüğüm en küçük adamdı. Kocaman, şekilsiz bir kafası, kıvırcık, darmadağınık saçları vardı. Holmes çoktan rövelverini çıkarmıştı; bu vahşi, biçimsiz yaratığı görünce ben de kendiminkine davrandım. Koyu renkli bir çeşit pardesü ya da battaniyeye bürünmüştü. Yalnızca yüzü görünüyordu; fakat tek başına o yüz bile insana uykusuz bir gece geçirtebilirdi. Acımasızlık ve vahşetin derinlemesine nakşolunduğu böylesi bir yüzü daha önce görmemiştim. Küçücük gözleri karanlık bir ışıkla yanıyor ve parlıyordu. Kalın dudakları dişlerinin arkasında kalmıştı, dişleri yarı hayvansı bir hırsla sırıtıyor, tıkırdıyordu.

Holmes, sessizce konuştu: “Elini kaldırdığı anda ateş et.” Artık aramızda bir teknelik bir uzaklık vardı, neredeyse uzansak dokunacaktık. Şu an ikisini de ayakta durur vaziyette görebiliyordum. Beyaz adam, bacakları ayrık bir vaziyette avazı çıktığı kadar bağırarak küfürler savuruyordu. Berbat yüzüyle ve fenerimizin ışığında bize doğru gıcırdattığı güçlü, sarı dişleriyle o habis cüce de şükür ki net bir şekilde gözümüzün önünde duruyordu. Derken bakışlarımız arasında üzerindeki örtünün altından okul cetvelini andıran kısa, yuvarlak bir tahta parçası çıkardı ve dudaklarına götürdü. Birden silahlarımız aynı anda patladı. Olduğu yerde döndü, kollarını yukarı fırlattı, boğuk bir öksürükle yanlamasına nehre düştü. Suya gömülürken, beyaz köpükler arasında bir an için nefret dolu, tehditkâr gözlerini gördüm. O sırada, tahta bacaklı adam kendini dümene doğru attı ve dümeni hızla çevirdi, tekne bir anda yönünü güneye döndü. Kıç tarafından geçerken, aramızda yalnız birkaç fit mesafe vardı. Bir anda yeniden ardına düştük, fakat Aurora neredeyse kıyıya ulaşmıştı. Kıyı, ıssız ve yabani bir yerdi, ayışığı durgun su birikintileri ve çürümeye yüz tutmuş bitkilerle dolu geniş bir bataklık arazi üstünde parlıyordu. Aurora, boğuk bir gümbürtüyle bir çamur yığınına saplandı. Burnu havada, kıç tarafı suyun içindeydi. Kanun kaçağı, tekneden dışarı atlar atlamaz,

tahta bacağı tamamen balçığa saplandı. Beyhude kendini kurtarmaya çalışıyordu. İleri ya da geri bir adım bile atamıyordu. Aciz bir öfkeyle çığlıklar koparıyordu, çılgına dönmüş şekilde dışarıdaki ayağıyla çamuru dövüyordu. Çırpındıkça tahta bacağı balçığa daha fazla gömülüyordu. Biz de teknemizle yanaştığımızda, çamura öyle bir gömülmüştü ki, omuzlarından bir halat bağlayarak onu çekmek suretiyle yanımıza zor çıkardık. Smith ailesi, baba ve oğul, Aurora'nın içinde asık suratlı bir biçimde oturuyorlardı, fakat çağrıldıklarında kuzu kuzu geldiler. Aurora'yı da saplandığı yerden çıkarıp teknemizin arkasına bağladık. Sağlam demirden yapılmış Hint işi bir sandık güvertede duruyordu. Bu sandık, hiç şüphesiz Sholto'ların lanetli hazinesini taşıyan sandıktı. Anahtarı yoktu ama hatırı sayılır bir ağırlığı vardı. Onu kendi teknemize dikkatlice taşıdık. Yeniden nehirde yola koyulurken, ışıldağımızla yol boyu suyu taradık ama Adalı'ya ait bir ize rastlayamadık. Kıyılarımıza gelen bu garip ziyaretçinin kemikleri, şimdi Thames nehrinin dibindeki koyu balçığın içinde bir yerlerde yatıyor.

Tahta döşemeyi göstererek, "Şuraya bakın," dedi Holmes, "silahlarımıza hızlı davranmışız." Çok iyi tanıdığımız o öldürücü oklardan biri bizim durduğumuz bölmenin arkasındaki tahtaya saplanmıştı. Tam silahlarımızı ateşlediğimiz sırada ikimizin arasından geçip oraya saplanmış olmalıydı. Holmes oka bakarak gülümsedi ve basitçe omuz silkti. Fakat itiraf etmeliyim ki, o gece oldukça yakınımızdan geçen o korkunç ölümü düşünmek beni deliye döndürmüştü.

Bölüm XI

Büyük Agra Hazinesi

Tutsağımız, teknenin kabininde, elde etmek için çok çaba sarfettiği ve uzun zaman beklediği demir sandığın karşısında oturuyordu. Vücudu bronzlaşmış, deli bakışlı bir adamdı, maun rengi yüzünün her yanında zor ve evsiz, barksız geçen bir hayatın izleri olan örümcek ağı gibi kırışıklıklar vardı. Sakallı ve sivri çenesiyle, amacından kolay kolay vazgeçirilemeyecek bir adam görüntüsü veriyordu. Büyük kısmı ağarmış siyah, kıvırcık saçlarına bakılırsa, yaşı elli veya o civarda olmalıydı. Kalın kaşları ve uzun çenesinin, sinirlendiğinde ona ne kadar korkunç bir görüntü verdiğini az önce görmüştüm, fakat şimdi, bu durgun haliyle hiç de sevimsiz gelmiyordu. Şimdi, kelepçeli elleri dizinin üstünde, başı göğsüne gömülü oturuyor, keskin, parıldayan gözleriyle ona bütün bunları yaptıran kutuya bakıyordu. Bana öyle geliyordu ki, suskun çehresinde kızgınlıktan çok, keder vardı. Gözlerinin içinde bir gülümseme ile başını kaldırıp bana bakınca, Holmes bir puro yaktı ve:

“Eveet, Jonathan Small, olayın bu boyutlara gelmesinden dolayı üzgünüm.” dedi.

“Ben de bayım,” dedi adam samimi bir ses tonuyla. “Bu işten kolay sıyrılabileceğimi sanmıyorum ama kutsal kitaba yemin ederim ki Bay Sholto’ya karşı elimi kaldırmadım. Bunu yapan o küçük şeytan, Tonga idi. O lanet oklarından birini attı ona. Bu işte parmağım yok bayım. Sanki bir akrabam ölmüş gibi kahroldum. O küçük şeytanı bu yaptığından dolayı halatla dövdüm, fakat olan olmuştu, onu geri getiremezdim.”

“Puro al,” dedi Holmes, “şu şişeden de biraz çek, ıslanmışsın. Sen ipe tırmanırken bu kadar küçük ve zayıf bir adamın Bay Sholto’nun üstesinden gelip onu zaptedebileceğini nasıl düşünebildin?”

“Olan biteni sanki oradaymış gibi biliyor görünüyorsunuz bayım. Gerçek şu ki ben odanın boş olacağını umuyordum. Evdekilerin alışkanlıklarını iyi biliyordum ve o saatlerde Bay Sholto genelde yemek için aşağı inerdi. Hiçbir şeyi saklamadan anlatacağım. Kendimi savunmamın en iyi yolu sadece gerçekleri anlatmak. Konu bizim binbaşı olsaydı, büyük bir iç huzuruyla idam edilmeyi kabul ederdim. Onu bıçaklama konusunda, şu puroyu içmeyi düşündüğüm kadar bile düşünmezdim. Fakat bu genç Sholto’yu öldürmek aklımın ucundan geçmezdi, zira onunla bir meselem hiç olmadı.”

“Şu an Scotland Yard’dan Bay Athelney Jones’un tasarrufu altındasın. Bay Jones seni bana getirecek, ben de sana olay hakkındaki gerçekleri soracağım. Sorularımı içtenlikle cevaplamalısın, öyle yaparsan sana faydalı olabilirim. Sanırım adamın sen odaya girmeden önce ölmesini sağlayacak güçlü bir zehir aldığını ispatlayabilirim.”

“Evet, öyle oldu bayım. Hayatım boyunca böyle çarpıldığımı hatırlamıyorum; pencereye tırmandığımda, onu başı omzunda, bana doğru sırıtır vaziyette gördüm. Bu beni çok sarstı bayım. Kaçıp gitmeseydi neredeyse o vahşiyi öldürüyordum. Anlattığı kadarıyla o kaçış yüzünden bastonunu ve oklarının bir kısmını orada bırakmış. Bana kalırsa sizi peşimize düşüren de bu oldu, sonrasını nasıl getirdiğinize ise aklım ermez benim. Bunun için size düşmanlık besleyecek değilim fakat şaşılacak şey doğrusu,” diye ekledi, yüzünde acı bir gülümseme vardı, “yaklaşık yarım milyonluk bir paraya sahip olma iddiasıyla yaşayan ben, hayatımın yarısını Andaman adalarında mendirek inşa ederek, diğer yarısını Dartmoor’da kanalizasyon kazarak geçirdim. Tüccar Ahmet’i ilk gördüğüm ve Agra hazinesinden haberdar olduğum gün hayatımın en kötü günüymüş meğer. Öyle bir hazine ki, ona sahip olan da dâhil hiçkimseye kötü talihten başka bir şey vadetmiyor. Ona ölüm getirdi, Binbaşı Sholto’ya korku ve suçluluk duygusu verdi, benim için de anlamı hayat boyu kölelikten başka bir şey olmadı.”

O sırada Athelney Jones, geniş yüzünü ve ağır omuzlarını küçük kamaradan içeri soktu. “Tam bir aile partisi,” dedi. “O içkiden ben de biraz alacağım sanırım Holmes. Bence birbirimizi kutlayabiliriz. Yazık ki diğerini canlı yakalayamadık; fakat başka seçeneğimiz yoktu. İtiraf ederim ki Holmes, hızlı davrandın. Onu altetmek için yapabileceğimiz tek şey buydu.

“Güzel biten her şey güzeldir,” dedi Holmes, “fakat Aurora’nın bu kadar hızlı olduğunu kesinlikle bilmiyordum.”

“Smith’in söylediğine göre Aurora, nehir üzerindeki en hızlı istimbotlardan biriymiş. ‘Eğer makinelerde bana yardım edecek biri daha bulunsaydı, asla yakalanmazdık’ diyor. Ayrıca bu Norwood işiyle ilgili de hiçbir şey bilmediğine yemin ediyor.”

Tutuklumuz “Hiçbir şey bilmiyor,” diye bağırdı. “bir kelime bile bilmiyor. Onun istimbotunu seçtim, çünkü onun hızını daha önce duymuştum. Ona hiçbir şey söylemedik, fakat iyi para ödedik, eğer Brazils’e gitmek üzere Gravesend’de demirli teknemiz Esmeralda’ya ulaşabilseydik hatırı sayılır bir

meblağ daha alacaktı.”

“Yani, eğer yanlış bir şey yapmamışsa, ona da bir yanlış yapılmaz. Suçluları çabuk yakalarız ama onları mahkûm etmek için acele etmeyiz.” Mağrur Jones’un, bu tutuklamanın ardından nasıl da havalara girdiğini görmek, oldukça eğlenceli oluyordu. Sherlock Holmes’in yüzündeki hafif gülümseme, onun da bu eğlenceli durumu kaçırmadığını gösteriyordu.

“Birazdan Vauxhall Köprüsü’nde olacağız,” dedi Jones, “sizi hazine sandığıyla beraber indireceğiz. Söylemem gerekir ki, bunu yapmakla çok büyük bir sorumluluğu üzerime alıyorum. Bu kural dışı bir şey, fakat tabii ki anlaşma anlaşmadır. Görev icabı sizinle birlikte bir polis müfettişini de göndermek zorundayım, çünkü çok değerli bir yükünüz var. Herhalde arabayla gideceksiniz, değil mi?” “Evet arabayla gideceğim.”

“Sandığın anahtarının olmayışı çok kötü, olsa önce içeriğine dair bir döküm çıkarırdık. Sandığın kilidini kırmak zorunda kalacaksınız. Anahtar nerede adamım?”

“Nehrin dibini boyladı,” dedi Small kısaca.

“Hmm. Neyse, bu gereksiz meseleyle sizi yormayalım. Zaten yeterince yorduk sizi de. Yalnız, doktor, sizi dikkatli olmanız konusunda uyarmalıyım. Sandığı Baker Caddesi’ndeki pansiyona geri getirin. Bizi orada bulacaksınız, oradan da polis merkezine gideriz.”

Beni yanımda demir sandıkla birlikte Vauxhall’da indirdiler, iri yarı, güleç yüzlü bir polis müfettişini bana refakat etmek üzere bıraktılar. On beş dakikalık bir yolculuktan sonra Bayan Cecil Forrester’in evine ulaştık. Evin hizmetçisi böyle geç bir saatte ziyaretçi gelmesine şaşırmış görünüyordu.

Bayan Cecil Forrester akşam yemeği için dışarıdaydı ve muhtemelen çok geç gelecekti. Ancak Bayan Morstan kabul salonundaydı: ben de nazik polis müfettişini arabada bırakıp, elimde sandıkla kabul salonuna gittim.

Bayan Morstan açık pencerenin önünde, boyun ve bel kısmında hafif kırmızılık olan yarı saydam, beyaz bir malzemeden yapılmış elbiseler içinde oturuyordu. Gölgeli bir lambanın yumuşak ışığı, hasır sandalyesine yaslanmış Mary’nin tatlı ve vakur yüzünde geziniyor, gür saçlarının bol kıvrımlarına hafif metalik bir renk veriyordu. Sandalyenin yan tarafından beyaz bir kol aşağı doğru sarkıyor, bu duruşta insanı kendine çeken bir hüzün dile geliyordu. Ayak seslerimle birlikte ayağa kalktı, beni görmesiyle birlikte yaşadığı şaşkınlık ve

memnuniyet, solgun yanaklarına renk getirdi.

“Bir araba sesi duydum,” dedi. “Bayan Forrester erken geldi diye düşündüm, fakat gelenin siz olacağınız aklıma gelmedi. Bana ne haberler getirdiniz?”

“Haberden daha fazlasını getirdim,” diyerek, sandığı masanın üstüne koydum. Canlı ve sevinçli bir ifadeyle konuşmuştum, hâlbuki kalbim yerine sığmıyordu. “Size dünyadaki bütün haberlere değecek bir şey getirdim. Size bir servet getirdim.” dedim.

Demir sandığa doğru şöyle bir baktı. Gayet soğukkanlı bir şekilde “Hazine bu mu?” dedi.

“Evet, işte büyük Agra hazinesi. Yarısı sizin, yarısı da Thaddeus Sholto’nun. İkinize de ikiyüzer bin düşüyor. Bunu bir düşünün! Her yıl için on bin pound demek bu. İngiltere’deki zengin genç bayanların çoğundan daha zengin olacaksınız. Bu harika değil mi?”

Sanırım sevincimi biraz abartılı göstermiştim, konuşmalarım da ona pek inandırıcı gelmemişti. Kaşlarını biraz kaldırdı ve bana şüphe ile baktı.

“Eğer bu hazine bugün buraya gelmişse,” dedi, “bunu size borçluyum.”

“Hayır, hayır,” dedim, “bana değil, dostum Sherlock Holmes’a. Onun bile analitik dehasını zorlayan böylesi bir meselede, dünya çapında bir gayrete sahip olsam bile bu kanıtların peşine düşüp sonuca ulaşamazdım. Bunca gayrete rağmen son anda onu neredeyse kaybediyorduk.”

“Yalvarırım oturun ve her şeyi anlatın, Dr. Watson.” dedi.

Holmes’in yeni arama yöntemini, Aurora’yı keşfedişini, Athelney Jones’un ortaya çıkışını, akşam yolculuğumuzu ve Thames boyunca yaptığımız amansız takibi, yani onu son görüşümden beri olup biten her şeyi kısaca anlattım. Yaşadığımız maceraların hikâyesini parlayan gözlerle ve ağzı açık dinledi. Bizi kılpayı ıskalayan zehirli oktan bahsederken, rengi öylesine beyaz bir hal aldı ki, bayılacak sandım.

Biraz su vermek istediğimde, “Bir şeyim yok, şu an iyiyim. Dostlarımı nasıl korkunç bir tehlikeye attığımı duymak beni sarstı.” dedi.

“Hepsi geçti,” dedim, “Hiç önemli değil. Daha başka ayrıntılarla canınızı sıkmak istemem. Gelin, daha iç açıcı bir şeylerden bahsedelim. İşte hazine

burada. Bundan daha güzel ne olabilir ki? Onu ilk gören kişi olmak hoşunuza gider diye düşündüm ve yanımda getirdim."

"Tabii, hoşuma gider," dediyse de, sesinde istekli bir hava yoktu. Hiç şüphesiz, elde edilmesi çok pahalıya mal olan bir hazineye karşı kayıtsız kalmasının çok kabaca bir davranış olacağını düşünmüştü:

"Ne güzel bir sandık!" dedi, sandığın üzerine eğilerek. "Sanırım Hint işi, değil mi?"

"Evet, Benares işi metal işçiliği."

"Çok da ağırmış!" dedi, sandığı kaldırmaya çalışırken. "Bu sandık tek başına da oldukça kıymetli olmalı. Anahtarı nerede?"

"Small onu Thames'e atmış," diye cevapladım. "Bayan Forrester'in şömine demirini ödünç almam gerekiyor." Sandığın ön tarafında oturan Buda şeklinde kalın ve geniş bir asma kilit vardı. Kilidin alt tarafından şömine demirinin ucunu sokarak, levye gibi dışarı doğru büktüm. Kilit, şiddetli bir çıtlama ile açıldı. Titreyen parmaklarımla sandığı açtım ve kapağını geriye yatırdım. İkimiz de şaşkınlık içinde bakakaldık: Sandık boştu!

Bu denli ağır olmasına şaşmamak gerekirdi; demir kısım, sandığın her tarafında rahat üçte iki inç kalınlığında vardı. Sandık, yekpare ve sağlam yapılıydı, çok değerli şeyleri taşımak için yapıldığı belliydi ama içinde bir parça, bir kırıntı kadar bile metal ya da mücevher bulunmuyordu. Mutlak anlamda ve tamamen boştu.

"Hazine yok," dedi Bayan Morstan, soğukkanlılıkla.

Bu kelimeleri duyar duymaz anlamını kavradım ve ruhumdan büyükçe bir gölge çekilip gitti. O ana kadar bu Agra hazinesinin ruhumda ne denli ağırlık yaptığının farkında değildim, bütün ağırlık o an kalktı. Bencilceydi, kabul ediyordum, hainceydi, yanlıştı ama aramızdaki altından duvarın kalkmasına sevinmek dışında bir şey hissetmiyordum. En içten halimle "Tanrıya şükür!" diye haykırdım.

Çabuk ve sorgulayan bir gülümsemeyle bana baktı: "Neden öyle söylüyorsunuz?" dedi.

Elini elime aldım ve "Çünkü yeniden ulaşabileceğim yerdesiniz." dedim. Elini çekmedi. "Çünkü sizi seviyorum Mary, bir erkeğin bir kadını sevebileceği en gerçek sevgiyle. Çünkü bu hazine, bu zenginlikler dudaklarımı

mühürlemişti. Şimdi hepsi dağıldı ve sizi nasıl sevdiğimi söyleyebiliyorum. İşte bu yüzden 'Tanrıya şükür!' dedim."

Onu kollarıma doğru çekerken fısıldadı: "Öyleyse ben de 'Tanrıya şükür!' diyeyim." Kim hazine kaybettiyse etti, bense o gün bir tane bulmuştum, bunu biliyordum.

Bölüm XII

Jonathan Small’ın İlginç Hikayesi

Arabadaki polis müfettişi çok sabırlı bir adamdı; yanına epey geç dönmüştüm. Ona boş sandığı gösterdiğim zaman, yüzünün rengi değişti.

Sıkıntıyla “Desenize ödül gitti!” dedi. “Para yoksa ödeme de yok. Eğer hazine bu sandığın içinde olsaydı bu geceki çalışma ben ve Sam Brown için birer onluk anlamına gelecekti.”

“Bay Thaddeus Sholto zengin bir insan,” dedim. “Hazine olsun olmasın, sizi ödüllendirecektir.”

Ancak polis müfettişi umutsuzca başını salladı: “Bu pis bir iş,” diye tekrarladı, “Bay Athelney Jones da böyle düşünecek.”

Tahmini doğru çıktı, Baker Caddesi’ne gidip de boş sandığı gösterdiğimde, dedektif boş boş baktı. Onlar da, Holmes, mahkûm ve o, eve yeni varmışlardı, planlarını değiştirmiş ve önce durumlarını haber vermek için yol üzerindeki bir polis merkezine uğramışlardı. Arkadaşım, her zamanki umursamaz bakışlarıyla koltuğuna yayılmıştı. Small, hissiz bir şekilde onun tam karşısında oturmuş, tahta bacağını sağlam olan bacağının üstüne atmıştı. Boş sandığı gösterdiğimde sandalyesine yaslanıp gür bir kahkaha patlattı.

Athelney Jones hiddetle; “Bu senin işin, Small!” dedi.

“Evet, onu hiçbir zaman elinizin erişemeyeceği bir yere koydum,” diye sevinçle bağırdı. “O benim hazinem ve eğer ben onu alamazsam kimsenin almasına da izin vermem. Size söylüyorum; Andaman’da mahkûm üç adam ve ben hariç, yaşayan hiç kimsenin o hazine üzerinde bir hakkı yok. Artık biliyorum ki o hazine bana yar olmaz ve biliyorum ki onlara da yar olmaz. Hem onlar için hem de kendim için en doğru olanı yaptım. O hazine dördümüzün yeminiydi. Biliyorum ki benim yerimde hangisi olsa benim yaptığımın aynısını yapardı. Hazinenin Sholto ya da Morstan’ın eş, dost, akrabasına gitmesine seyirci kalmaktansa, onu Thames’e attım. Ahmet’e yaptıklarımız onları zengin etmek için değildi. Hazineyi anahtarın ve küçük Tonga’nın olduğu yerde bulacaksınız. Teknenizin bize yetişeceğini anlayınca, hazineyi emin bir yere attım. Bu macerada size tek Rupi[16] yok.”

Athelney Jones sert çıktı; “Bizi kandırmaya çalışıyorsun, Small. Hazineyi Thames’e atmak isteseydin, sandıkla birlikte atman daha kolay olurdu.”

Small, yandan kurnaz bir bakış attı ve cevapladı; “Benim için atmak, sizin için de onu geri çıkarmak kolay olurdu,” dedi. “Beni yakalayacak kadar akıllı olan, bir demir sandığı da nehrin dibinden çıkaracak kadar akıllıdır. Şu an tüm hazine yaklaşık beş millik bir yol boyunca dağılmış vaziyette, onu toplamak epey zor olacaktır. Gerçi bunu yapmak bana çok zor geldi. Bize yetiştiğinizde neredeyse çıldırmıştım. Yine de bunun için yas tutacak değilim. Hayatımda çok inişler, çıkışlar oldu, fakat gidenin ardından ağlamamayı öğrendim.”

“Bu çok ciddi bir durum Small,” dedi dedektif, “bu denli karşı gelmek yerine adalete yardımcı olmuş olsaydın, duruşmadaki şansın artardı.”

Sabıkalı Small, “Adalet mi?” diye homurdandı. “Ne güzel adalet be! Eğer bizim değilse, kimin hazinesi o? Onu hak etmek için hiçbir şey yapmamış kişilere onu teslim etmenin adalet neresinde? O hazineyi nasıl aldığıma bir bakın! O sıtma yuvası bataklıkta geçen koskoca yirmi yıl! Tüm gün sakız ağaçları altında çalışıp, geceleri o iğrenç mahkûm barakalarında zincirlenmek, örümcekler tarafından ısırılmak, sıtma nöbetleri geçirmek, beyaz adamdan intikam alma sevdasındaki o lanet suratlı zenci polislerin zorbalıklarına katlanmak… İşte ben böyle kazandım Agra hazinesini; siz ise kalkmış, uğruna bedel ödediğim şey ile bir başkasının sefa sürmesine katlanamadım diye, bana adaletten söz ediyorsunuz! Bir hücrede oturup, benim olması gereken para ile keyif çatanları düşünmektense, defalarca idam edilmeyi ya da Tonga’nın zehirli oklarıyla postumu deldirmeyi tercih ederim.”

Small, sabır maskesini çoktan düşürmüştü. Bütün bu sözler ağzından vahşice dökülüyordu, ellerinin ateşli hareketinden, kelepçeleri şıkırdayıp duruyordu. Onun bu hırs ve tutkusunu gördükten sonra artık, bu yaralı mahkûmun peşinde olduğunu öğrenen Binbaşı Sholto’nun, içine düştüğü korkunun temelsiz ve yersiz olmadığını anlayabiliyordum.

Holmes sakince konuştu; “Yalnız şunu unutuyorsun; biz bunların hiçbirini bilemezdik. Senin hikâyeni hiç duymadık, ayrıca senin hakkında adaletin nasıl tecelli ettiğini de bilemeyiz.”

“Pekâlâ bayım, her ne kadar şu an bileklerimde duran şu kelepçelerin nedeni siz olsanız da, bana karşı samimi konuştunuz. Yine söylüyorum, bunun için size kin duymuyorum. Durum gayet açık ve adil. Eğer hikâyemi duymak isterseniz, sizden saklayacak değilim. Tanrı şahidimdir ki, size anlatacaklarım doğrudur. Teşekkür ederim; su bardağını şöyle yanıma koyarsanız, dudaklarım kuruduğunda onunla ıslatırım.

Aslen Worcestershireliyim, Pershore yakınlarında doğdum. Oralara yolunuz düşerse sanırım halen o bölgede Small'lardan bir grup yaşıyor. Oralara gidip bakmayı çok aklımdan geçirdim ama doğrusunu söylemek gerekirse ailem nezdinde hiçbir zaman sevilen biri olmadım, beni gördüklerinde de çok mutlu olacaklarını sanmıyorum. Akrabalarımın hepsi kendi hallerinde, kiliseye gidip gelen, küçük çiftçilerdi, kırsal kesimde iyi tanınan ve güvenilen kimselerdi, bense her zaman biraz serseri tabiatlıydım. Nihayet, on sekiz yaşlarımdayken bir kızla başım belaya girdi, ben de ailemin canını daha fazla sıkmamak için Kraliçe'nin şilinlerini de alarak Hindistan seferine hazırlanan askeri birliğe katıldım.

Ne var ki askerlik öyle çok bana göre bir meslek değildi. Tören adımı atmayı, tüfek tutmayı daha yeni öğrenmiştim, Ganj Nehri'ne yüzmeye gidecek kadar da aptaldım. Şansımdan, o an birliğimizin çavuşu John Holder da benimle beraber sudaydı ve birliğin en iyi yüzücülerinden biriydi. Tam nehrin ortasında bir timsah beni kaptı ve sağ bacağımı diz üstünden itibaren bir cerrah kadar temiz bir şekilde alıverdi. Olayın şokundan ve kan kaybından bayılmışım. Holder beni tutup kıyıya çıkarmasaydı oracıkta boğulacaktım. Bu olay üzerine beş ay hastanede yattım. Baldırıma saplanan bu tahta bacakla taburcu olduğumda, artık ordudan çürüğe çıkarılmıştım. Bu halimle hiçbir aktif işte de çalışamazdım.

Manzarayı gözünüzün önünde bir canlandırın; daha yirmi yaşıma gelmeden işe yaramaz bir kötürüm olmuştum. Çok geçmeden kara talihim bir şansa dönüştü. Oraya çivitotu üreticiliği yapmak için gelen Abelwhite adında bir adam, işçilerinin çalışmasını kontrol edecek bir gözetmene ihtiyaç duydu. Abelwhite, kazadan sonra benimle oldukça fazla ilgilenen alay komutanımızın arkadaşıydı. Neyse, uzun lafın kısası, alay komutanımız bu görev için beni şiddetle tavsiye etti. İş çoğunlukla at sırtında yapılacağı için, bacağım da büyük bir engel olmayacaktı. Sonuçta atın üzengisini tutacak bir ayağım vardı. Tek yapmam gereken, tarla boyunca dolaşıp çalışanları kontrol etmek, çalışmayanları da rapor etmekti. Kazancım güzeldi, kaldığım yer rahattı; tüm bunları düşünerek hayatımın kalan kısmını burada, çivitotu tarlalarında geçirebilirdim. Bay Abelwhite nazik bir adamdı, sık sık kaldığım kulübeye gelir, benimle pipo içerdi. Beyazlar, o gurbet ortamında kendi memleketlerinde olduğundan daha fazla birbiriyle kaynaşıyordu.

Ne var ki hiçbir zaman talih yüzüme uzun uzadıya gülmedi. Aniden, ortada hiçbir emare yokken, büyük isyan patlak verdi. Bir ay boyunca Hindistan

oldukça sakin ve huzurluydu, Surrey gibi, Kent gibi bir yerdi. Ama ardından iki yüz bin kara şeytan sokaklara salınıverdi, ülke tam anlamıyla bir cehennem oldu. Tabii siz bunları zaten benden iyi biliyorsunuzdur baylar, okumak pek benim işim değil. Ben sadece gözümle gördüklerimi biliyorum. Bizim çiftlik, kuzeybatı sınırına yakın, Muttra adı verilen bir mevkideydi. Geceler boyu gökyüzü, yanan evlerin ışığıyla aydınlandı. Gündüzleri ise Avrupalılar, kadınları ve çocukları ile birlikte küçük gruplar halinde arazimizden geçerek, en yakın askeri birliklerin olduğu Agra'ya doğru yol alıyordu. Bay Aberwhite, biraz dikkafalı bir adamdı. Aklınca durumun biraz fazla abartıldığını, olayların aynen çıktığı günkü gibi birden bitivereceğini düşünüyordu. Ülke alevler içinde yanarken verandasında oturuyor, viski ve puro içiyordu. Tabii ben ve Dawson da onunla kalmıştık. Dawson, karısı ile birlikte çiftliğin evrak işlerini ve yönetimini üstlenen arkadaştı. Nihayet bir gün olan oldu. O gün uzaktaki bir tarladaydım, akşamüstü atıma binmiş, yavaş yavaş eve doğru gidiyordum. Birden gözlerim, sarp bir derenin dibinde yatan bir şeylere takıldı. Ne olduğunu anlamak için atımı oraya doğru sürdüm. Birden başımdan kaynar sular boşaldı, gözümün önünde parça parça kıyılmış, Dawson'un karısı duruyordu. Etlerinin bir kısmını çakallar ve vahşi köpekler yemişti. Yolun biraz yukarısında, ileride Dawson yüzüstü cansız yatıyordu. Elinde boş bir revolver vardı. Önünde de dört Hintli asker karşılıklı yatıyordu. Yeniden atıma atladım, hangi yoldan geri döneceğimi düşünüyordum ki, o sırada Abelwhite'ın kulübesinden kesif bir duman yükseldiğini gördüm. Alevler çatıyı kuşatmak üzereydi. Artık patronuma bir faydam dokunmayacağının farkındaydım, üstelik olaya karışırsam kendi canımdan da olacaktım. Bulunduğum yerden, yüzlerce kara ifritin, sırtlarındaki kırmızı pelerinleriyle yanan evin etrafında naralar atarak dansettiklerini görebiliyordum. Birkaçı beni işaret etti, ardından bir çift mermi başımın üstünde vızıldadı; ben de çeltik tarlalarının içinden topukladım. Gece geç saatlerde kendimi Agra'nın güvenli duvarları içinde buldum.

Maalesef orada da öyle ahım şahım bir güvenlik yoktu. Bütün ülke sanki arıların istilasına uğramış gibiydi. Nerede İngilizler küçük gruplar oluştursa, silahları elverdiği ölçüde bulundukları toprağı ellerinde tutmaya çalışıyorlardı. İşin en acı tarafı da; piyadesi olsun, süvarisi olsun, nişancısı olsun, bizim çarpıştığımız bu adamlar bizim eğitip öğrettiğimiz kendi devşirme birliklerimizdi, bizim silahlarımızı kullanıyorlar, bizim borularımızı öttürüyorlardı. Agra'da 3'üncü Bengal Piyadeleri, Sihler, iki süvari birliği ve bir topçu bataryası vardı. Esnaf ve memurlardan oluşmuş bir de gönüllü birlik

bulunuyordu, ben de tahta bacağımla bu birliğe katıldım. Temmuz ayının başlarında isyancıları karşılamak için Şahganj'a gittik ve bir süre sonra onları geri püskürttük, fakat barutumuz bitmişti ve şehre doğru geri çekilmek zorundaydık. Dört bir yandan sadece kötü haber alıyorduk, o şartlarda bu çok normaldi, çünkü haritaya bakarsanız göreceksiniz ki biz olayların tam kalbinde yer alıyorduk. Lucknow, doğu tarafında yaklaşık yüz mil mesafedeydi, Kanpur da aşağı yukarı aynı mesafede, güneydeydi. Haritadaki her noktada yalnızca işkence, cinayet ve zorbalık vardı.

Agra şehri çok büyük bir yerdir. İçi fanatiklerle ve şeytana tapanların bin türlüsüyle doludur. Bir avuç adamımızı da şehrin dar ve kıvrımlı sokaklarında kaybettik. Bu yüzden liderimiz, nehrin karşısına geçti ve Agra'nın eski kalesinde konuşlandı. Siz beyefendiler daha önce o eski kaleyi duydunuz ya da okudunuz mu, bilmiyorum. Çok tuhaf bir yerdir, yaşadığım bunca tuhaflığa rağmen gördüğüm en tuhaf yer orasıdır. Öncelikle devasa boyutlardadır, hektarlarca arazisi vardır. İçinde modern bir kısım vardır, bütün garnizonu, kadınları, çocukları içine alır, ambarlar ve daha başka her şey oradadır ve hepsine yetecek yer vardır. Fakat eski karargâh ile karşılaştırıldığında modern olan kısım çok küçük kalır. Oraya hiç kimse gitmez, akreplere ve çiyanlara terk edilmiştir. Büyük ve terk edilmiş dehlizleri, kıvrımlı geçitleri, içeri ve dışarı kıvrılan koridorları vardır. İnsanların içeride kaybolması işten bile değildir. Bu nedenle oraya gidildiği çok nadirdir, yine de şimdi bile ellerinde meşalelerle içeriyi keşfe çıkan küçük gruplara tek tük rastlayabilirsiniz.

Nehir eski kalenin tam önünden geçer ve kaleyi korur ama yanlarda ve arkada birçok kapı vardır, tabii ki eski karargâhtaki bu kapıların da, yeni birliğin yerleşik olduğu yer gibi korunması gerekiyordu. Adam sayımız binanın dört köşesini korumada ve her silah başına bir adam yerleştirmede yetersiz kalıyordu. Böyleyken, bu sayısız kapıları tutmak için her birine güçlü bir koruma noktası yapmamız imkânsızdı. Biz de kalenin tam ortasında merkezi bir karakol binası düzenledik, sonra da her kapıya bir beyaz adam, iki ya da üç yerli yerleştirdik.

Ben de gecenin belirli saatleri için binanın güneybatı tarafında küçük, izbe bir kapıda görevlendirildim. Emrime de iki Sih süvarisi verdiler. Görevim, yanlış giden bir şeyler olursa tüfeğimi ateşlemekti, umulurdu ki merkez karakoldan yardım zamanında gelsin. Karakolla aramızdaki mesafe rahat iki yüz adım gelirdi, üstüne üstlük bir de bu mesafenin yer yer geçitler ve koridorlardan oluşan bir labirenti andırdığını eklersek, gerçek bir saldırıda

karakoldan zamanında çıkıp gelebilecekleri konusunda ciddi şüphelerim vardı.

Neyse, bu küçük nöbet noktasının benim komutamda olması bana gurur vermişti, çünkü henüz acemi bir erdim, üstelik de tek bacağım yoktu. Nöbet noktasını iki gece emrimdeki Pencaplılarla birlikte korudum. Pencaplılar, uzun boylu ve sert görünüşlü adamlardı, isimleri de Muhammed Singh ve Abdullah Han idi. İkisi de eski askerdi ve Chilian-wallah'ta bize karşı savaşmışlardı. İngilizce'yi iyi konuşuyorlardı ama ben onların dilini çok az anlayabiliyordum. Birlikte durmayı tercih ediyorlardı ve bütün gece o tuhaf Sih diliyle konuşuyorlardı. Bana gelince, ben de kapının dışında duruyor, önümüzden akan geniş, kıvrımlı nehre ve büyük şehrin titrek ışıklarına bakıyordum. Davul ve tamtam sesleri, afyon ve morfinle sarhoş olmuş isyancıların bağırış, çağırışları, düşmanlarımızın gece boyu nehrin karşı yakasındaki varlığını bize bir an olsun unutturmuyordu. Devriye subayı, her şeyin yolunda olduğundan emin olmak için her iki saatte bir bütün nöbet noktalarını geziyordu.

Nöbetimin üçüncü gecesi karanlık ve çamurluydu, şiddetli yağmur yağıyordu. Böyle bir havada kapının önünde saatlerce durmak oldukça can sıkıcıydı. Bizim Sihleri konuşturmak için tekrar ve tekrar çaba sarfettim fakat çok başarılı olamadım. Gece saat iki sularında devriye gelip gitti, gecenin bezginliği biraz olsun açıldı. Adamlarımın benimle konuşmayacağını anlayınca, pipomu çıkardım, sonra onu yakmak için tüfeğimi yere koydum. Bir anda iki Sih, üzerime çullandı. Bir tanesi tüfeğimi kaptığı gibi kafama doğrulttu, diğeri de gırtlağıma kocaman bir bıçak dayadı ve dişlerini sıkarak, eğer hareket edersem boğazımı keseceğine dair yemin etti.

İlk düşüncem bu heriflerin isyancılardan olduğu ve bu hareketin de bir taarruz başlangıcı olduğu yönündeydi. Eğer kapımızı ele geçirirlerse bu kale düşer, kadınlar ve çocuklar da tıpkı Kanpur'da yaşandığı gibi muamele görürlerdi. Belki siz beyler, benim kendi reklamımı yapıyor olduğumu düşünüyor olabilirsiniz, fakat yemin olsun ki bütün bunları düşününce, bıçağın ucunu gırtlağımda hissetmeme rağmen, çığlık atmak üzere ağzımı açtım, belki bu son çığlığım olacaktı ama merkez karakolu da teyakkuza geçirebilecektim. Beni tutan, düşüncelerimi okumuş olacak ki; tam kendimi çığlık atmaya hazırlarken, kulağıma fısıldadı, 'Ses çıkarma. Kale yeterince güvende. Nehrin bu tarafında isyancı köpeklerden kimse yok.' Konuşması oldukça inandırıcıydı, ayrıca eğer sesimi yükseltirsem, öleceğim kesindi, bunu adamın kahverengi gözlerinden okuyabiliyordum. Bu yüzden, benden ne istediklerini öğrenmek için sessizce bekledim.

İçlerinden daha uzun ve daha sert bakışlı olanı, Abdullah Han isimli olan, ‘Dinle beni Sahip” dedi. ‘Ya şimdi bizimle olursun ya da ebediyen susarsın. Mesele tereddüte yer bırakmayacak kadar önemli. Hirstiyanların haçına olan sadakatin adına ya kalbinle ve ruhunla beraber bize katılacaksın ya da cesedin bu gece hendeğe atılacak, bizlerse isyancı ordusundaki kardeşlerimize katılacağız. Bu ikisinin ortası bir yol yok. Hangisini seçeceksin, ölüm mü, yaşam mı? Karar vermen için yalnızca üç dakika verebiliriz, zaman geçiyor, yeni devriye gelmeden bu işin bitmesi lazım.’

‘Nasıl karar verebilirim ki?’ dedim. ‘Benden ne istediğinizi bile söylemediniz. Fakat size söyleyeyim, eğer konu, kalenin güvenliğine aykırı bir şeyse, bununla işim olmaz, bıçağını hemen boğazıma saplayabilirsin.’

‘Kaleyle ilgili değil,’ dedi. ‘Sadece hemşehrilerin buraya ne yapmak için geldilerse onu yapmanı, zengin olmanı istiyoruz. Bu gece bizden biri olursan, şu yalın bıçak üzerine ve şimdiye kadar hiçbir Sih’in çiğnemediği üçlü yeminle yemin ederiz ki, ganimetten hakkın olan payı alacaksın. Daha açık söylenemezdi.’

‘Fakat bu hazine neyin nesidir?’ dedim. ‘Yeter ki bana nasıl yapılacağını gösterin, zengin olmaya en az sizin kadar ben de hazırım.’

‘Öyleyse yemin edeceksin,’ dedi, ‘babanın kemikleri üzerine, annenin şerefi üzerine, inandığın haç üzerine, ne bugün ne de yarın bize el kaldırmayacağına ve aleyhimizde konuşmayacağına yemin edeceksin.’

‘Yemin ediyorum,’ diye cevapladım. ‘Kalenin tehlikeye düşmemesi şartıyla.’

‘O zaman dostum, ben de yemin ediyorum ki dördümüz arasında eşit olarak bölünecek olan hazinenin dörtte birini alacaksın.’

‘Fakat burada üç kişi var.’ dedim.

‘Yoo, Dost Ekber de payını alacak. Onları beklerken sana hikâyeyi anlatabiliriz. Muhammed Singh, sen de kapıda dur da, geliyorlar mı, bak. Evet, her neyse Sahip, bunu sana anlatıyorum, çünkü bir Feringhee[17]’nin nezdinde yemin bağlayıcıdır, bu yüzden sana güvenebiliriz. Eğer sen yalancı bir Hindu olsaydın ve onların yalan yanlış tapınaklarındaki bütün tanrılara yemin etseydin, yine de kanın bıçağıma bulaşır, cesedin de suya kavuşurdu. Ancak biz Sihler İngilizleri, İngilizler de biz Sihleri bilir. Öyleyse söyleyeceklerime

kulak ver:

Kuzey eyaletlerinde zenginliği çok, toprakları az bir raca var. Babasından çok şey kalmış, kendisi de bunların üstüne servetler eklemiş, biraz düşük tabiatlı biri olduğu için altınlarını harcamak yerine, biriktirmeyi yeğlemiş. Olaylar çıkınca hem aslanla hem de kaplanla arkadaş olmak istemiş, yani hem İngilizlerle, hem de Hindularla… Çok geçmeden bakmış ki beyazlar her yerde ölüyor, beyazların sonunun geldiğini düşünmüş. Yine de dikkatli bir adam olarak, ne olursa olsun, servetinin yarısı yine kendi elinde kalsın diye planlar yapmış. Altın ve gümüş olanlarını sarayının mahzenlerinde bırakmış, ancak en değerli taşlarını, en seçkin incilerini demir bir sandığa koymuş ve tüccar süsü verdiği güvenilir bir hizmetçisiyle Agra'daki kaleye yollamış ki bölge tamamen huzura kavuşuncaya kadar orada dursun. Böylece eğer isyancılar kazanırsa, parası kendinde kalacak, eğer İngilizler bölgeyi ele geçirirse, bu sefer de mücevherlerine bir şey olmamış olacak. Servetini böyle böldükten sonra Hinduların tarafına geçmiş, çünkü kendi bölgesinde onlar daha güçlü. Dikkatini çekerim Sahip, böyle yaparak malını, mülkünü, bir nevi garanti haline almış oluyor.

İşte bu Ahmet adıyla dolaşan sözde tüccar, şu an Agra şehrinde ve kaleye girmenin yollarını arıyor. Yanında da seyahat arkadaşı olarak benim üvey kardeşim Dost Ekber var ve onun bu sırrını biliyor. Dost Ekber bu gece Ahmet'e, kalenin arka kapılarından birinden onu içeri sokma sözü verdi, bu amaçla da bu kapıyı seçti. Şimdi buraya gelecek, burada Muhammed Singh ve beni bekler bulacak. Mekân ıssız, kimse de geldiğini görmeyecek. Bu saatten sonra dünya Tüccar Ahmet'ten haber alamayacak, fakat racanın büyük hazinesi bizim aramızda bölünecek. Buna ne diyorsun, Sahip?'

Worcestershire'de bir insanın hayatı büyük ve kutsal bir şey olarak görülür; fakat dört bir yanında ateş ve kan varsa ve her köşe başında ölümlerle karşılaşmaya alıştıysan durum çok farklı oluyor. Tüccar Ahmet'in yaşaması ya da ölmesi benim için hava kadar hafif bir şeydi ama hazine hakkındaki bu konuşmalardan sonra bu iş aklıma yattı. O servetle memleketimde neler yapabileceğimi düşündüm; serseri, aylak diye tanıdıkları kişi cepleri dolusu altınlarla geri döndüğünde nasıl da bakakalacaklardı. İşte bu düşüncelerle zaten ikna olmuştum, ne var ki tereddüt ettiğimi düşünen Abdullah Khan, beni ikna etmek için meseleyi daha da açıyordu:

'Bir düşün Sahip,' dedi, 'bu adamı İngiliz ordusu yakalasa ya asar ya da

vurur, mücevherler de devlete kalır, kimseye de bir Rupi faydası olmaz. Şimdi onu yakalayan biz olacağımıza göre, neden geri kalanını da biz üstlenmeyelim? Mücevherler ha ordunun hazinesinde olmuş, ha bizde olmuş. Her birimizi yeterince zengin ve büyük yapacak kadar para var orada. Kimse de ne olduğunu bilmeyecek, zaten bütün dünyadan ilişiğimiz kesik durumda. Bundan iyi ne olabilir? Tekrar soruyorum Sahip, bizimle misin? Eğer değilsen sana da düşman muamelesi yapacağız.'

'Tüm kalbim ve ruhumla, sizinle beraberim.' dedim.

'Güzel,' dedi ve tüfeğimi bana geri verdi. 'Gördüğün gibi bir sözünle sana güveniyoruz. Biz de kendi sözümüzü çiğnemeyeceğiz. Şimdi oturup kardeşimin ve tüccarın gelişini beklemeliyiz.'

'Kardeşin biliyor mu bizim ne yapacağımızı?' diye sordum.

'Plan onun planı. O planladı. Şimdi kapıya, Muhammed Singh'in yanına gidelim de, birlikte gözetleyelim.'

Yağmur hala kararlı bir şekilde yağıyordu, yağmur mevsiminin başlangıcıydı zaten. Gökyüzünden, kahverengi, yüklü bulutlar sürüklenerek geçiyordu, bir taş atımı mesafeden fazlasını görmek zordu. Kapımızın önünde derin bir hendek uzanıyordu, fakat içindeki su büyük oranda kurumuştu ve atlayarak karşıya kolayca geçilebilirdi. Orada bu iki vahşi Pencaplı ile birlikte dikilip, eceline doğru gelmekte olan adamı beklemek benim için oldukça tuhaf bir duyguydu.

Ansızın gözüm hendeğin diğer tarafında sönük bir fener ışığına takıldı. Işık tepecikler arkasında kayboldu, sonra yeniden göründü ve yavaş yavaş bize doğru gelmeye başladı.

'İşte oradalar!' diye bağırdım.

Abdullah kulağıma fısıldadı: 'Onu sen durduracaksın, aynı konuştuğumuz gibi. Onu korkutacak hareketler yapma. Onu bizimle içeri yolla, sen burada nöbet tutarken biz geri kalan kısmı hallederiz. Feneri hazır et, böylece onun gerçekten beklediğimiz kişi olup olmadığını anlayalım.'

'Işık karşıdan titreyerek ilerliyordu, bir duruyor, bir yürüyordu, sonunda hendeğin karşı tarafında iki karanlık siluet gördüm. Hendek köprüsünü indirdim, çamur üstünden karşıya geçtiler, onları durdurmadan önce, kapıya doğru yarı yola kadar ilerlemelerini bekledim. Sert bir sesle bağırdım: 'Kim var orada?'

Cevap geldi: ‘Biz dostuz.’ Fenerimi çıkardım ve onlara doğru tuttum. İlk gelen neredeyse kemerine kadar inen uzun siyah sakallarıyla dev gibi bir Sih’ti. Laf aramızda, daha önce böyle uzun bir adam hiç görmemiştim. Diğeri kısa, şişman, yuvarlak bir herifti, başında büyük, sarı bir sarık vardı. Elinde de omuz atkısına sarılı bir bohça vardı. Korkuyor gibi görünüyordu, elleri sıtmalı gibi titriyor, iki parlak, küçük ve kırpışan gözle kafasını bir sağa, bir sola çeviriyordu. Bu haliyle kafasını deliğinden korka korka çıkaran bir fareyi andırıyordu. Onu öldürme fikri içimi titretti, fakat hazineyi düşününce kalbim, içimde taş gibi sertleşti. Yüzümün beyaz olduğunu görünce, neşeyle küçük bir çığlık attı, sonra da koşarak bana doğru geldi.

Nefes nefese, ‘Koruyun beni, Sahip,” dedi. ‘Zavallı tüccar Ahmet’i koruyun. Rajputana’dan geliyorum, Agra kalesine sığınmak istiyorum. İngiliz Ordusu’nun tarafındayım diye soyuldum, dövüldüm ve her şeyime el konuldu. Ne güzel bir gece ki ben ve zavallı eşyalarım yeniden güvendeyiz.

‘O bohçada ne var?’ diye sordum.

‘Demir bir kutu,’ diye cevap verdi. ‘Başkaları için hiçbir değer ifade etmeyen ama kaybedersem beni çok üzecek bir iki aile yadigârı var içinde. Ben dilenci filan değilim, sizi ödüllendiririm, genç Sahip, komutanınızı da, yeter ki bana ihtiyacım olan sığınmayı sağlayın.’

Adamla daha fazla konuşacak kadar kendime güvenmiyordum. O şişman, korku dolu yüzüne baktıkça, onun kanını akıtacağımız fikri bana daha zor gelmeye başladı. En iyisi bu duygulardan sıyrılmaktı.

‘Onu merkez karakoluna götürün.’ dedim. İki Sih iki yanından adama yaklaştı, dev cüsseli olan da arkalarına düştü, beraber kapıdan girdiler. Adam ölümle çepeçevre sarılmıştı. Bense elimde fenerle kapıda kaldım.

Issız koridorlarda çınlayan ölçülü ayak seslerini duyuyordum. Derken aniden ayak sesleri, yerini boğuşma bağrışma ve soluma seslerine bıraktı. Bir süre sonra korkutucu bir şekilde benim bulunduğum tarafa doğru nefes nefese koşturan birinin seslerini duydum. Fenerimi uzun ve düz geçide doğru çevirdim, gelen o şişman adamdı, rüzgâr gibi koşuyordu, yüzü kan içindeydi, hemen arkasında da elinde parlayan bir bıçakla kaplan gibi sıçrayarak koşan siyah sakallı dev Sih vardı. Bu küçük tüccar kadar hızlı koşanına rastlamadım. Sih ile arasını açıyordu, beni de geçip dışarı çıkabilirse, kendisini kurtaracaktı. Kalbim ona karşı yumuşamıştı ama tekrar hazineyi düşününce

yeniden serteldi, katılaştı. Tam yanımdan geçiyordu ki tüfeğimi bacaklarının arasına savurdum, o da vurulmuş bir tavşan gibi yerde iki kez yuvarlandı. Ayağa kalkmasına fırsat vermeden Sih, üzerine çullandı ve bıçağını yan taraftan iki kez sapladı. Adam ne çığlık attı, ne inledi ne de hareket etti, düştüğü yerde öylece kaldı. Sanırım düştüğü anda boynunu kırdı. Görüyorsunuz baylar, sözümü tutuyorum. Size işin tüm yönlerini lehime olsun olmasın, olduğu gibi anlatıyorum."

Durdu, Holmes'in onun için hazırladığı viski ve suya doğru kelepçeli elleriyle uzandı. İtiraf etmeliyim ki o an kendi adıma ona karşı azami derecede nefret duymuştum. Sadece bulaştığı bu soğukkanlı cinayetten dolayı değildi bu, belki daha çok anlatış üslubundaki küstahlık ve lakaytlıktan dolayı idi. Onun için ne ceza verilecek olursa olsun, ona acımamı ya da sempati duymamı bekleyemezdi benden. Sherlock Holmes ve Jones, elleri dizlerinin üstünde oturuyor, hikâyeyi büyük bir ilgiyle ve derinlemesine dinliyorlardı, fakat ikisinin de yüzünde aynı tiksinti ifadesi vardı. Small bunu anlamış olacak ki, konuşma ilerledikçe sesinde daha çok meydan okuma havası seziliyordu.

"Bütün bu olanlar çok kötü şeylerdi," dedi. "ama merak ediyorum, kaç kişi benim yerimde olsa, bıçağı gırtlağına yiyeceğini bildiği halde, hazineden bir pay almayı reddedebilirdi? Ayrıca adam kaleye girdiğinde, ya ben ölecektim ya da o… Eğer adam kaçmış olsaydı, bütün iş açığa çıkacaktı, ben de mahkemeye çıkarılacak ve büyük olasılıkla kurşuna dizilecektim, bilirsiniz, böyle zamanlarda insanlar pek merhamet göstermezler."

"Hikâyeye devam et." dedi Holmes, kısaca.

"Sonra onu Abdullah, Ekber ve ben içeri taşıdık. Kısa bir adam olduğu için oldukça hafifti. Muhammed Singh, kapıda nöbet tutuyordu. Adamı Sihlerin önceden hazırladığı bir yere götürdük. Biraz uzakta, kıvrımlı bir geçidin, büyük bir meydana açıldığı bir yerdi. Buradaki tuğla duvarlar ufalanıyordu. Toprak zemin bir yerde doğal bir mezar oluşturacak şekilde çökmüştü. Tüccar Ahmet'i oraya koyduk, üzerini gevşek tuğlalardan koyarak kapattık. Bundan sonra da hep beraber hazineye doğru döndük.

Hazine ilk saldırıya uğradığı yerde düşürdüğü gibi öylece duruyordu. Sandık da işte şu masanızın üstünde duran sandığın ta kendisiydi. Üst kısmında oyularak yapılmış kulba ipekten bir iplikle asılmış bir de anahtar vardı. Sandığı açtık, fenerimizi sandığın içine doğru tuttuğumuzda, aynı Pershore'de küçük bir delikanlı iken okuduğum ve düşündüğüm gibi bir değerli taşlar

yığını ile karşılaştık. Onlara bakmak gözlerimizi kamaştırıyordu. Gözlerimize böylesine bir ziyafet çektirdikten sonra, hepsini dışarı çıkardık ve içindekilerin bir listesini yaptık. Sandıkta yüz kırk üç tane birinci kalite elmas vardı, bunların bir tanesinin de dünyanın ikinci büyük değerli taşı olan 'Büyük Mogul'[18] olduğuna inanıyorum. Doksan yedi tane iyi kalite zümrüt vardı. Yüz yetmiş tane yakut vardı ama bir kısmı küçüktü. Kırk tane lal taşı, iki yüz on tane safir, atmış bir adet akik, çok fazla sayıda beril, damarlı akik, kedigözü, turkuaz ve diğer taşlar vardı. Bazılarının adını o zamanlar bilmiyordum, sonradan bu taşlara karşı oluşan merakla öğrendim. Bunun yanında, yaklaşık üç yüz tane çok iyi kalite inci vardı, bunlardan on iki tanesi altın bir taç üzerine işlenmişti. Bu arada, yeri gelmişken söyleyeyim; hazineyi yeniden ele geçirdiğimde bu son söylediklerim sandıkta yoktu.

Hazinemizi saydıktan sonra tekrar sandığa yerleştirdik ve Muhammed Singh'e göstermek üzere kapıya götürdük. Sonra sırrımıza ve birbirimize sadık kalacağımıza dair yeniden resmen yemin ettik. Ülke yeniden huzura kavuşuncaya dek onu güvenli bir yere saklayıp, sonra aramızda bölüştürmeye karar verdik. Hazineyi aynı gün bölüştürmenin bir mantığı yoktu, çünkü eğer bu değerli taşlar üzerimizde bulunursa büyük şüpheye yol açardı. Zaten kalede bunları koyabileceğimiz özel bir yerimiz yoktu. Bu yüzden sandığı, cesedi gömdüğümüz dehlize taşıdık, orada en sağlam duvarın belirli tuğlalarının altında bir çukur kazdık ve hazineyi içine koyduk. Hazineyi gömdüğümüz noktayı dikkatlice not aldık. Ertesi gün de ben her birimize birer tane verilmek üzere dört tane plan çizdim, sonra da her birimizin hepimiz için yemin ettiğini, münferit hareket etmeyeceğimizi belirtmek üzere çizdiğim planların altına dördümüzün imzalarını attırdım. Elimi kalbime koyarak, bütün içtenliğimle söyleyebilirim ki, bu yemini asla çiğnemedim.

Baylar, artık size Hint ayaklanmasının nasıl sonuçlandığını anlatmama gerek yok herhalde. Wilson Delhi'yi alıp, Sör Colin, Lucknow'u kurtarınca, isyanın belkemiği kırıldı. Akın akın taze birlikler geldi ve Nana Sahib hudutlardaki nüfuzunu yitirdi. Albay Greathed komutasındaki bir birlik Agra'ya gelerek orayı asilerden temizledi. Ülke yavaş yavaş huzura kavuşuyor görünüyordu, bizler de güven içinde avantadan payımızı alıp gitmenin hayallerini kurmaya başlamıştık. Ancak bir anda hepimiz Ahmet'in katilleri olarak tutuklanınca umutlarımız suya düştü.

Olay şöyle gelişti; Raca, Ahmet'e mücevherleri vermişti, çünkü Ahmet, güvenilir bir adamdı. Fakat doğunun insanı biraz şüpheci olur; bu raca da belki

ilkinden daha güvenilir ikinci bir adamını gizlice ilkinin ardından hafiyelik yapmak üzere görevlendirmiş. İkinci adam, Ahmet'e kendini göstermemesi, bir gölge gibi onu takip etmesi konusunda sıkı sıkıya tembihlenmiş. Sonuç olarak o gece de Ahmet'i takip etmiş ve kapıdan girdiğini görmüş. Tabii ki Ahmet'in kaleye sığınma talebinin olumlu karşılandığını düşünmüş. Ertesi gün kendisi de sığınma başvurusu için geldiğinde, Ahmet'in izine rastlayamamış. Bu durum ona çok ilginç gelmiş ve karakol çavuşuyla konuşmuş, o da bunu kumandanın kulağına duyurmuş. Derinlemesine bir araştırmadan sonra ceset bulunmuş. Böylece tam her şey yolunda, emniyetteyiz derken, dördümüz de tutuklanıp cinayetten yargılanmak üzere mahkemeye çıkarıldık. Üçümüz, o gece kapıyı tutan kişiler olduğumuz için, dördüncüsü de maktulün yol arkadaşı olduğu bilindiği için… Duruşmada mücevherlerle ilgili tek kelime sorulmadı. Çünkü raca görevinden alaşağı edilmişti ve Hindistan'dan sürülmüştü. Mücevherler konusunda bilgisi ya da ilgisi olan kimse kalmamıştı. Ne var ki cinayet, bütün boyutlarıyla açığa çıkmış ve dördümüzün de bu işte parmağı olduğu kanıtlanmıştı. Üç Sih, ömür boyu hapse mahkûm edildi, ben de idama; fakat sonradan cezam diğerleri gibi ömür boyu hapse çevrildi.

Kendimizi içinde bulduğumuz durum gerçekten tuhaf bir durumdu. Dördümüzün de ayakları zincirliydi ve bir daha dışarı çıkma ihtimalimiz görünmüyordu. Öte yandan taşıdığımız sır, bir kullanabilsek, hepimizi saraylarda yaşatacak kadar değerliydi. Dışarıda muhteşem bir servet hazır vaziyette, sadece gidip almanı beklerken, yiyecek biraz pirinç, içecek biraz su bulabilmek uğruna kanı beş para etmez görevlilerin sille ve tokatlarına dayanmak, kafayı yemen için yeterdi de artardı bile. Bu durum beni de delirtebilirdi, fakat ben her zaman sabırlı bir adam olmuşumdur, bu yüzden kendimi tuttum ve zamanımı bekledim.

Sonunda o gün geldi gibi gözüküyordu. Agra'dan Madras'a, oradan da Andaman Adaları'ndaki Blair adasına gönderildim. Bu yerleşimde çok az beyaz tutuklu vardı, ben de baştan beri iyi hal gösterdiğimden, orada bir nevi imtiyaz kazandım. Harriet Dağı'nın eteklerinde küçük bir yer olan Hope Town'da bana bir baraka verdiler ve beni büyük oranda kendime bıraktılar. Burası bunaltıcı, sıtmalı bir yerdi, hepsinin ötesinde de etrafımız, insan eti yiyen yerlilerle doluydu. Hepsi de bir açığımızı yakalasa bize zehirli oklarından atmak için sabırsızlanıyordu. Kazı, yol yapımı, yer elması ekimi gibi bir düzine yapılacak iş vardı, dolayısıyla bütün gün yeterince meşguldük, akşamları ise kendimize ayırdığımız az da olsa bir zaman vardı. Diğer şeylerin

yanında, doktora ilaç hazırlamayı öğrendim, bu sayede tıp konusunda ondan yüzeysel de olsa bir şeyler kaptım. Her zaman oradan kaçış için bir şans arayışım devam etti. Ne var ki en yakın kara parçasına yüzlerce mil uzaktaydık. Üstelik bu denizlerde yok denecek kadar az rüzgâr vardı; bu nedenle oradan kaçmak çok zor bir işti.

Dr. Somerton, çevik, sportmen bir gençti, diğer genç subaylar onun odasında toplanır ve akşamları kâğıt oynarlardı. Benim ilaçları hazırladığım muayenehane, onun oturma odasının hemen yanındaydı. Aramızda küçük bir pencere vardı. Genellikle kendimi yalnız hissettiğim zaman, muayenehanedeki lambayı söndürür, sonra orada durup, konuşmalarını dinler, oyunlarını izlerdim. Ben kendim de kâğıt oyunlarını çok severim, oyunu seyretmek de neredeyse oynamak kadar keyif veriyordu bana. Yerel birliklere komuta eden Binbaşı Sholto, Yüzbaşı Morstan ve Teğmen Bromley Brown, doktorun kendisi, bir de iki üç tane hapishane memuru olurdu odada. Hepsi de hilebaz, cingöz tiplerdi. Her akşam onlar için küçük bir parti havasında geçerdi.

Çok geçmeden bir şey dikkatimi çekti. Her zaman askerler yeniliyor, siviller kazanıyordu. Yani hile filan vardı demek istemiyorum ama hep öyle oluyordu. Bu hapishane memurları, Andaman'a geldiklerinden beri kâğıt oynamaktan başka bir şey yapmamışlardı, bu nedenle bir noktaya kadar birbirlerinin oyun tarzını artık ezberlemişlerdi. Askerler ise oyunu zaman geçsin diye, umursamadan oynuyorlardı. Her geçen gece bizim askerlerin parası suyunu çekti, paralar bittikçe de daha gayretli oynamaya başladılar. Bunların içinde Binbaşı Sholto tam bir masa kekliğiydi. Başlangıçta masaya kâğıt para ve altın koyuyordu, zamanla hem de büyük meblağlarda senetler koymaya başladı. Bazen bir iki oyunda kazandığı da oluyordu, bu durum onu yüreklendiriyor, sonra eskisinden de beter ütülüyordu. Bütün gün barut fıçısı gibi dolaşıyor, sonra da normalin üstünde miktarlarda içki içiyordu.

Bir gece öncekilerden de fazla kaybetti. O ve Yüzbaşı Morstan, sallanarak odalarına doğru giderken ben barakamdaydım. İkisi candan arkadaşlardı, yedikleri içtikleri ayrı gitmezdi. Binbaşı, kaybettiği paralardan dem vuruyordu:

'Her şey bitti, Morstan,' diyordu, barakamın önünden geçerlerken, 'Ben bitmiş bir adamım, varımı yoğumu alacaklar.'

'Saçmalama eski dostum!' dedi diğeri, omzuna vurarak: 'Ben de feci bir sille yedim ama…' Duyabildiğim yalnızca bu kadardı, fakat bu kadarı beni düşündürmeye yetti.

İki gün sonra Binbaşı Sholto sahilde dolaşıyordu; bu onunla konuşmak için iyi bir şanstı, ben de bu şansı değerlendirdim:

‘Size bir şey danışmak istiyorum binbaşım,’ dedim.

Purosunu eline alarak, ‘Söyle bakalım, neymiş, Small’ dedi.

‘Gizli bir hazine var desem, onu kime emanet edebilirim? Yarım milyon değerinde bir hazinenin nerede olduğunu biliyorum, onu ben kullanamadığıma göre, düşündüm de, onu uygun otoritelere devretsem, belki mahkûmiyet süremi kısaltırlardı.’

‘Yarım milyon mu, Small?’ dedi heyecanla, ciddi olup olmadığımı anlamak için gözlerimin içine sertçe baktı.

‘Evet, tam o kadar efendim, mücevherler ve incilerden oluşan bir servet. Orada öylece yatıyor, gelip alacak kişiyi bekliyor. En ilginç olanı da, gerçek sahibi şu an sürgünde, mülkünden uzaklarda, yani kim gelip alırsa servet onun.’

‘Devlete vermek lazım, Small,’ diye kekeledi, ‘devlete…’ Konuşmalarında tereddütlü bir hava vardı, tam manasıyla anladım ki onu ele geçirmiştim.

‘Öyleyse efendim, bu bilgiyi Generale mi vermeliyim?’ diye sakince sordum.

‘Yani aceleci de davranmamalısın, yoksa pişman olabilirsin. Bana her şeyi anlat, Small, tüm ayrıntıları ver.’

Ona bütün hikâyeyi anlattım, tabii ki yerleri tam olarak öğrenmesini engelleyecek şekilde küçük değişikliklerle… Sözüm bittiğinde, düşüncelere dalmış bir şekilde ayağa kalktı. Dudaklarının titrediğini, içinde bir mücadele yaşadığını görebiliyordum.

‘Bu çok önemli bir mesele, Small.’ dedi en sonunda. ‘Kimseye bundan bahsetmemelisin, çok yakında seninle yeniden görüşeceğim.’

İki gece sonra o ve arkadaşı Yüzbaşı Morstan, gece yarısı ellerinde bir fenerle barakama geldiler.

‘Yüzbaşı Morstan’a da o hikâyeyi kendi ağzınla anlatmanı istiyorum, Small’ dedi.

Ben de aynen Binbaşı Sholto’ya anlattığım hikâyeyi tekrar anlattım.

‘Gerçek bir hikâyeye benziyor, ha?’ dedi, ‘Harekete geçmeye yetecek kadar sağlam bir hikâye mi sence?’ Yüzbaşı Morstan başını salladı.

‘Bana bak Small,’ dedi binbaşı, ‘bu mesele hakkında arkadaşımla birlikte epey konuştuk ve bu senin sırrının bir devlet meselesi olduğuna karar verdik, fakat sonuçta bunun kararını verecek olan sensin, bu konuda en iyi kararı verecek güce de sahipsin. Sorulacak soru şu; bunun için ne karşılık istiyorsun? İstediğin şeyi gerçekleştirmek isteriz, en azından bunun için çaba gösteririz, tabii şartlarda anlaşırsak.’ Serinkanlı ve umursamaz bir edayla konuşmaya çalışıyordu ama gözleri hırs ve heyecanla parlıyordu.

‘Neden olmasın baylar,’ dedim. Ben de onun kadar heyecanlıydım ama soğukkanlı görünmeye çalışıyordum. ‘benim durumumda olan birinin yapabileceği tek pazarlık var. Sizden özgürlüğümü istiyorum, diğer üç arkadaşımın da tabii… O zaman biz de sizi ortak olarak alırız ve aranızda bölüşmeniz için beşinci bir pay veririz.’

‘Hmm,’ dedi, ‘beşinci bir pay ha! Bu çok cazip değil.’

‘Her birinize elli bin düşer.’ dedim.

‘Ama sizi nasıl serbest bırakacağız? Sen de biliyorsun ki istediğin, imkânsız bir şey.’

‘O kadar da değil,’ dedim, ‘en ince ayrıntısına kadar düşündüm ben. Kaçışımıza tek engel, seyahatimize uygun bir tekne bulamamak, bir de tabii bu kadar uzun bir seyahate yetecek erzak konusu var. Kalküta ya da Madras’ta tam bizim amacımıza hizmet edecek bir sürü küçük yat var. Bir tanesini getirirsiniz. Gece yata binecek şekilde planımızı yaparız. Bizi Hindistan sahili boyunca bir yerde bırakırsanız, size düşeni yapmış olursunuz.’

‘Bir tek sen olsaydın,’ dedi.

‘Ya hep ya hiç!’ dedim. ‘Biz bu uğurda yemin ettik. Dördümüz de her zaman ortak hareket ederiz.’

‘Gördün mü Morstan,’ dedi, ‘Small sözünün eri bir adam. Arkadaşlarından vazgeçmiyor. Bence ona tam manasıyla güvenebiliriz.’

‘Bu pis bir iş,’ dedi diğeri. ‘dediğin gibi olsa bile, alacağımız para, göze aldığımız riski karşılamalı.’

‘Pekâlâ Small,’ dedi binbaşı, ‘sanırım bir görüşüp sana dönsek iyi olacak.

Tabii önce hikâyenin doğruluğunu araştırmamız gerek. Sandığın nerede olduğunu bana söyle, ben de yıllık iznimi alayım, Hindistan'a gideyim, hadiseyi bir araştırayım.'

'Ağır olun,' dedim. O heyecanlandıkça ben sakinleşiyordum. 'Diğer üç yoldaşımın iznini almalıyım. Dediğim gibi, ya dördümüz ya hiç...'

'Saçmalama!' diye atıldı. 'Üç tane siyah herifin bizim anlaşmamızla ne alakası var?'

'Siyah ya da mavi,' dedim, 'onlar da benimle beraber anlaşmanın içinde ve hep beraber gideceğiz.'

Sonra Muhammed Singh, Abdullah Khan ve Dost Ekber'in de hazır olduğu ikinci bir toplantı yaptık. Meseleyi yeniden masaya yatırdık, sonunda bir anlaşmaya vardık. Biz iki subaya Agra kalesindeki o bölgeyi gösteren çizimleri verecek ve hazinenin bulunduğu duvarı işaretleyecektik. Binbaşı Sholto da hikâyemizin doğruluğundan emin olmak için Hindistan'a gidecekti. Eğer sandığı bulursa orada bırakacak ve bize seyahat için tam tekmil hazırlanmış bir yat gönderecekti. Yat, Rutland Adası'nda bekleyecekti. Biz onunla Agra'ya gidecektik, sonra Sholto da aynı yatla görev yerine dönecekti. Sonra Yüzbaşı Morstan izin alacak, bizimle Agra'da buluşacaktı. Hazineyi son haliyle orada paylaşacaktık. Morstan hem binbaşının payını, hem de kendi payını alıp gidecekti. Bütün bu anlaşmayı, akla gelebilecek ve dudaktan dökülebilecek bütün yeminleri ederek tescilledik. Bütün gece, kâğıt ve mürekkep elimde, çizdim durdum, sabah tam anlamıyla hazır iki çizelge vardı elimde. Altında dördümüzün imzası vardı: Abdullah, Ekber, Muhammed ve ben.

Evet baylar, sizi uzun hikayemle sıktım, biliyorum, dostum Bay Jones, beni bir an önce kodese tıkmak için sabırsızlanıyor. Elimden geldiğince özetlemeye çalışacağım. Hain Sholto Hindistan'a gitti, fakat bir daha asla gelmedi. Yüzbaşı Morstan daha sonra bana bir posta vapurunun yolcu listesinde Sholto'nun adını gösterdi. Güya amcası ona yüklü bir miras bırakarak vefat etmişti. Bunun üzerine ordudan ayrılmıştı. Bizi kandırdığı gibi diğerlerini de kandırmakta sakınca görmüyordu. Kısa süre sonra Morstan da Agra'ya gitti, tahmin ettiğimiz gibi hazine yerinde yoktu. Alçak herif tamamını alıp gitmişti, üstelik de bizim sırrımızın karşılığında verdiği hiçbir sözü yerine getirmeden.

O günden sonra sadece intikam için yaşadım. Gündüz düşüncelerimde, gece

rüyalarımda intikam vardı. Bu benim için ezici, tüketici bir tutku oldu. Kanunlar da, idam edilmek de umurumda değildi artık. Kaçıp gitmek, Sholto'nun izini sürmek, ellerimi gırtlağına dayamak tek düşüncem olmuştu. Sholto'yu gebertme fikri yanında, Agra hazinesi bile küçük geliyordu gözüme.

Hayatım boyunca kafama koyduğum birçok şey oldu ve bunların hepsini gerçekleştirdim. Fakat bunu gerçekleştirmek için uzun ve sıkıntı dolu yıllar geçmesi gerekti. Tıp konusunda bir miktar tecrübe edindiğimi söylemiştim. Bir gün Dr. Somerton, hummaya tutuldu ve yataklara düştü. O sırada bir grup mahkûm Andaman Adası'nın küçük yerlilerinden birini ormanda yakalamış. Yerli, hastaydı ve ölmek üzereydi. Ölmek için de kendine tenha bir yer seçmişti. Genç bir yılan kadar tehlikeli görünüyordu ama onun bakımını üstlendim ve iki ay içinde kalkıp yürüyecek hale getirdiğim için bana karşı sevgi beslemeye başladı, artık ormana geri dönmek istemiyor, sürekli barakamın etrafında geziyordu. Dilini de bu sayede biraz öğrenmem, onu bana daha sıkı bağladı.

Tonga; adı buydu, iyi bir denizciydi ve büyük, geniş bir kanosu vardı. Kendini bana adadığını ve bana hizmet etmek için her şeyi yapabileceğini anlayınca, kaçış şartlarının oluştuğunu anladım. Bu fikrimi onunla paylaştım. Kanosunu bir gece nöbetçilerin olmadığı terk edilmiş bir iskeleye getirecek, beni oradan alacaktı. Ayrıca yanına bol miktarda içme suyu, yine bol miktarda yer elması, Hindistan cevizi ve patates almasını tenbihledim.

Küçük Tonga, saf ve güvenilir biriydi. Hiçkimse kendine yoldaş olarak onun kadar sadık birini bulamazdı. Kararlaştırdığımız gece botuyla iskeledeydi. Şans bu ya, o gün gardiyanlardan biri iskeleye gelmişti; bana hakaret etmek ve beni yaralamak için hiçbir fırsatı kaçırmayan adi bir Peştun'du. Ondan intikam almak için de bir fırsat kolluyordum, o fırsatı da işte yakalamıştım. Sırtı bana dönük şekilde sahilde duruyordu, omzunda da karabinası asılıydı. Beynini dağıtmak için bir taş aradım ama bulamadım. Derken aklıma acayip bir fikir geldi, halen kullanabileceğim bir silahım vardı. Karanlıkta yere oturdum ve tahta bacağımı yerinden söktüm. Üç uzun sekmede hemen arkasına varmıştım. Beni fark edince karabinasını omzuna dayadı ama öyle sert vurdum ki kafatasının ön tarafı olduğu gibi içine göçtü. Tahtanın vurduğum kısmı yarıldı, bakın, burada hâlâ izi duruyor… Tek bacakla dengemi koruyamadığım için ikimiz birlikte yere düştük, ayağa kalktığımda o hâlâ hareketsiz yatıyordu. Doğru bota gittim, bir saat içinde açık denize çıkmıştık. Tonga, silahları ve tanrıları da dâhil dünya namına bütün mamelekini yanına almıştı. Diğer

şeylerin yanı sıra, uzun bir bambu mızrağı ve Andaman usulü hindistancevizi ağacından örülmüş bir hasır örtüsü vardı. On gün boyunca şansımıza güvenip, kürek çektik durduk. On birinci gün, Singapur'dan Cidde'ye giden ve Malezyalı hacıları taşıyan bir ticaret gemisi bizi aldı. Gemi oldukça kalabalıktı, Tonga ve ben de kısa sürede aralarına girmeyi başardık. Bir iyi özellikleri varsa o da: seni rahat bırakıyorlar ve hiç soru sormuyorlardı.

Şimdi küçük dostumla yaşadığımız tüm maceraları anlatmaya kalksam, pek memnun olacağınızı sanmıyorum, çünkü hepsini anlatsam güneş doğuncaya kadar bitmez. Oraya, buraya, dünyanın birçok yerine gittik, her defasında bizi Londra'dan uzaklaştıracak bir gelişme oluyordu. Ancak hiçbir zaman asıl gayemi aklımdan çıkarmadım. Geceleri rüyamda sürekli Sholto'yu görüyordum. Uykuda onu rahat bir yüz kere öldürmüşümdür. Nihayet, üç ya da dört yıl önce kendimizi Londra'da bulduk. Sholto'nun yaşadığı yeri bulmam hiç zor olmadı. Sonra hazineyi nerelerde harcadığını ve hâlâ hazineden elinde bir miktar kalıp kalmadığını anlamak için derhal işe koyuldum. Bana yardım edebilecek bazı kişilerle arkadaşlık kurdum, isim vermiyorum, çünkü kimseyi gammazlamak istemiyorum, nihayet hâlâ elinde mücevherlerin olduğunu öğrendim. Sonra birçok yolu deneyerek ona ulaşmaya çalıştım, fakat o da epey kurnazdı, oğulları ve hizmetkârının yanı sıra iki tane de döğüşçüyü yanına koruma olarak almıştı.

Nihayet bir gün ölüm döşeğinde olduğunu öğrendim. Doğru bahçeye koştum, onun bu şekilde pençelerimin arasından sıyrılıp gidecek olması beni çılgına çeviriyordu. Pencerelerinden içeriyi gözetliyordum. O yatağında yatıyor, iki yanında da oğulları bulunuyordu. İçeri dalıp üçüne birden saldırmayı kuruyordum ki, o sırada bir baktım, çenesi düştü, anladım ki ölmüştü. Yine de aynı gece odasına girdim, mücevherlerimizi nereye sakladığına dair bir kayıt bulabilir miyim diye bütün kâğıtlarını karıştırdım. Ama bir satır bile bulamadım. Olabildiğince üzgün ve sinirli bir şekilde oradan ayrıldım. Ayrılmadan önce düşündüm ki, günün birinde eğer Sih dostlarımla yeniden karşılaşırsam Sholto'nun yanına nefretimizin bir ifadesi olarak bir not koyduğumu bilmek onları mutlu ederdi. Ben de dördümüzün işaretini, aynı çizdiğim haritada yaptığım gibi hızlıca çiziktirdim ve Sholto'nun göğsüne iğneledim. Üzerinde soyduğu ve aptal yerine koyduğu adamlardan bir işaret olmadan mı mezara gidecekti? O kadar da değildi.

Fuarlarda, panayırlarda Tonga'yı 'kara yamyam' olarak teşhir etmek suretiyle hayatımızı kazanıyorduk. Tonga çiğ et yiyor ve savaş dansını

yapıyordu, günün sonunda bir şapka dolusu paramız oluyordu. Bu sırada tabii ki Pondicherry Malikânesinden havadisleri almaya da devam ediyordum. Birkaç yıl boyunca, hazineyi aramakta oldukları dışında bir haber gelmedi. Nihayet uzun zamandır beklediğimiz haberi işittik. Hazine bulunmuştu. Hazine evin çatı katında, Bay Bartholomew Sholto'nun kimya laboratuarının üstünde bulunmuştu. Hemen oraya gittim ve evi yeniden inceledim. Fakat bu tahta bacağımla nasıl yukarı çıkacaktım? Neyse ki çatıdaki kapağı ve Bay Sholto'nun yemek saatini öğrenmiştim. Tonga'nın yardımıyla bu işin üstesinden gelebileceğimizi düşünüyordum. Tonga'yı beline doladığı bir halatla yanımda getirdim. Aynı bir kedi gibi tırmanıyordu; kısa sürede çatıya ulaştı, fakat şansa bakın ki Bartholomew Sholto hala odadaydı, bu da hayatına maloldu zaten. Tonga onu öldürmekle çok akıllıca bir şey yaptığını sanıyor olacaktı ki halatla yukarı çıktığımda onu tavus kuşu gibi gururla kabarmış bir halde dolaşırken buldum. Onu bu yaptığından dolayı halatın ucuyla dövüp, 'Seni kana susamış küçük iblis!' diye azarladığımda oldukça şaşırmıştı. Hazine sandığını aldım, önce onu indirdim, sonra arkasından ben indim, tabii önce dörtlü grubumuzun imzasını masanın üstüne bıraktım. Bununla artık mücevherlerin gerçek sahiplerini bulduğunu göstermek istemiştim. Sonra Tonga halatı yukarı çekti, pencereyi kapattı, geldiği yolu takip ederek dışarı çıktı.

Bilmem ki daha size ne anlatayım. Denizcinin birini Smith'in Aurora teknesinin ne kadar hızlı olduğu konusunda konuşurken duymuştum. Bu teknenin kaçışımız için iyi bir seçenek olduğunu düşündüm. İhtiyar Smith'le bağlantı kurdum, ona eğer bizi gemimize sağ salim ulaştırırsa iyi bir ödeme yapacağımı söyledim. Şüphesiz bu işte bir bit yeniği olduğunu anlamıştı ama sırrımızı öğrenmeye çalışmadı. Tüm bu anlattıklarım doğrudur, bunları size eğlenesiniz için anlatmadım, zira bugün bana yaptıklarınız beni pek eğlendirmedi. Bunları anlattım, çünkü kendimi savunmamın en iyi yolunun hiçbir şeyi saklamadan anlatmak olduğuna inanıyorum. Ayrıca Binbaşı Sholto'nun bana neler yaptığını ve oğlunun ölümü konusunda hiç suçum olmadığını bütün dünya bilsin istiyorum."

"Oldukça kayda değer bir anlatımdı." dedi Sherlock Holmes, "Çok ilginç bir vakanın, yine çok ilginç sonu… Gerçi hikâyenin son kısmında benim için yeni olan bir şey yoktu, bir tek o halat hariç. Halatı sizin getirdiğinizi düşünememiştim. Bu arada, Tonga'nın bütün oklarını telaşla evde unuttuğunu sanıyordum, yine de teknede bize bir tane sallamayı başardı."

"Hepsini unutmuştu bayım, sadece borunun içinde kalan son oku vardı."

“Aa, tabii ya,” dedi Holmes, “bunu aklıma getirmedim.”

Tutuklu nezaketle sordu; “Sormak istediğiniz başka bir nokta var mıydı?”

“Sanırım yok, teşekkürler!” diye cevapladı Holmes.

“Pekala, Holmes,” dedi Athelney Jones, “Sohbetin keyif verici ve hepimiz biliyoruz ki sen bir suç ustasısın, fakat görev görevdir, ayrıca sana ve arkadaşına verdiğim sözü fazlasıyla yerine getirdim. Hikâyecimizi demir parmaklıklar arkasına kilitlersem kendimi daha rahat hissedeceğim. Araba iki polis memuruyla birlikte aşağıda bekliyor. Yardımlarınız için ikinize de şükran borçluyum. Tabii mahkemede şahitliğinize başvurulacaktır. Size iyi geceler diliyorum!”

“İkinize de iyi geceler baylar,” dedi Jonathan Small.

Odadan çıktıklarında Jones, ihtiyatı elden bırakmadı ve “Önce sen, Small…” dedi.”Tedbirimi alayım da, Andaman Adalarındaki adama yaptığın gibi tahta bacağını kafama geçirme.”

Bir süre karşılıklı sessizce puro içtikten sonra, “Evet, işte küçük dramımızın sonu,” dedim. “Korkarım bu, senin yöntemlerini öğrenme fırsatı bulduğum son görev olabilir. Zira Bayan Morstan, müstakbel eşim olmayı kabul ederek beni onurlandırdı.”

Derin bir ah çekti, “Ben de bundan korkuyordum,” dedi. “Seni tebrik edemeyeceğim.”

Biraz incinmiştim; “Kararım seni hayal kırıklığına mı uğrattı?” dedim.

“Hayır hayır. Bayan Morstan tanıdığım en çekici kadınlardan biri, aslında böylesi işlerde bize çok faydası dokunabilirdi. Bu konulardaki kabiliyetini, babasının onca evrakı arasından Agra planını bulup saklamasıyla da ortaya koydu. Fakat aşk duygusal bir şey ve duygusal olan şeyler, benim her şeyin üstünde değer verdiğim katı gerçeklere taban tabana zıttır. Ben olsam asla evlenmezdim, evlenmek muhakeme yeteneğini elinden alabilir insanın.”

Gülerek karşılık verdim; “İnanıyorum ki benim muhakeme yeteneğim bu çetin sınavdan çıkacaktır. Fakat sen bitkin görünüyorsun.”

“Evet, yorucu temponun etkileri görünmeye başladı. Herhalde bir hafta kendime gelemem.”

“İlginç,” dedim, “o muhteşem enerji ve zindeliğin, yerini başkalarında

görsem tembellik diyeceğim bir hale mi bıraktı?”

“Evet,” diye cevapladı, “içimde hem koca bir aylak hem de canlı, dinamik bir adam taşıyorum. Şu bizim Goethe’nin dizeleri hep aklımdadır:

Schade dass die Natur nur EINEN Mensch aus Dir schuf, Denn zum wuerdigen Mann war und zum Schelmen der Stoff.[19]

Bu arada, şu Norwood işinde, tahmin ettiğim gibi evin içinden kendilerine bir suç ortağı bulmuşlar, o da şu uşak, Lal Rao’dan başkası olamaz. Meğer Jones, dev ağını çekerken boş çekmemiş, içinde bir balık da yakalamış. Bu onur tek başına ona ait.”

“Bu paylaşım biraz haksız değil mi?” dedim, “Bu vakada bütün işi sen yaptın. Bu işten ben bir eş kazandım, Jones mesleki itibarını artırdı, Tanrı aşkına, sana ne kaldı?”

“Bana mı?” dedi Sherlock Holmes, “Bak hala bir şişe kokainim var.” Uzun ve beyaz parmaklarıyla şişeye uzandı.

- SON -

[1] Bir çeşit Fransız şarabı.

[2] Bir dönem Hindistan, Orta Asya ve Orta Doğu’da kullanılmış çoğunlukla el yapımı tüfek.

[3] Gine: Adını bir Kuzey Batı Afrika ülkesi olan Gine'den alan eski bir İngiliz parası. Değeri 21 Şilin'dir. –U.G.

[4] William Winwood Reade (1838 - 1875), İngiliz tarihçi, kaşif ve filozof.

[5] Urduca, Farsça ve Hintçe’de değişik telaffuzlarla kullanılan kelime, Türkçe’de de “hizmetkâr” olarak kullanılmaktadır. –U.G.

[6] Jean Baptiste Camille Corot, Fransız ressam (1796-1875).

[7] Salvator Rosa, İtalyan ressam ve şair (1615,1673).

[8] William-Adolphe Bouguereau, Fransız ressam (1825,1905).

[9] Ayıplar suça götürür.

[10] Tetanoz ya da birtakım zehirlenmeler sonucu yüzde meydana gelen ve gülmeye benzer bir ifade veren kasılma. –U.G.

[11] Zihindeki aptallıklar kadar tehlikeli aptallık yoktur.

[12] İnsanların anlamadıkları konularda alaya başvurmalarına alışkınız.- U.G.

[13] Büyük Blondin (Jean Francois Gravelet), 1859 yılında Niagara Şelalesi üstünden ip üstünde geçen dünyaca ünlü ip cambazı. Holmes, yapacağı akrobasi hareketlerine işaretle kendisini Blondin'e benzetiyor. - U.G.

[14] Johann Paul Friedrich Richter (1763-1825), mizahi öykü ve romanlarıyla tanınan Alman Romantik yazar.

[15] Thomas Carlyle (1795-1881), İskoç satirik yazar, tarihçi, yorumcu. Richter'in eserlerinden oldukça etkilenmiş ve onun hakkında yazılar kaleme almıştır. –U.G.

[16] Rupi: Hindistan parası.

[17] Hindistan'da yabancılara, özellikle de Avrupalı yabancılara verilen isim. U.G.

[18] Mogul: Hint imparatoru.

[19] “Doğa’nın seni TEK insan olarak yaratmış olması ne kötü. Aslında sende hem bir asil hem de bir serserilik malzeme var.”